هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پڕۆتۆکۆڵەکان
63

سالّی/ 2010 – بەرگی شەست و سێ

چاپی یەکەم/ سالّی 2010

پێڕیست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (19) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/12/22 ل 5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (20) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2010/12/27 ل 71

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (21) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2010/12/28 ل 117

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (22) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2010/12/29 ل 155

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (23) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2010/12/30 ل 217

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (24) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – هەینی 2010/12/31 ل 283

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (22)
چوارشەممە ڕێکەوتی 2010/12/29

کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی 2010/12/29 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز محمد قادر عبداللە(د.کمال کەرکووکی) سەرۆکی پەرلەمان و, بە ئامادەبوونی بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبداللە سکرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (22)ی خولی سێیەم, ساڵی (2010) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری درا دانیشتنی ژمارەی (22)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی 2010/12/29 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای پێشینەی هاوسەرگیری لە هەرێمی کوردستان.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای مادده هۆشبەرەکان لە هەرێمی کوردستان.

3- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای چاککردنی مووچەی هێزەکانی ئاسایش و پێشمەرگە لە هەرێمی کوردستان.

4- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای بەخاوەن کردنی خانووە بێ تۆمارەکان لە هەرێمی کوردستان.

5- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای دەستەی کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان لە هەرێمی کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنەکەمان دەکەینەوە، خولی سێیەمی هەڵبژاردن، ساڵی دووەم، خولی گرێدانی یەکەم، ژمارەی دانیشتن (22)، ڕۆژی دانیشتن (2010/12/29)، بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی (1992)ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی کاری

دانیشتنی ژماره (22)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێككەوتی (2010/12/29)دا بەو شێوەیە بێت:

1. بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای پێشینەی هاوسەرگیری لە هەرێمی كوردستان.

2. خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای مادده هۆشبەرەكان لە هەرێمی كوردستان.

3. خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای چاككردنی مووچەی هێزەكانی ئاسایش و پێشمەرگە لە هەرێمی كوردستان.

4ـ خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای بەخاوەن كردنی خانووە بێ تۆمارەكان لە هەرێمی كوردستان.

5ـ خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای دەستەی كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەكان لە هەرێمی كوردستان.

پێشەكی بەخێرهاتنی ڕێزدار وەزیری دارایی شێخ بایز تاڵەبانی و بریكاری وەزارەت كاك ڕەشید طاهرو كاك سەعد مونەسیق لەنێوان پەرلەمان و حكومەتی هەرێم دەكەین، زۆر زۆر بەخێر بێن سەرچاوان، داوا دەكەین لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی داكۆكی كردن لە مافی ئافرەت و لیژنەی كۆمەڵایەتی و منداڵ و خێزان و لیژنەی دارایی و كاروباری ئابووری كەرەم بكەن بۆ شوێنی خۆیان، لیژنەی یاسایی ئێستا بۆ بڕگەی یەك لە بەرنامەی كار/ بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ كردنی پێشنیاری یاسای پێشینەی هاوسەرگیری لە هەرێمی كوردستان، كەرەم بكەن بەردەوام بن، تكایە ئارامی بپارێزن، بۆ ئەوەی گوێتان لە یەكتر بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

ئێستا دەقی ڕاپۆرتی لیژنەی هاوبەشتان بۆ دەخوێنمەوە، سەبارەت بە یاسای سولفەی زەواج بە زمانی عەرەبی.

الى/ رئاسة برلمان كوردستان_العراق

م/ تقرير مشترك

اجتمعت لجنة الشؤون القانونية ولجنة المالية والشؤون الاقتصادية ولجنة الدفاع عن حقوق المراة ولجنة الشؤون الاجتماعية والطفل والاسرة بتأريخ 7/بەفرانبار/2710 كوردي المصادف ليوم2010/12/28 الميلادية لصياغة مشروع قانون (سلفة الزواج في اقليم كوردستان - العراق) بالاستفادة من الافكار الواردة في تقارير اللجان المعنية وتوصلت اللجان الى الصياغة الآتية للمشروع:

قانون رقم (   ) لسنة 2010

قانون سلفة الزواج في اقليم كوردستان – العراق

المادة الاولى:

تخصص حكومة اقليم كوردستان – العراق مبلغا سنوياً ضمن الميزانية العامة للاقليم لتأمين سلفة الزواج للمواطنين الراغبين في الحصول عليها تنفيذاً لاحكام هذا القانون.

المادة الثانية:

تدفع سلفة الزواج وفق الضوابط الآتية:

اولاً: ان يكون طالب السلفة من مواطني كوردستان – العراق وساكنا فيها.

ثانيا: أتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره.

ثالثا: ان يبرم عقد الزواج لدى المحاكم المختصة في الاقليم.

رابعا: ان لا يكون مستفيداً من سلفة زواج اخرى.

خامسا: الا يكون من اصحاب الدرجات الخاصة اذا كان موظفا.

سادسا: يعتبر الزوج والزوجة بحكم شخص واحد لاغراض هذا القانون.

المادة الثالثة:

تكون مبلغ السلفة (5) خمسة ملايين دينار.

المادة الرابعة:

لا تستوفي اية فوائد قانونية عن السلفة المدفوعة.

المادة الخامسة:

في حالة وفاة طالب السلفة قبل تسديد السلفة يعفي الورثة منها.

المادة السادسة:

في حالة حصول الطلاق او التفريق او فسخ عقد الزواج بين الزوجين تستحصل السلفة المدفوعة من الزوج والتي تعتبر ديناً ممتازاً وفقا لاحكام القوانين النافذة في الاقليم بخصوص تحصيل الديون الحكومية.

المادة السابعة:

على وزارة المالية والاقتصاد اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة الثامنة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

المادة التاسعة:

ينفذ هذا القانون اعتبارا من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الاسباب الموجبة

الاسرة اساس المجتمع وتشكل صعوبة تكوينها والزواج في الظروف الراهنة مشكلة شاخصة تشمل شريحة واسعة من الشباب الموظفين والمواطنين محدودي الدخل وبما ان لكل مواطن الحق في الزواج وتكوين الاسرة وللتخفيف من وطأة هذه المشكلة، فقد شرع هذا القانون.

راجين التفضل بالأطلاع و عرض أصل المشروع ورأي اللجان بشأنه على البرلمان للمناقشة وأبداء الرأى المناسب بصدده و التصويت. مع التقدير.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی کاروباری کۆمەڵایەتی و منداڵ و خێزان کەرەم بکەن.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی کاروباری کۆمەڵایەتی لە کۆبوونەوەی دوێنێ دیار بوو، بۆچوونێکی زۆر زۆر جیاوازمان هەبوو، کە بریتی بوو بە کورتی لەوەی ئێمە بیکەینە بڕیار، ئێمە بۆ ڕێنماییەکان ئیتاری عام دادەنێین، بۆ ئەوەی حکومەت بەپێی توانای خۆی و سیولە تەعلیمات دەربکات، ئێمە دەمانویست پارەکە سابت نەبێت، بەپێی داهاتی هەردوولا بێت، دەمانویست هەموو کەس سوودی لێ وەربگرێت، چ کارمەند بێت، چ کارمەند نەبێت، بەپێی ئەو زەوابتەی کە بۆ سولفە هەیە، کەچی لەو کۆبوونەوە موشتەرەکە (تخصص الحكومة مبلغ)، بەبێ ئەوەی ئێمە ڕەئی حکومەت وەربگرین بارگرانیەکمان خستە سەر شانی حکومەت، ئێمە پێنج ملیۆنەکەمان تەحدید کرد، بەبێ ئەوەی بزانین ئایا ئەوە قوەی شیرائیەکەی ئەو دراوە دەمێنێت؟ یان نامێنێت؟ لەوێ هیچ زەوابت نییە، لەکاتی پێشکەش کردنی داواکارییەکە ڕێگا نەگیرێت لەوانەی فەرمانبەر نین، بۆیە حەز دەکەم ئەوە تەسبیت بکەم، لێرە ئێمە سوورین لەسەر ڕەئیەکەی خۆمان، کە بە بڕیار بێت، کە هەوڵ بدرێت لە ڕێگای بانکەکان بێت، بەپێی تەوفیری سیولە، کە بۆ هەموو کەس بێت، کە داهاتی پیاو و ئافرەت پێکەوە بنەمای تەحدید کردنی ئەو سولفەیە بێت، بە مەرجێك سولفەکە لە بیست ملیۆن زیاتر نەبێت، ئێمە ناتوانین توێژێك لەناو کۆمەڵگا مەنع بکەین لەوەی کە توانای هەبێت بۆ خۆی زیاتر وەربگرێت، یان کەمتر، مەسەلەی مانگانە، ئێمە بڕی قستەکانمان تەحدید کرد کە لە 2٪ پتر نەبێت، چۆن ئالیەتمان دانا بوو، بۆ چۆنیەتی دەرفەتدان بەوانەی کە فەرمانبەریش نەبن لە ڕێگای کەفیلێك فەرمانبەر بێت، یانیش زەماناتی تر، لە ئاخیرەوەش هەمووی ئەگەر تەقدیریش بێت دە هەزار، بیست هەزار کەس بچنە پرۆسەی هاوسەرگیری بە پێنج ملیۆن حیسابێکی گەورەیە، لێرە ئێمە ناچاری حکومەت دەکەین بڕێکی پارە، یەعنی ئەوەندە ملیار دینار دانێتە سندوقێك، بۆ ئەو مەوزوعە، بۆیە حەز دەکەم ئەوە تەسبیت ببێت، ئێمە لەگەڵ ئەو ڕاپۆرتە موشتەرەکە نین، چونکە هیچ لە ڕوحیەتی پرۆژە ئەسڵیەکە دەرناچێت، ئەوەی لیژنەی دارایی و لیژنەی یاساییش تەحەفوزیان لەسەر هەبوو، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەس بەنیسبەت بانك ئەهلی بێت، تۆ ناتوانیت ئیلزامی بکەیت، حەز دەکەم ئەوە روون بکەیتەوە.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ، سوپاس، بێگومان ئێمە کە دەڵێین بانك، ئێمە باسی بانکی حکومی دەکەین، بەتایبەتیش ئێمە دەزانین ئێستا لە کوردستان سێ، چوار ئەزمە دروست بووە، لە دنیاش ئەو ئیشە هەر وایە، سیستەمی بانکی ئێستا لە لای ئێمە مردووە، سیستەمی بانکی ئەهلی ئێستا من خۆم سیقەم پێ نییە، مەبەستمان بانك، ببورن، من نەمگوت، بانکی حکومی ئەو کاتە پێشنیاری جەنابی وەزیرمان لە یاد بێت پار، ئەگەر هاتو هەوڵی خۆمان چڕ بکەین، بۆ ئەوەی فروعی بانکی مەرکەزی لێرە بکرێتەوەو سیولەیەکی باش بێتە ناو بازاڕ، هەدەفی رەئیسی بۆچوونەکەمان چیە؟ باری حکومەت گران نەبێت لە مەسائیلی سولفەو ئەوانە، ئەوە یەك.

دووەمیان/ ئێمە بە یەك چاو تەماشای خەڵك بکەین، لە خۆمانەوە حەقمان نەبێت، بڵێین ئەم فیئەتە، یان ئەو فیئەتەی تر حەقی نییە، چونکە ئەوە مەبدەئی موساوات نییە.

سێیەم/ بەڵام سنوودار دانێین، بۆ ئەوەی پارەکە تێپەڕ نەبێت.

لەسەر ئەو ئەساسە، ئێمە تەسەور دەکەین بنەمای بۆچوونەکانمان لە لیژنەی کۆمەڵایەتی رەنگدانەوەی لەو پرۆژەیە نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی یاسایی رەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو راپۆرتەی کە ئێمە پێشکەشمان کرد، رەئی هەرە زۆری ئەندامانی لیژنەی هاوبەش بوو، وەنەبێت بڵێین رەئی ئەوە نەبوو، ئەوە یەك.

دوو/ ئەو مەشروعەی کە تەقدیم کراوە لە لایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە، ئێمە ئەوەمان کردە ئەساس بۆ موناقەشە کردن، چونکە ئەوەی کاك عبدالسلام مومکینە جیاوازییەکی هەیە لەگەڵ ئەو بابەتە، بۆیە ئێمە هەوڵماندا لە مەشروعەکە دەرنەچین.

سێیەم/ ئێمە هەتا ئێستا ئەو مەبدەئانەی کاك عبدالسلام ئیشارەتی پێدا، ئەگەر مەجال ببێت ماددە بە ماددە دەتوانین رەئی خۆمان بدەین لەسەر ئەو بابەتە، ئەوەی عیلاقەی بە مەسائیلی مالیش هەیە، لیژنەی مالی دەتوانێت روون کردنەوە بدات لەسەر ئەوە، بۆیە من وای بە باش دەزانم ئێمە دەست پێ بکەین لە ماددەی یەکەمەوە، ئەو وەختە دەتوانێت هەر کەسێك رەئی خۆی بدات و کاك عبدالسلام بە ئیعتیباری لیژنەی کۆمەڵایەتی، ئەویش دەتوانێت رەئی خۆی بدات، دوا رەئیش رەئی ئەندامانی پەرلەمانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەرئەوەی پرۆژەکە هاتووە، راستە نووسراوە، بەلاّم ئیمزای لەسەر نییە، بۆیە رەئی لیژنەکان یەك یەکە دەپرسم، پاشان رەئی جەنابی وەزیریش دەپرسم، پاشان دەچینە سەر موناقەشەی مادده بە مادده لە یاساکە، ئێستا لیژنەی بەرگری کردن لە مافی ئافرەت رەئیتان.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێمە دوێنێ راپۆرتی خۆمان هەبوو، سەبارەت بەم پرۆژەیە، لەگەڵ ئەوەدا بووین، کە بە بڕیار دەربچێت، بەلاّم دوای ئەوەی کە پرس و رامان کردو سەرنج و تێبینی خەڵکانی ترمان وەرگرت، لەگەڵ لیژنەی یاسایی کۆبووینەوە بەباشمان زانی، کە بە بڕیار دەرنەچێت، بەڵکو یاسا بێت، بۆ ئەوەی بەشێوەیەکی بەردەوام گەنجان و ئەوانەی کە پرۆسەی هاوسەرگیری دەکەن سوود لەم یاسایە وەربگرن، سوود لەو سولفەیە وەربگرن، بەم مەبەستە زۆرینەی ئەندامانی لیژنەکە بڕیاریدا کە راپۆرتی هاوبەش پەسند بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری رەئیتان.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی دارایی و ئابووری بەشێوەیەکی گشتی لەگەڵ پرۆژە یاساکەین، ئەو بڕە پارەیەی کە پێشنیار کراوە، تەنها پێشنیاری، پاش رەئی وەرگرتنی بەڕێز وەزیری دارایی حەتمەن دەتوانین بڕەکە تەسبیت بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار جەنابی وەزیر رەئیتان لەسەر ئەو پرۆژەیە، بۆ ئەندامانی پەرلەمان.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم راپۆرتە موشتەرەکەو ئەوەی جەنابی کاك عبدالسلامیش خوێندیەوە، ئەمانە هەردووکی ئیلتیزاماتی دارایی تێ دەکەوێت، پێویست بەوە دەکات حکومەت دیراسەتی بکات، من داوا دەکەم ئەم پرۆژەیە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، بۆ دیراسەت کردنی و رەئی لەسەر بدات و بیگەڕێنێتەوە بۆتان، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێمە ئیجازەمان بە جەنابی وەزیر داوە لە دانیشتنەکان بە دانیشتنەوە قسەی خۆی بکاتن، بۆ ئەوەی نەبێتە خاڵێك، ڕەئی جەنابت بنێردێتەوە بۆ حکومەت؟

بەڕێزان، ئێمە دوێنێ لەسەر ئەم بابەتە موناقەشەی زۆر کراو خرایە دەنگدانەوە، ئێستا گفتوگۆی لەسەر دەکەین، ئینجا لە ئاخیردا دێین، کاك بورهان نوقتەی نیزامیت هەیە؟ کەرەم بکە.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو نوقتەی نیزامیم هەیە:

یەکەمیان/ ئێمە دوێنێ دەنگمان لەسەر داوە، ئەمە یەك.

دووەم/ پرسینی بیرو رای حکومەت، نە بیرو رای مالی حکومەت، نە لە قانونی ڕەقم (1)ی ساڵی1992دا هەیە، نە لە پەیڕەوی ناوخۆدا هەیە، ماددەی (83) لە پەیڕەوی ناوخۆ بەس باسی قانونی بودجەیە، قانونی بودجەش بۆ یەك ساڵە، بە پێچەوانەی ئەم یاسایانەی ترەوەیە، کە سیفەتی دەیمومەت و ئیستیمراری هەیە، بۆیە ئەوە لە بابی نوێیە، کە هاتووە............

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە لە نوقتەی نیزامی دەرچووی، تکایە کە هاتە ناو نووسین، ئەو کاتە قسەی خۆت بکە، کەرەم بکە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن لەو کاتەی پەرلەمانی کوردستان هەیە، هەموو یاسایەك تەبعیاتی دارایی لەسەر بووە، ڕەئی حکومەت وەرگیراوە، ئەوەی کە ئەمڕۆ جێگەی پرسیارە لە لای من، ئەوە زیاتر لە شەش مانگ بووە، ئەم یاسایە لەلای ئەو لیژنە بەڕێزانەوە بووە، تەکلیفی خۆیان...

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە، رجائەن ئەوە نوقتەی نیزامی نییە، ئێستا ناوت دەنووسم لە پێشەوەش مەجالت پێ دەدەم قسەی خۆت بکە، کە ئێستا دەبێت ئێمە موناقەشەی بکەین، نا، نا، حەل ئەوەیە موناقەشەی بکەین، ئێمە هاتووینەتە سەر ئەوەی ئێوەی بەڕێز لەم پەرلەمانە بڕیارتاندا موناقەشە بکرێت، لەناو موناقەشەکە ڕەئی خۆتان بدەن، دەتوانن، ئەوانەی پێیان باشە ڕەدی بکەنەوە، لە ئاخیری دەتوانن ڕەفزی بکەن، ئەوەی قەبولی بکات دەتوانێت قەبولی بکات، بۆ ئێوە ماوە، بەڵام ئێمە لە ئوسولی دانیشتنەکە دەرناچین، زۆر سوپاس.

ئێستا ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن، تکایە ناویان بڵێن، تاکو ناویان بنووسین، لەسەر ماددەی یەکەم، تکایە ماددەی یەکەم بخوێنەوەو ڕەئیتان لەسەری.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قانون رقم ( ) لسنة 2010

قانون سلفة الزواج في اقليم كوردستان – العراق

المادة الاولى:

تخصص حكومة اقليم كوردستان – العراق مبلغا سنوياً ضمن الميزانية العامة للاقليم لتأمين سلفة الزواج للمواطنين الراغبين في الحصول عليها تنفيذاً لاحكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی موشتەرەك ڕەئیتان لە ماددەی یەکەم بڵێن، پاشان لەسەر ماددەکە ڕەئی جەنابی وەزیر وەردەگرین، پاشان بەڕێزان، کە دەیانەوێت گفتوگۆ بکەن، کەرەم بکە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو زۆربەی ئەندامانی لیژنەی هاوبەش لەگەڵ دەقی ماددەکەین، هیچ مولاحەزەمان نییە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی ڕەئیتان.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من باسم کرد، لە ڕووی مەبدەئیەوە بە عەمەلی نازانم، جەنابی وەزیریش لێرەیە، من زۆر تکای لێ دەکەم بزانم ئەم ڕەئیە ڕاستە، یان نا؟ بە عەمەلی نازانم ئێمە ئیلزامی حکومەت بکەین بڕە پارەیەك بخاتە سەر میزانیەی ساڵانە، لە ڕووی عەمەلیەوە دیار بووە، هەندێ جار حکومەت تەجاوزی کردووە، زیاتریشی سەرف کردووە، تۆ دەستی بەوە دەگریت، لەلایەکی ترەوە، ئەگەر میزانیەی عام فەلسەفەی ئەوەی من تێگەیشت بم، تۆ تەقسیمی بکەیت و تەسبیتی بکەیت لە هەر یەك لە هۆدەیەك سابیت بێت، ئەوە مرونەت لەناو میزانیە نامێنێت، بۆیە من دەڵێم ئەگەر ئەم ماددەیە نەبێتن ئەسڵەن، لە ئەساسی ئەم قانونە ناگۆڕێت، کە گوتمان سولفە دەدرێت وازیحە پارەکە دەبێت لە جێگا بێت، بۆی، بە ڕەئی ئێمە ئەم ماددەیە زیادە، بێجگە لەوەی لە مەبدەئی دارایی حەز دەکەم ڕەئی وەزیر وەربگرین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، پڕۆژە یاسایەکە موناقەشە دەکرێت، صاڵۆنەکە بچووکە، قسە دەکەن کەس گوێی لە کەس نابێت، تکا لەو بەڕێزانە دەکەم ئەوەی حەزی لە قسە کردنە لەگەڵ یەك ئیجازە وەربگرن، بچنە دەرەوە قسەی خۆیان بکەن، بە ڕێزەوە بێنەوە، بەس هێمنیەکە بپارێزن، تکات لێ دەکەم، جەنابی وەزیر ڕەئیت لەسەر ئەوە.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشتر داوامان کرد، کەوا ئەوە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، من داوای تەئجیلی دەکەم بۆ ئەو مەوزوعە، ڕەئی حکومەتی لەسەر وەربگیرێت، پێش ئەوەی موناقەشەی ماددەکان بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن، نوقتەی نیزامیە؟ کەرەم بکە.

بەڕێز احمد سلێمان عبدالله(بلال):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی لەگەڵ دەستخۆشیم بۆیان، بەس نازانم ئەو پرۆژەی ئێستا ئەوان هێناویانە، لەسەر ئەوە موناقەشە دەکەین، یان لەسەر پرۆژە ئەسڵەکە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پرۆژە ئەسڵەکە ئەساسە بۆ موناقەشە کردن، ئەمە ڕەئی موشتەرەکی لیژنەکانە، جەنابی جێگری سەرۆکی پەرلەمان موداخەلەی هەیە کەرەم بکە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان. پەرلەمانتارە بەڕێزەکان.

ئێمە ئەگەر لێرە هەر بڕیارێکماندا، ئەگەر حکومەت لەتوانایدا نەبوو، چی بکەین؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن؟ فەرموو کەرەم بکە.

بەڕێز فاضل محمد قادر(بەشارەتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جەنابی وەزیر دەڵێت پرۆژەکە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، بە بڕوای من هەر جۆرە موناقەشەیەك بکەین، دیسان دەبێت جارێکی تر بیکەینەوە، هەرچی موناقەشەش بکەین، نابێتە بەرنامەو ئەساس لەناو پرۆژەکە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بگەڕێتەوە موناقەشەی چی بکەین؟

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز، ئێمە دوێنێکە لەم پەرلەمانە، بە ئازادی خۆتان بڕیارتاندا موناقەشە بکرێت، بۆیە بەرنامەی کارمان ئەمڕۆ ئەوەیە موناقەشەی دەکەین، ئەو بەڕێزانەی لەگەڵ ڕەئی جەنابی وەزیرن بەناوی حکومەتەوە قسە دەکات، هاوڕان، کە لە ئاخیردا دەڵێم کێ لەگەڵە؟ دەتوانن ڕەدی بکەنەوە، دەتوانن قەبولی بکەن، ئینجا پێویست ناکات هەر دەقیقەیەك بڵێن نوقتەی نیزامیمان هەیە، وەزیر وای گوت، ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت قسە بکەن، ئەو بەڕێزانەی موداخەلە دەکەن، ڕێزداران: (بەفرین حسین، خورشید احمد، ئەڤین عمر، سیوەیل، شەونم محمد، شڤان احمد، سالار محمود، صباح محمد، عمر نورەدینی، فاضل بەشارەتی، شێردڵ تحسین، عظیمة نجم الدین)، کەسی تر هەیە؟ (پەریهان قوبلای)، کەرەم بکە خانم.

بەڕێز بەفرین حسین محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر لەسەر ئەسڵی پرۆژە قسە بکەم، نەوەك خودی راپۆرتی هاوبەش، لە ماددەی یەکەمدا، کە باس لەوە دەکات بڕە کۆمەکی ماددە بدرێت بەو کەسانەی هەڵدەستن بە پرۆسەی هاوسەرگیری، من پێشنیار دەکەم هەروەك لە راپۆرتە هاوبەشەکەش هاتووە، تەنها بۆ یەك جار بتوانێت ئیستیفادەی لێ بکرێت، لەوانەیە گەنجی وا هەبێت تەمەنی نەگەیشتبێتە سی ساڵ تا سی و پێنج ساڵ چوار، پێنج جار زەواجی کرد بێت و جیا بووبێتەوە لە هاوسەرەکەی، بۆیە من پێشنیار دەکەم تەنها بۆ یەك جار بتوانێت ئیستیفادەی لێ بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار خورشید کەرەم بکە.

بەڕێز خورشید احمد سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارەکا دی ئەز تەئکید دکەم، کو ئەم وەکی بیرۆکەو فیکرە سەد لە سەد دگەل پرۆژەی پرۆژێت پشتیڤانیا هاوسەرگیری ئیل هەرێما کوردستانێ، چونکە دوهێ من تەئکید کر، ئەڤە زۆر کێشا بۆ ئێمە حەل کر، بەنیسبەت ماددەی ئێك، ئەز دبینم هەر ئەسڵەن چوونە ناو ڤی بابەتێ موناقەشە کرنا وی، پێچەوانەی پەیڕەو و پرۆگرامی ناوخۆییە، ماددەی (83) (لایقبل اقتراح زیادة نفقات او احداث نفقات جدیدة، او تخفیض واریدات ما لم یکن المقترح مشفوعاً ببیان وسائل تحقیق الاقتراح)، لەبەر ئەوە ئێمە وەسائیلمان لەدەست نییە، تەنها ئێمە ئیقتیراحی سولفەیەك دەکەین، من تەئیدی ئەوە دەکەم پرۆژەکە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، حکومەتیش رەئی خۆی لەسەر بدات و جارێکی تر بێتەوە ئێرە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە لەسەر ماددەکە قسە بکەن، زۆر سوپاس، رێزدار ئەڤین عمر کەرەم بکە.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی منیش هەروەکو کاك خورشید باسی کرد، ئێمە لەگەڵ ئەوەین کەوا گەنجان وەکو گوتمان و دوێنێش باسمان کرد، نەك تەنها سولفەی زەواجیان بدرێتێ، بەڵام کێشەکانیان لە زەواجدا نییە، کێشەکانیان جۆر بە جۆرە، دەبێت کێشەکانیان هەموو بە ئالیات و بە دیراسەت تەحلیل بکرێت و چارەسەر بکرێت، بەڵام ئێمە لێرەدا کە باسی ئەوە دەکرێت، حکومەت ئیلتیزامێکی گەورەی دەکەوێتە ئەستۆی، ئایا لە بودجەدا دەتوانێت ئەو مەبلەغە پارە تەخصیص بکات؟ لێرە دیراسە نەکراوە، بەبێ هیچ دیراسەیەك پرۆژەیەك تەقدیم کراوە، کە حکومەت ئیلتیزامێکی مالی لەسەر ئەستۆ دادەنێت، بەڵام ئایا حکومەت پێی دەکرێت؟ یان پێی ناکرێت؟ ئێمە ئێستا لەسەر ئەوەین کە بودجەی حکومەت بۆ ساڵی 2011 دێتە

پەرلەمانەوە، ئێمە دەتوانین ئەو پرۆژەیە بگێڕینەوە، هەروەها ئەوان دەڵێن بۆ ئەوان حکومەت خۆیان رەئی دەدەن، ئایا چەند دەتوانێت تەخصیص بکەن بۆ ئەمە؟

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە لەسەر ماددەکە قسە بکە، رجائەن، مەسەلە پرۆژە ناخرێتە دەنگدانەوە، پرۆژە خرایە دەنگدانەوە، دەنگی هێنا، موناقەشەی دەکەین، ماددە بە ماددە دەتوانن رەفزی بکەن، تکایە، نییە، لەسەر ماددەی یەك قسە بکە، تەواو، بەڕێز، دوێنێکە ئەو موناقەشەیە کرا، ئەو پەرلەمانە بەڕێزە بەزۆرینەی دەنگ پەسندی کرد موناقەشە بکرێت، تەواو، موناقەشەی دەکەین، تۆ دەتوانیت بڵێیت ماددەکە رەفز دەکەم، حەقی خۆتە ئەو ماددەیە رەفز بکەیت، لە ئاخیردا گشتی رەفز بکە، ئەوە هەمووی حەقی جەنابتە، بەڵام ئێستا پرۆژەکە دوێنێکە دەنگی لەسەر دراو قەبول کراوە، ئەمڕۆ دووبارە نابێتەوە، کەرەم بکە.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسی من ئێستا لەسەر ئەوەیە ئەم ماددەیە، کە ئێمە دەڵێین میزانیەکی بۆ تەخصیص بکرێت، یاخود مەبلەغێك پارەی بۆ تەخصیص بکرێت، کە حکومەت دەڵێت من ناتوانم، ئێمە ئەگەر پرۆژەکەش دەربکەین، پرۆژەکە ناچێتە بواری جێ بەجێ کردنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار سیوەیل خان کەرەم بکە.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی یەکەم لە راپۆرتی هاوبەش، چونکە ئێستا راپۆرتی هاوبەشی سێ لیژنەیە (تخصص حکومة اقليم كوردستان – العراق مبلغاً سنوياً ضمن ميزانية)، من دەڵێم ئەگەر مەبلەغەکە دیاری بکرێت، دوایی هەندێك وەردەگرن، هەندێکیش مەحروم دەبن، ئەگەر مەبلەغەکە مەفتوح بێت، لە بانکەکان بێت، یەعنی پێم باشترە دیاری بکرێت، ئەگەر تێدەپەڕم پێم بڕە ئەو خاڵەی دێت، ئەو خاڵەی دی دیاری بکرێت، پێم باشە، دەزانم بە رێنمایی لە وەزارەتی دارایی دەردەچێت بۆ فەرمانبەران و بۆ غەیری فەرمانبەران، ئەوانەی فەرمانبەریش نینە دەیانگرێتەوە، رێنماییەکان پێم باش بوو، هەندێك شارەزاییمان لێ هەبێت بزانین، ئایا وەزارەتی دارایی نەوەك دوایی بڵێت تەنها بۆ فەرمانبەرە؟ بۆ غەیری فەرمانبەرو دانیشتوان نابێت؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار شەونم محمد کەرەم بکە.

بەڕێز شەونم محمد غريب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت بڕگەی یەکەمەوە، من پێم باشە مقدارەکە دیاری بکرێت، ئەوە ئەو بڕیارە دەتوانرێت بەڕێز وەزیری دارایی، یاخود لەجیاتی حکومەت ئەو بڕیارە بدات، ئایا دەتوانرێت چەند سولفە بدرێت؟ چونکە بێگومان ئەو سولفەیە دەبێت بۆ هەموو هاوولاتیان بێت، چ فەرمانبەری دائیرەکان، چ ئەو کەسانەی کە لە دەرەوەشن، چونکە پرۆسەکە خزمەتی هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵ دەکات، لەبەر ئەوە رەنگە لەساڵێکدا نەتوانرێت هەموو کەسێك ئیستیفادە لەو سولفەیە بکات، ژمارەیەکی زۆر هەبێت، ئەگەر پارەکە موحەدەد بێت، وەزارەتی دارایی دەتوانێت، یاخود وەزارەتی مەعنی مەجموعە رێنماییەك بۆ ئەو مەوزوعە دابنێت، چونکە ئەگەر بڕەکە تەحدید نەکرێت، پێویستە هەموو کەسێك وەربگرێت، دەبێت حکومەتیش بچێتە ژێر باری ئەوەی کە هەموو کەسێك وەربگرێت، بەلام ئەگەر بڕەکە موحەدەد بێت، مەسەلەن لە دائیرەیەکی موعەیندا دەتوانیت بڵێیت سەد کەس، یان دوو سەد کەس، ئەوسا دەتوانرێت ئەوە کە زەرورە بەپێی ئەولەویەت ئەو سولفەیە وەربگرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار شڤان احمد کەرەم بکە.

بەڕێز شڤان احمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەقیقەتەن دەبوایە دوێنێ جەنابی وەزیر بانگ کرا بوایە بۆ جەلسەی ئەم قانونە، ئەو وەختە قەرارەکەمان بە تەئکید بەشێوەیەکی تر دەبوو، کە ئێستا موناقەشەی ئەو یاسایە دەکەین، دوێنێ ئەوەی کە خرایە دەنگدانەوە، لیژنەی کاروباری کۆمەلایەتی بوو بە رەئی من، نەك ئەم یاسایە بوو، بۆیە یەعنی وجودی جەنابی وەزیر ئەمرۆکە بە رەئی هەموومان بەشێوەیەکی تر گۆڕا، کە ئەم یاسایە پێویستە، دووبارە دەکەمەوە ئەوەی دوێنێ خرایە دەنگدانەوە، کۆبوونەوەی لیژنەی کۆمەلایەتی بوو، مەشروعی ئەوان بوو خرایە دەنگدانەوە، بەڕاستی ئێمە لەگەڵ ئەو مەشروعەدا بووین، بەلام ئێستا کە گوێمان لە قسەی جەنابی وەزیر بوو، بە حەقیقەت تەکلیفێکی گەورە دەکەینە سەر شانی حکومەت، بەبێ ئەوەی هیچ داتایەکمان هەبێت، ئەو میزانیە دابەش کراوە بەپێی ئەبواب، بۆیە من لە ماددەی یەکەم، یان لە هەر ماددەکانی تر، کە ئێمە بێین موناقەشەی بکەین، بە رەئی من ئەگەر ئێمە نەگەینە نەتیجەیەك، کە قانونێکی عەمەلی لێ دەر بچێت، بۆیە من لەگەڵ گەڕانەوەی ئەو یاسایەم بۆ حکومەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار سالار محمود کەرەم بکە.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەوەی کە باس دەکرێت مەتلەبێکی گشتییە، پەیوەستە بەتوێژێکی هەرە گرنگ، توێژێکی گەنجان و لاوانن، بۆیە من پێموایە ماددەی دووەم لەگەڵ ماددەی یەکەمدا یەك بخرێت و ئەو مەبلەغەی لە

ئەسڵی پرۆژەکە هاتووە، نیسبەتێکی باشە، لەبەر ئەوەی دەتوانێت پێداویستیەکانی ئەم قۆناغەی پێکەوەنانی خێزان و پرۆسەی هاوسەرگیری دەعم بکات، چونکە خۆتان دەزانن بە هۆکاری کۆمەڵێ مەسائیل، ئێستا مەوزوعەکە پرۆسەی زەواج لە کوردستاندا زۆر کەم بۆتەوە لەچاو جاراندا، بەپێی راپرسییەك، کە ......سەنتەری ئایندە بۆ پرسەکانی گەنجان کردوویەتی، لە کۆمەڵگای ئێمەدا لە 36٪ ی لاوان، نەوەك زەواج دەکەن، ئارەزووی زەواج دەکەن، لەسەر ئەو ئەساسەی کە کۆمەڵێك گرفتی مالیان هەیە، کۆمەڵێك گرفتی کۆمەلأیەتی و ئابووریان بۆ هاتۆتە پێش، ئەم پرسە لەبەر ئەوەی ئێمە لە ڕابردوودا، پێش ئەوەی ئەم بابەتە نەیەتە بەرنامەی کاری دانیشتنەکانی پەرلەمانەوە، قسە لەسەر تەبەعاتی مالی نەکراوە، وە هەروەها بە پێی پەیڕەوی ناوخۆ کارمان لەسەر ئەوە نەکرد، ئایا پرس بە حکومەت بکرێت یان نەکرێت؟ بۆیە کە دوێنێش بە دەنگی زۆرینەی پەرلەمانی کوردستان، ڕێز لە ئیرادەی ئەو مەسەلەیە گیراوە، من داوا کارم کە بەردەوام بێت و ئیشی لەسەر بکەین، وە ئەوەی کە پەیوەندی بە تەبەعاتی مالی و میزانیەی حکومەتەوە هەیە، ئەکرێت بە جۆرێکی تر موعالەجە بکرێت، تەنفیزەکەی بکەوێتە ساڵی ئایندەو، وە لە ناو پڕۆژەی بودجەشدا ئیقرار بکرێت، وە هەروەها من ئیستیناد دەکەمە سەر مەسەلەیەك، کە بەندە ئەندامم لە لیژنەی لاوان لە پەرلەمانی کوردستان، پێشوازیمان کرد لە ڕێکخراوی گەنجانی گوێڕ لە گەرمیان، کە ئیمزای 10 هەزار گەنجی کوڕو کچیان لەمەناتقی دەرەوەی سەنتەر، ئەتوانم بڵێم ئۆردوگای شۆڕش و ڕزگاری و کفری و خانەقین و ئەو مەنتیقانەی دەوروبەر هێنابوو، کە مەخسەدیانە ئەو بڕیارەی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ڕابردوودا داویەتی، کارێکی زۆر زۆر باشە، هاندەرێکی زۆر زۆر باشە، بەلأم ئەو نسبەتە کیفایەت ناکات، بۆ ئەوەی جورئەتی ئەوە بکەن بچنە بازاڕو پێداویستیەکانیان دابین بکەن، لەسەر ئەو ئەساسە لیژنەی لاوان، هەروەها لیژنەی یاسایش لە ڕاپۆرتیان بۆ سەرۆکایەتی هەرێم، سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان، پشتگیریان لەو مەتڵەب و لەو داخوازیە کردووە، وە هیوادارم ئەمە بەو ئاراستەیە ئیشی لەسەر بکەین، کە ئەم مەتڵەبە، مەتڵەبێکی گشتیە، مەتڵەبی ئەو توێژانەیە ئەمرۆ ببێتە یاساو، پیرۆزبایشی لێ بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار کاك صباح فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی تەئکید دەکەمەوە لە سەر گرنگی ئەم یاسایە، ئەم پرۆژە یاسایە کە ببێت بە یاسا، چونکە ئێمە چەند گرنگی دەدەین بە لایەنەکانی تری ژیانی کۆمەڵگا، ئەبێ بەو ئەندازەیەش گرنگی بدەین بەلایەنی پێکهێنانی خێزان، بۆ چینی لاوان و گەنجانمان، کە چینی بنەڕەتین بۆ هەموو پێشکەوتنێك لە دوا ڕۆژی گەلە کەماندا، لە ڕاستیدا ماددەی یەکەم، مەبنای ئەسڵی یاساکەیە، بە پێی ئەوەی کە لە ڕاپۆرتی هاوبەشدا هاتووە، بۆیە دەست خۆشی لە بەڕێزان لیژنەی یاسایی و لیژنەی پارێزگاری لەمافی ئافرەتان و لیژنەکانی

تر دەکەم، لە ڕاستیدا نابێت جێگەی پرسیار بێت، کە حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئیلزام بکرێت کە لە میزانیەی ساڵانە، مەبلەغێکی گونجاو تەرخان بکات بۆ پێك هێنانی خێزان، بۆ ئەو کەسانەی کە دەیانەوێت پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام بدەن، تەنانەت ئەگەر بە شێوەی سلفەش نەبوایە، بە شێوەی هاوکاریو یارمەتی بوایە، ئەبوایە ئێمە هیچ پرسیارمان لەسەری دروست نەکردایە، چونکە لە ڕاستیدا حکومەت، حوکمی دایك و باوکی هەیە بە نیسبەت هاولاَتیانەوە، چ باوك چ دایك، لە خەمی ئەوەدایە کە منالەکانیان، پرۆسەی هاوسەرگیری بە شێوەیەکی شایستە ئەنجام بدەن، هەروەکو لە فەرموودەیەکی پێغەمبەری خودا (د.خ (صلى الله عليه وسلم) من حق الولد على والده ان يحسين اسمه وان يعلمه وان يزوجه اذا بلغ) یەعنی وەکو چۆن گرنکی دەدرێت بە فێر کردن، بە کەرتی خوێندن لە ولاَتدا، چونکە هەموو پێشکەوتنێکی ژیاری لە ولاَتدا، بەستراوە بە خوێندنەوە، ئەبێ بەو شێوەیەش گرنگی بدەین بە لایەنی هاوسەرگیری بۆچینی گەنجان و لاوانمان، بەو شێوەیەی کە هەدەف و غایەی ئەم پڕۆژە یاسایەیە، بۆیە من بە مەعنای کەلیمە لەگەڵ ئەم ماددەیە دام ، کە وەکو لە ڕاپۆرتی هاوبەشدا هاتووە، کە حکومەتی هەرێمی کوردستان، ساڵانە مەبلەغێك، کە زۆر باشیشە مەبلەغەکەی دیاری نەکردووە، ئەوە وەزارەتی دارایی ئەتوانێت، حیسابی ئەوە بکات لە بودجەی ساڵی داهاتووی هەرێمی کوردستاندا، حیسابی ئەوە بکات کە چۆن دیاری دەکرێت بۆ کەرتی خوێندن، بۆ کەرتی تەندروستی، بۆ هەر کەرتێك لە کەرتەکانی تری ژیانی سیاسی و کۆمەلاَیەتیمان، کە مەبلەغێك تەرخان دەکرێت، بۆ ئەم مەوزوعە، تەبعەن ئەگەر ناویشی بدرێت، سندوقێك بۆ پشتگیری لە پرۆسەی هاوسەرگیری، هیچ ئیشکالێکی تێدانیە، ئەمجا کە تەبعاتی ماددی دروست دەکەین بۆ حکومەتی هەرێمی کوردستان، یان بۆ وەزارەتی دارایی، خۆی فیعلەن بوونی وەزارەتی دارایی، یەعنی بوونی تەکالیفی ماددی لەسەر حکومەت، وە پەرلەمانی کوردستان کە ئەولەویەت ئەدات بەم مەوزوعە بە ڕاستی، لە فەراغەوە ئەم ئەولەویەتە نادات، بۆیە من بە لامەوە سەیرە ئەگەر ئێمە پرسیار لە سەر ئەسلی مەوزوعەکە بکەین، ئەمە مەوزوعێکی زۆر حەیاتیە بە نیسبەت گەنجانمانەوە، بە پێی ئەو پەیوەندیانەی کە بە چینی گەنجانەوە هەمانە هەرکام لە ئێمە، وا ئەزانم چینی گەنجانی کوردستان، زۆر بە خۆشحاڵیەوە پێشوازی لە دەرچوونی یاسایەکی لەم چەشنە دەکەن، لە هەرێمی کوردستاندا، هیوادارم بتوانین بەم یاسایە، بەشێك لەو گیرو گرفت وکێشە کۆمەلاَیەتیانەی کە........

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە، باسی ماددەکەم بکە، ڕەجائەن، محازەرە مەدەن، تکایە وەرنە سەر ماددەکە، ئەم ماددەیە کە ئەڵێت، تەخسیسی حکومەتی هەرێمی کوردستان، مەبلەغێکی سەنەوی ئاوا بکاتن، باشە، کەمە، زیادە، لەگەڵین، لەگەڵی نینە؟، ئەوە، بەلاَم باسی مەوزوعی تر، ڕەجائەن، بۆ هەمووتان ئاوا، نەوەك بۆ یەك بەڕێزێکە، کەرەمکە.

بەڕێز د.صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لەم ماددەیە دەکەم، وە پشتگیری لەوە دەکەم کە حکومەتی هەرێمی کوردستان، مەبلەغێك تەرخان بکات، بەڵکو سندوقێکیش ئینشا بکات بۆ ئەم مەوزوعەو زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار عمر نورەدینی فەرموو.

بەڕێز عمر حمه امین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەماددەکە دەکەم، کە وەك خۆی هاتووە، چونکە تەرخان کردنی بڕە پارەیەك، بە مەبەستی پشتیوانی کردن لە پرۆسەی هاوسەرگیری، دەبێتە مایەی کە لە داهاتوودا جۆرێك لە گرێنتی هەبێت لە بەردەوام سەرف کردنی پارە، هەروەها تووشی کێشەی سیولە نەبێت سەبارەت بەم پرۆسەیە، بۆیە تەرخان کردنەکە کارێکی باش و لە جێگەی خۆیەتی، دوو، ئەم تەرخانکردنە ڕاستە ئەرکی سەرشانی حکومەت لە رووی پارەو میزانیەوە قورس دەکات، بەڵام ئەرکەکە بە شێوەیەك نیە کە ببێتە بەربەست لەبەر دەم کاری حکومەت لە بوارە جیا جیاکانی تردا، چونکە ئەگەر سەیری داتاکان بکەین، کە ژمارەی پرۆسەی هاوسەرگیری و ئەو عەقدانەی کە کراوە لە ساڵی ڕابردوو، لە پاریزگای سلێمانی نزیکەی 12 هەزار گرێبەستی هاوسەرگیری کراوە، ئەگەر بێین سەرانسەری کوردستان، دەبینین ڕێژەکە لە نێوانی 20 هەزار تا 25 هەزار پرۆسەی هاوسەرگیری کراوە، کە بەسەر یەکەوە هەمووی پێویستی بەوە دەبێت کە 100 تا 150 ملیار یان 125 ملیاری بۆ تەرخان بکرێت، هەروەها لە ماددەی یەکدا هاتووە کە پرۆسەی هاوسەرگیری بۆ هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان، ئەمەش بە بەراورد لەگەڵ جاران، هەموو هاووڵاتیەکی هەرێمی کوردستان، مافی ئەوەی دەبێت کە سوود لەوە وەربگرێت، کە لە ناویشیدا هەموو هاووڵاتیان، بێگومان بەشی گەورەی گەنجان کە سوود لەم هاوکاریە وەردەگرن، بۆیە من پشتیوانی لە ماددەکە دەکەم وەکو خۆی کە هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار فاضل بەشارەتی فەرموو.

بەڕێز فاضل محمد قادر(بەشارەتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە، پاش دەست خۆشی لە لیژنەکە بۆ ڕاپۆرتەکەیان و، وە بە هەقیقەت ئەم پرۆژە یاسایە، پرۆژە یاسایەکی زۆر گرنگە، خزمەتێکی یەکجار زۆر بە توێژی گەنجان و بە تایبەتی کەم دەرامەتان دەکات لە کوردستان، بەس بە بڕوای من دوو تێبینیەکەم ئەوەیە، کە بە هەقیقەت ماوەی

دانەوەی پارەکە کەمە کە دوو ساڵە، یەعنی دوو ساڵ پێموایە ماوەکە کەمە، چونکە پێشنیاری 5 ملیۆن کراوە، لە پڕۆژەکە وا هاتووە، دوو ساڵە، لێرە تەنها باسی هاوکاری ماددی دەکات بۆ پرۆسەی هاوسەرگیری، من پێشنیار دەکەم خاڵێك ئیزافە بکرێت، کە ئەویش باسی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك فاضل بەشارەتی، رەجائەن، باسی ئەم تەخسیسە بکە، ئێستا لەناو ماددەی یەکین، ماددەکانی تر پاشان دێینە سەری، ئەو ماددەیە بەو شکلە دانراوە، کەلەبەر دەستی جەنابت هەیە، باشە، یان خراپە، رەئیت لەسەر ئەوە بدە، چونکە ئەگەر لەسەر گشتی بدەین، پاشان بێین ماددە ماددە بکەین، هەم وەقت دەڕوات، هەم تێکەڵ و پێکەڵ دەبێت، لەسەر ماددەی یەك، ئەسڵی پڕۆژەکە هەیە، کە دوێنێ دەنگمان بۆیدا، لەسەری بەردەوام دەبین، پڕۆژەیەکی تر هی لیجانی موشتەرەك هاتووە، ئەویش لەبەر دەستی جەنابتانە، پڕۆژەکە تەئید دەکەی، هی لیجانی موشتەرەك تەئید دەکەی، رەئیت کەم و زیادی دەکەی، قەبوڵی ناکەیت، ئەوە ئازادن، بەڵام لەسەر گشت پڕۆژەکەو دووبارە قسە بکەین ئەوە نەختێك لەنگە، زۆر سوپاس، کەرەمکە.

بەڕێز فاضل محمد قادر(بەشارەتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەچوومەتە سەر ماددەیەکی تر، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، تەنها باس لە ماددەی یەك دەکەم و، وە باس لەوە دەکەم کە ماوەی دانەوەکە کەمە، دوو، پێشنیار دەکەم بەندێك ئیزافە بکرێت لە ماددەی یەك، ئەویش مەبەست لە سزادان، لەسەر مەسەلەی ڕێژەی تەلاق، کە ئێستا تەقریبەن خەریکە زیاتر دەبێت لە پرۆسەی هاوسەرگیری، وە پێشم وایە کێشەیەکی زۆری کۆمەڵایەتی دروست کردووە، وە کێشەکەش بە هەقیقەت دەتوانم بڵێم لە 80٪ی ڕووی لە ئافرەتان کردووە، چونکە گەنجێك هاوسەر دەخوازێت، پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام دەدات، ماوەی ساڵێکە، هەشت مانگە، دوو ساڵە، لەگەڵ ڕێزم خەریکە پرۆسەی هاوسەرگیری ئێمە، دەبێتە سیغەی ئێران، کە ئەمەش بەڕاستی گرفتێکی گەورەی بۆ ئافرەتان، وە کێشەی کۆمەڵایەتی زۆری لێ کەوتووەتەوە، بۆیە داواکارم تەنها باس لە هاوکاری نەکرێت، سزایەکیش هەبێت بۆ تەلاقی بێ پاساو، کە ئیمڕۆ زۆر زۆر بووە لە هەرێمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار شێردڵ تەحسین فەرموو.

بەڕێز شێردڵ تەحسین محمد:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەماددەی یەك دەکەم، لێرە (تخصص اقلیم کوردستان) پشتگیری لە تەقریری موشتەرەك دەکەم (تخصص اقلیم کوردستان-العیراق، مبلغا سنویاً) یەعنی مەبلەغێك تەحدید دەکاتن، مەبلەغەکە لە میزانیەی سەنەوی خۆمان کە دێتە پەرلەمان، ئەو کات میزانیەکی بۆ دادەنێین، وەکو ئەو میزانیەی کە قوتابیەکان دەنێردرێنە دەرەوە، لەو مەبلەغە زیاتر نەبێت، ئەگەر میزانیەکە مەفتوح بێت، حکومەت

ناتوانێت ئەو گەنجانە هەمووی بەیەکەوە ژن بێنن ئەو پارەیە لە کوێ دێنێت؟، تەحدیدی مەبلەغەکەی بکەین، لەوە تێنەپەڕێت مەبلەغەکە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار عظیمە فەرموو.

بەڕێز عظیمە نجم الدین حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە بۆخۆی ئەم پڕۆژە یاسایە پڕۆژە یاسایەکی زۆر گرنکەو، پێموایە هەموو ئەندامانی پەرلەمان، هەقی پشتگیری کردنی هەیە، لەبەر ئەوەی گەنج توێژێکی گرنگ و هەستیاری ئەم کۆمەڵگایەن، پڕ گرفترین توێژن کە لەم کۆمەڵگایە تاوەکو ئێستا لە قەیران نەتوانراوە حکومەت هاوکاریو دەعمی ئەم گەنجانە بکات لە کوردستان، بەڵام ئێستا پڕۆژە یاسایەك هاتۆتە پێشەوە کە ئیستیقراری کۆمەڵایەتی دروست دەکات لە کۆمەڵگا، ئەو گەنجانەی کە سەفەری.......

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕەجائەن، عظیمە خان، تخصیص حکومە اقلیم کوردستان- العراق، مبلغا) ئەوها، ئەوها، پێت باشە، یان پێت خراپە؟، ڕەجائەن، باسی گرنگیم بۆ مەکەن، ڕەجائەن دوای داتئەنێم.

بەڕێز عظیمە نجم الدین حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پرس کردن بە حکومەت، پێموایە لە هەموو کەس نزیکتر و پەیوەندیدار تر، وەزیری دارایی بوو، خۆی حکومەتە لێرە، ئەو پرسیارە، یان ئەو پرسەی کە بە حکومەت دەکەین ئەمڕۆ وەزیری دارایی وەڵاممان بداتەوە، لەبەر ئەوەی کە ئەم پڕۆژە یاسایە، پڕۆژە یاسایەکە ناکرێت حکومەت هاوکاری گەنج نەکات لەوە زیاتر، پێموایە ئەمڕۆ ئەم پرسیارە لەوەزیری دارایی دەکەم، بزانین تا چەند پشتگیری دەکات؟، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار پەریهان قبلای فەرموو.

بەڕێز د.پەریهان محمد قبلای:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی بەڕێز کاك سالار دەکەم، وەهەروەها کاك عمر نورەدینی دەکەم لە گرنگی ئەم پڕۆژەیە، وە ئەم پڕۆژەیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پەریهان خان، ڕەجائەن وەرە سەر تەخسیسەکە، باشە، کەرەمکە.

بەڕێز د.پەریهان محمد قبلای:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تخصص اقلیم کوردستان-العیراق، مبلغا سنویاً، یەعنی ئەمە زۆر وازحە کە ئەمە ئیختساسی وەزارەتی داراییە بۆ بودجەی ئەمساڵ، کە ئەتوانێت لە زمنی ئیختیساسی خۆی، ئەو بڕە تەخسیس بکات، ئیعتیماد لەسەر احصائیاتی عقودی زەواج کە ئەکرێت لە مەحاکمەکان، وە هەروەها ئەمە سولفەیە، یەعنی ئەمە دوایی وەردەگیرێتەوە، حکومەت ئەوە نیە کەنەتوانێت ئەمە، یەعنی سولفەیەکە وەزارەتی دارایی مەبلەغێکی بۆ دادەنرێت، دوایی وەردەگیرێتەوە، لەبەر ئەوە من تەئیدی ئەسلی ماددەکە دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار کاک ئەرسەلان بایز فەرموو.

بەڕێز د.ئەرسەلان بایز اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەکەم پابەندە بە سێ شتەوە، یەکەمیان ئەبێت سەرژمێریەکمان هەبێت، بزانین ئەوەی لە تەمەنی ژن هێنان و هاوسەرگیرین چەندن؟، وە ئەگەر سلفەی زەواج هەبێت، حەتمەن دوو هەندەو سێ هەندە زیاد دەکات، ئەمە یەك، چونکە بەبێ بوونی سەرژمێری ئەوانە ناتوانێت حکومەت تەقدیری بکات، دووەم، توانای حکومەت چەندە، حکومەت تا سەرژمێری نەکات، تا سەیری میزانیەی خۆی نەکات، ناتوانێت، سێهەمیان، ئەو مەبلەغەی کە لە ماددە یەك تەرخان کراوە بۆی، مومکنە کەم بێت، ئەبێ باسی بازاڕ بکرێت، تەقدیری بازاڕ لەو ساڵە، بۆ هاوسەرگیری چەندی پێویستە، مومکن نیە ئەو تەقدیرە دانرابێت کەم بێت، مومکنە زیاد بێت، لەبەر ئەوە پێم باشە ئەو سێ خاڵە ڕەچاو بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئاخیر ڕەئیت لەسەر ماددەی یەك، جەنابت پێشنیارت کرد، کە گشت مەشروعەکە ڕەفز بکرێت، ببورن بنێردرێتەوە بۆ دیراسات، بەڵام چونکە دوێنێ پەرلەمان لەسەر ئەسڵی مەشروعەکە بڕیاری دابوو موناقەشە بکرێت، ئێستا رەئیت لەسەر ماددەی یەك، کەرەمکە.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من هەروەکو وتم، ئێمە پێمان باشە ئەم مەشروعە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، وە لەوێ دیراسەت بکرێت، کە باسی وەزیری دارایی دەکەن دەڵێن، ئەوە حکومەت لێرەیە، ئەو مومەسیلیەتی، خۆ من داتام لا نیە، دیراسەم لە لا نیە، وەزارەتی مالیە پێك هاتووە لە چەندەها مدیر عام، لە چەندەها موستەشار، یەعنی

من هەموو شتێك نیم بە نیسبەتی وەزارەتی داراییەوە، من نازانم دوێنێکە بەڕێزتان لەسەر چی تەسویتتان کردووە؟، ڕەنگە ئەو مەشروعەی دوێنێ و ئەمڕۆ لا بەلا گوێم لێی بووە، ڕەنگە جیاوازیشی هەبێتت لەگەڵ تەسویتی دوێنێ و ئەمڕۆ، دوایی هەر نۆماددەکە ئیلاقەی بە دیراسەوە هەیە کە هاتووە، تکام وایە ئەم مەوزوعە، ئێمە دژی ئەم جۆرە مەشروعانە نیم، بە عەکسەوە، ئێمەش بەشێکین لەم مەشاکیلانەو حەز دەکەین حەل بکرێت، ئێمەش لەگەڵ ئەوەداین، نەك پێنج ملیۆن، بەڵکو ئەگەر ئیمکان ببێت زیاتریش بدرێت، ئەوەی کە ئیمکان بێت بۆ گەنجی خۆمان بکرێت، ئێمە لەگەڵ ئەم جۆرە شتانەین، بەڵام بە دیراسەت و ئەبێت دیراسەت بکرێت، وە ئەگەر وایە جەنابتان ئێمەتان بۆ بانگ کرد بۆ ئێرە؟، غیر ئێمە ئەوە ڕەئیەکەمانە یەعنی.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم پڕۆژەیە، بۆ ئاگاداری جەنابتان، جەنابی وەزیر، لە 2010/6/30 وە،ئەم پڕۆژەیە لە لای لیژنەی یاسای و، ئابوری و، مافی ئافرەت و کاروباری کۆمەڵایەتییە، ئینجا لیژنەکان لەگەڵ جەنابتان ڕاوێژیان کردووە و نەکردووە، ئەوە مەسەلەیەکی ترە، کەرەمکە.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە هیچ شێوەیەك من وەکو وەزیری دارایی ئەم مەوزوعە لەگەڵ من موناقەشە نەکراوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی کەرەمکە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەی وەزیری دارایی ڕاستە، ئێمەش لە ڕاپۆرتی خۆمان کە ئاراستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانمان کردووە، دەڵێین ئەو مەوزوعە ئیلتیزاماتی مالی تێدایە، وە خۆمان کە کۆبوونەوەمان کرد، داوامان کرد کە مەوزوعەکە ئیحالەی حکومەت بکرێت، هەتا ڕەئی حکومەت وەربگیرێت، بەڵام دوێنێکە کە درا دەنگدانەوە، ڕاپۆرتی ئێمە ئیهمال کرا، تەسویت لەسەر ئەوە کرا کە بەردەوام بین لەسەر موناقەشە کردنی مەوزوعەکە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جەنابی ئەندامی لیژنەی یاسایی، من ڕێز لە زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان دەگرم، کە موناقەشە بەردەوام ئەبێ، ئێستا ماددەی یەکە، ئەتوانن ڕەفزی بکەن، کەرەمکە.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کاتێك کە خوێندنەوەی یەکەم بۆ ئەمە کراوە، ئاراستەی حکومەت کراوە، حکومەت کە دوای ساڵێك وەڵام ناداتەوە بەڕاستی ئیتر پرسی چی پێ بکرێت؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ئێستا ماددەی یەك، لیژنەی یاسایی بخوێنەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە، ئەوەی پێی ناخۆشە با دەنگ نەدات، ئەوەی پێی خۆشە با دەنگ بدات، ماددەی یەك بخوێنەرەوە وەكو لە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی هاتووە، بدرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قانون رقم (   ) لسنة 2010

قانون سلفة الزواج في اقليم كوردستان- العراق

المادة الاولى:

تخصص حكومة اقليم كوردستان- العراق، مبلغاً سنوياً ضمن الميزانية العامة للاقليم لتامين سلفة الزواج للمواطنين الراغبين في الحصولى عليها تنفيذا لاحكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆكی پەلەمان:

بەڕێزان كێ لەگەڵ دایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، 69 بەڕێز لەگەڵ دایە، سوپاس، كێ لەگەڵ دانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، 5 بەڕێز لەگەڵ دانیە، بە زۆرینەی دەنگ ماددەی یەك پەسەند كرا، بۆ ماددەی دوو، لیژنەی یاسایی كەرەمكەن.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثانية:

تدفع سلفة الزواج وفق الضوابط الاتية:

اولاً: ان يكون طالب السلفة من مواطنى كوردستان –العراق و ساكناً فيها.

ثانياً: اتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره.

ثالثاً: ان يبرم عقد الزواج لدى المحاكم المختصة في الاقليم.

رابعاً: ان لا يكون مستفيداً من سلفة زواج اخرى.

خامساً: ان لا يكون من اصحاب الدرجات الخاصة اذا كان موظفاً.

سادساً: يعتبر الزوج والزوجة بحكم شخص واحد لاغراض هذا القانون.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی كاروباری كۆمەڵایەتی فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە گفتوگۆکانی کۆبوونەوەی هاوبەشیش باسمان کرد، (خامساً ان لایکون من اصحاب الدرجات الخاصة اذا کان موظفاً) ئیجحافی تێدایە، بە هەق فیئەتێك بێت هیچ موبەریر هەبێت، پێشنیارەکەمان ئەوە بوو، کە هەرچەندە لە ماددەی سێ دەبێ موناقەشە بکەین، ئێمە وتمان حەد ئەعلایەك دابنێین، سنوورێك دابینێین بۆ سلفەکە، لەو مەبلەغە تێپەڕ نەبێت، ئەوکاتە ئۆتۆماتیکیەن دیار دەبێت، چونکە بنەمانی سلفەکە دیار بوو، ئەوانەی کە دەرەجات خاص بن و خاص نەبن، مدیرە، مدیر عامە، هەر کەسێك بێت هەقم چیە؟، کابرایەك دەیەوێت سلفە وەربگرێت، بۆیە بە تەسەوری من ئەوها دەقاق و دەق، هیچ موبەریر نیە، من نە لەگەڵ دەرەجات خاصەمە، چونکە وازحە رەئیم چیە، ئەگەر ئێمە حەدی ئەعلامان دانا، هەموو کەس موستەفیدە لێی، چونکە بڕواناکەم دەرەجە خاصەك بچێت خۆی بکاتە شەریك لەو سلفەیە، بۆیە تەسەوڕ دەکەم ئەمە زیادە، هیچ مەعنای نیە، حەلەکەی ئەوەیە لە ماددەی سێیەم حەدی ئەعلا دابنێین بۆ سلفە، سادساً: یعتبر الزوج والزوجة بحکم شخص واحد لاغراض هذا القانون، من لە قانون تێناگەم، چونکە وەکو لە موناقەشات دیار بوو، من تێدەگەهشتم سلفە هەردووکیان تەوقیع دەکەن، یەکێکیان دەبێتە کەفیلی ئەوی تر، وا پێ دەچێت لە قەوانینی عیراقی شتی وانیە، بۆیە کە یەکێك تەوقیع دەکات، یەعنی یعتبر شخص واحد، چی؟، بۆ من شەرح بکەن، هەر دووکیان ئەبنە یەك، چیە؟، یەعنی هەبێت لێرەدا، بۆیە من تەسەور دەکەم، ئەگەر ئەوە تەوزیح بکرێت هیچ، ئەوی تر من لەگەڵی نیم، ئێمە هیچ تەمیزێك بخەین، نە لەسەر مونتەلەقی تەعاتف، بەڵکو حەلەکەی بەشێوەیەکی تر دەکرێت، ئەوەش حەدی ئەعلا دابێین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی دارایی کەرەمکەن.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ئەوەین کە لە ڕاپۆرتەکە هاتووە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی کەرەمکەن.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام بە نیسبەت دەرەجاتی خاصە، ئێمە پێمان وایە، کە ئەوان پێویستیان بەو جۆرە سلفانە نیە، چونکە بەمەعاشی مانگێکیان دەتوانن ئیستیغلالی ئەو سلفەیە بکەن، ئەمە بۆ جەماعەتی دەخلی مەحدودە، ئەوە بۆ ئەو کەسانەی کە فەقیرو هەژارن کە ناتوانن پرۆسەی هاوسەرگیری بەڕێوە ببەن، بە نیسبەت ئەوەی کە دەڵێت، الزوج والزوجە بحکم شخص واحد، خۆ ناتواندرێت معامەلە بەناوی هەردووکیانەوە تەقدیم بکرێت، ئەکید ئەگەر یەکیان تەقدیمی کرد، مەعنای ئەوەیە ئەویتریش

شمول دەكات، كەواتە دەدرێتە زوج و زوجە، وەكو یەك معامەلە، نەوەك دوو معامەلەی زەواج، هەر یەك بتوانن بە جیا جیا تەقدیمی بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی مافی ئافرەت فەرموون.

بەڕێز گەشە دارا جلال حفید:

بەڕێز سەرۆكی پەلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەكەین.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئی ئەخیرتان لەسەری، وە لە جەنابی وەزیر دەپرسین، كەرەمكەن رەئی خۆشتان وەكو یاسا.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێمان باشە سیاغەی فەقەرەی شەشەم بەو شێوەیە بێت(سادساً: یعتبر الزوج والزوجة بحكم شخص واحد لاغراض استحقاق السلفة، فەقەرەكانی تر هەر وەكو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر كەرەمكە.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە داوامان كرد كەوا دیراسە بكرێت.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر بۆ گشت ماددەكان لەگەڵ ئەوەیە تەئجیل بێت، دوا بخرێت، بۆ زیاتر دیراسەت و ئەوە بێت، هەقێكی تەبیعی خۆیەتی، بەڕێزانیش ڕەچاوی بارودۆخەكە دەكەن، ئێستا كێ ئەیەوێت قسە بكات، لەسەر ئەو ماددەیە ناویان ئەنووسین، عبدالرحمن حسین، شێرزاد حافظ، ئاشتی عزیز، د.صباح بەرزنجی، د.رفیق سابیر، سەرهەنگ، شەونم محمد، شلێر محمد، سالار محمود، دانا سعید سۆفی، زانا رؤوف، ئاواز عبدالواحید، د.احمد وەرتی، سالم تۆما كاكۆ، هاژە سلیمان، د.بشیر خلیل، بورهان رشید، پەیمان عزالدین، پەیمان عبدالكریم ، بەڕێزان ئەم ڕێزدارانە ویستویانە قسە بكەن، گەشە خان جەنابت ویستت ناوت بنووسی، یان ئێستا داخیل دەبی، گەشە ئەخیر كەس، كەرەمكە.

بەڕێز عبدالرحمن حسین ابابكر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕاستی لەسەر ئەم ماددەیە ماددەی دووەم، بڕگەی پێنجەم، منیش ڕەئیم ئەوەیە ئەو بڕگەیە زیادە، كە اصحاب درجات خاصە، من پێموایە لە جیاتی ئەم اصحاب درجات خاصە، بكرێتە بڕی پێدانی سلفەكە دیار بكرێت، مەسەلەن لە ئەسڵی پڕۆژەكە هاتووە پێنج ملیۆن، هەر ئەو بڕگەیە لێرە زیاد بكرێت، باشترە لەوەی كە اصحاب خاصەی تیا بێت، ئەم جیاوازیە نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك شێرزاد فەرموو.

بەڕێز شێرزاد عبدالحافظ شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەماددەی دووەمدا، بڕگەی یەكەم (ان یكون طالب السلفة من مواطنی كوردستان –العراق و ساكناً فیها، ساكنا فیها پێموانیە بە شتێك ئیسبات بێت، چونكە من لە ئەوروپا بم جنسیەی ئەوروپام هەیەو، هەویەی ئێرەشم هەیەو جنسیەی عیراقی ئێرەشم هەیە، هەموو شتێكم هەیە، یەعنی ئەوە پێموایە هینێكی باش بێت ئەوە، چونكە كەس ناتوانێت ئەوە كەشف بكات، ئەوەلەن،(ان یكون طالب السلفة من مواطنی كوردستان –العراق و ساكناً فیها) ساكنا فیها، هەموو كوردستانیەك لە دەرەوەی وڵات، جنسیەی هەبێت، لێرەش هەموو شتێكی هەیە، وەكو ئەوانەی تر، دووەمیان(اتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره)، ئێمە ئەزانین لە مەحاكمەكان ئێستا لە (16) و لە (17)ش مارەبڕین هەیە بە حزووری وەلی ئەمر، جا ئەو خەڵكانە ناگرێتەوە كە ئەوانەی دەیانەوێ هاوسەرگیری بكەن، لەبەر ئەوە پێموایە ئەو خاڵە لەوێدا زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار ئاشتی، كەرەمكە.

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بەرگری لە ڕاپۆرتی هاوبەش دەكەم، تێبینیم لەسەر خاڵی چوارەم هەیە، (أن لا یكون مستفیداً بسلفە زواج أخری) ، ئێمە هەموومان دەزانین ئێستا هەندێك لە هاوكارانی بەڕێز باسیان لەوە كرد كەوا ڕێژەی تەڵاق زۆرە لە كۆمەڵگادا، شتێكی ئیعتیادی یە لە زۆربەی موجتەمەعاتدا لەو سەردەمەدا، لە ڕێگەی تەبەعیەی مالیدا زۆرجار هۆكارێكە كە موشكیلەی كۆمەڵایەتیشی پێ حەل دەكرێ لە ڕێگەی دانانی غەرامە و لە ڕێگەی زەریبەدا، لەبەر ئەوە ئێمە فورسەتێكی باشە ئێمە كە زاهیرەیەك هەیە، زۆر لە ئەندامە بەڕێزەكان و داتای زۆریش هەیە، كە ڕێژەی جیابوونەوە لە مەحاكمی كوردستاندا لە ئاستێكی ترسناكدایە، لەبەر ئەوە من ئیقتیراح دەكەم بۆ زیاد كردن لەسەر ئەو بڕگەیە، بۆیە كە زۆرجار لەوانەیە

چەندێك ئەوە بە دافعێکی باش بێ لەوانەیە بە پێچەوانەشەوە، کە لایەنێکی خراپ ئەوە بێ کە کێشەی هەڵپەسێردراو هەیە، کۆمەڵایەتی ئەو سولفەیە ببێتە هۆکاری داواکردنی جیاکردنەوە، بەتایبەت ئەگەر موعەدەلی دەخل لە هەندێك مەناتیقی نائیدا لەوانەیە زەواج بەو مەبلەغە پارەیە بتوانرێ بېردرێ بەڕێوە، لەوانەیە ئەوە ببێتە حافزێك بۆ ئەوەی کە جیابوونەوە دروست بێ، بۆیە لێرە کە تەحدید کراوە، تەنها سولفەی زەواج بۆ ئەوانە بێ کە یەکەم جار سولفەی زەواج وەردەگرن، بە مەعنایەکی تر، پێشتر سولفەی وەرنەگرتبێ، من ئیقتیراحی ئەوە دەکەم کە تەخصیص بکرێ بۆ ئەوەی کە یەکەم عەقدی زەواجی بێ ئەو کەسە، ئەوە یەکێك بێ لەو حاڵەتانەی کە ڕەدعێك دروست دەکات، ڕێژەی تەڵاق کەم ببێتەوە، لە هەمان کاتیشدا ئەو کێشە هەڵپسێردراوانە کە دەمێنێ زۆرتر بگەڕێتەوە بۆ خێزان نەك ئەوە ببێ بە دافع بۆ جیابوونەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار د. صباح، کەرەمکە.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لەو صیاغەیە دەکەم کە لێژنەی هاوبەش کردوویەتی، بەس تەنها سێ مولاحەزەم هەیە، لە بڕگەی یەکەمدا کە دەڵێ: (أن یکون طالب السلفة من مواطني کوردستان-العراق)، لە جیاتی (ساکناً) (مقیماً فیها)، چونکە تەعبیری ئیقامە ڕەنگە گونجاوتر بێ لە بەرامبەر (مواطن)ەوە، سەبارەت بە دووەم: من تەئکید لەسەر پێشنیازەکەی کاك شێرزاد دەکەمەوە کە باسی تەمەنی (18) ساڵ دەکات، ئێمە دەزانین کە بە پێی قانونی ئەحوالی شەخصی ئەوەی کە هەموارکراوە، کەسێکی (16) ساڵ ئەگەر ئیزنی مەحکەمەی پێ بێت دەتوانێ زەواج بکات، بۆیە لە جیاتی ئەوە من ناڵێم زیادەیە، بەڵام دەڵێم ئەو صیغەیە باشتر بێ: (أن تکون له أهلیة قانونیة لإبرام عقد الزواج)، هەرچەندە ڕەنگە بڕگەی سێیەم جێگەی ئەوەش بگرێتەوە کە دەڵێ: (أن یبرم عقد الزواج لدی المحاکم المختصة في الإقلیم)، یەعنی دیارە ئەوەی سێیەم ڕەنگە کە بوو کیفایەتە پێویست بەوەی دووەم نەکات، سەبارەت بە بڕگەی شەشەم (یعتبر الزوج و الزوجة بحکم شخص واحد لأغراض هذا القانون)، ئەو صیاغەیە بەهێزترە لەوەی کە ئێستا بەڕێز لێژنەی قانونی وتی (لغرض إستحقاق السلفة)، چونکە لەو قانونەدا تەنها مەسەلەی ئیستیحقاقی سلفە باس نەکراوە، بەڵکو تەسدیدەکەش و دووبارە گێڕانەوەکەشی هەر باس کراوە، بۆیە ئەگەر بڵێین (لأغراض هذا القانون) بەهێزترە وەکو یەکەم جار هاتووە، چونکە ئەگەر یەك سلفە وەرگیرا، زەوج و زەوجە بەیەکەوە وەری دەگرن، دوایش کە دەگەڕێتەوە هەر لە یەکەکیان وەردەگیرێتەوە، بۆیە ئەگەر بڵێی (بحکم شخص واحد) ڕەنگە مۆفەق تر بێ، من ئەو سێ مولاحەزەم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار د. رفیق صابر، کەرەمکە.

بەڕێز د. رفيق صابر قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دەستخۆشی لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی مافی ژنان و لیژنەی كاروباری منداڵ دەكەم كە ئەو پرۆژەیان بەو شێوەیە ئامادە كردووە، سەرنجی من بە پلەی یەكەم لەسەر خاڵی یەكەم و خاڵی شەشەمە، لە خاڵی یەكەم دا هاتووە كە هاووڵاتی كوردستان بێ، بەڵام ئایا ئەگەر یەكێك لەوانە هاووڵاتی دەرەوەی هەرێم بێ یان هاووڵاتی وڵاتێكی تر بێ، ئایا بۆچی كەسەكەی تر بەهۆی ئەوەوە لەو مافە بێ بەش بكرێت؟ بۆیە پێشنیار دەكەم ئەو مەسەلەیە لەبەرچاو بگیرێ، دووەمیشیان: لە خاڵی شەشەم (يعتبر الزوج و الزوجة بحكم شخص واحد لأغراض هذا القانون)، مەسەلەی ئەوەی دوو كەس تۆ بەهەر بەهانەیەك بێت و بە هەر ناوێك بێت، لە قاڵبی بدەی لە شەخصێكی تاكە كەسێكدا من پێموایە ئەوە پێچەوانەی ئەوەیە كە ئەو ئیهتیمامە یان ئەو بایەخە كە پێویستە بە تاكە كەس بدرێ وەكو تاكە كەس، بەو پێیەی كە لە هەموو سیستەمێكی دیمەكراتی دا كە تاكە كەس بۆخۆی سەنتەرە و دەبێ لە تێكستەكانیشدا موراعاتی ئەوە بكرێ، بۆیە من پێم باشە كە بگوترێ زەوج و زەوجە هەر یەكێكیان، یەكێك لەوانە مافی ئەوەی هەیە كە ئەو سلفەیە وەربگرێت، لە جیاتی ئەوەی (بحكم شخص واحد)، دوو كەس ڕەوا نیە لە هیچ فۆرمێكدا، نازانم لە قانونی عیراقیدا ڕەنگە ڕەوا بووبێ، لەبەر ئەوەی سیستەمی قانونی عیراقی بە گشتی لە قاڵبێكی ئایدۆلۆجیدا قاڵ كراوەتەوە، بەڵام پێموایە جوانترە ئێمە فۆرمێكی تر بەكارە بێنین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەسە ڕوونكراوە، دەڵێ: هەردووكیان (بحكم شخص واحد)، ئەگەر هەردووكیان موەزەف بن، بەس یەكێكیان وەردەگرێت، نەك هەردووكیان.

بەڕێز د. رفيق صابر قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من مەبەستم (بحكم شخص واحد)ە، قەت دوو كەس ناتوانرێ لە ناو ئەو ئەوەدا لە قاڵب بدرێ، یان جوان نیە لە ڕووی داڕشتنەوە پێچەوانەی ئەوەی هینە.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار سەرهەنگ، كەرەمكە.

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دەستخۆشی لەولیژنە بەڕێزانە دەكەم، بە موشتەرەكی كە ئەو تەقریرەیان نووسیوە، پشتیوانی ناوەڕۆكی ماددەی دوو دەكەم، بە تایبەتی لەسەر بڕگەی دووەم، كە تەحدیدی كردووە، كە دەبێ ئەو كەسانەی داوای سولفە دەكەن تەمەنیان (18) ساڵی تێپەڕاندبێ، لە ڕاستیدا ئێمە ئەگەر سەیرێكی ئەو ئامارانە بكەین كە لەسەر ڕێژەی تەڵاق هەیە، نیسبەتی زۆری تەڵاق لەو مەرحەلەیە كە لە (16) و (17)

زەواجیان کردووە، بۆیە دانانی ئەو شەرتە بۆ مەسەلەی زەواج بە شتێکی زەرووری دەزانم لێرە، پێشنیازیش هەبوو بۆ ئەوەی کە بڕگەی پێنجەم لە ماددەی دووەم لابدرێت، بۆ ئەوەی هەموو کەس، یەعنی مەبدەئی مساوات هەبێ، بەڵام خۆی مەبەست، هەدەف لە دانانی ئەو یاسایە بەڕاستی بۆ هاوکاری ئەو کەسانەیە کە دەخلیان مەحدوودە و ئیمکانیەتیان نیە، بۆ ئەوەی پشتیوانی بکرێن بۆ زەواج، بەڵام ئەصحابی دەرەجاتی خاصە، ئێمە لەو وڵاتە دەژین دەزانین کە لە ڕووی ئیمکانیەت و معاشەوە وەزعیان باشە و پێویستیان بە هاوکاری کردنێکی ئاوا نیە وەکو سلفەیەك بۆ ئەو مەوزووعانە، لەبەر ئەوە پشتیوانی ناوەڕۆکی ماددەکە دەکەم وەکو خۆی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار شەونم، کەرەمکە.

بەڕێز شەونم محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت پرۆژەکەوە دەمەوێ قسە بکەم لەسەر ڕاپۆرتە هاوبەشەکە، لە ماددەی حەوتدا هاتووە کە دەڵێ: وەزارەتی دارایی ڕێنمایی تایبەت بەو پرۆژەیە ڕوون دەکاتەوە لە داهاتوودا، بەڵام من پێم باشە ئەگەر لەو بڕگانەدا دوو بڕگە ئیزافە بکرێت، لە ماددەی (2)دا دوو بڕگە ئیزافە بکرێت، یەکێ لەوانە ئەقساتن بڕینی قیستەکە لە (2٪) بۆ (3٪) تێپەڕ نەکات، لەبەر ئەوەی لەوە دەچێ زیاتر تێپەڕ بکات بۆ ئەو کەسانەی کە دەخلیان مەحدوودە، مەعاشەکەیان کەمە، بە تایبەتی تەبەقەی موەزەفین، یاخود ئەوانەی کە لە دەرەوە کاسبن و کار دەکەن، زەغتێکی زۆریان لەسەر دروست دەکات، تاکو نیسبەی بڕینەکە کەمتر بێ زیاتر ئیستیفادە لەوە دەکەن، هەروەها نیسبەتێك هەیە کە بۆ منداڵی یەکەم لە (25٪) ئەو سولفەیە بکرێ بە هاوکاری بۆ خێزانەکە، لەبەر ئەوەی منداڵێکی تازە دێتە ئاراوە، پێویستی بەوەیە کە ماددیەن هاوکاری بکرێ ئەو خێزانە بۆ بەخێو کردنی منداڵەکە بە ڕێگایەکی باش، لەو فەترەیە کە سولفەکە دەداتەوە، پێم باشە ئەو بڕگەیەش ئیزافە بکرێت، لەگەڵ سوپاسدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار شلێر محمد، کەرەمکە.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت خاڵی دووەم: (أتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره)، وابزانم زۆری لە ئەندامانی پەرلەمان تەئکیدیان لەسەر ئەو نوقتەیە کردەوە حالاتی تەلاق لەو عومرەدا، لەوەش کەمتر زۆر زۆرە، لەبەر ئەوە ئەگەر بێینە سەر مەسەلەی خەریجی هینیش لە (22) ساڵ و ئەوانە، لەبەر ئەوە ئەو تەمەنە بۆ خەڵکی دەرەوەش کە کێشەیەکی زۆری دەبێت، بەڕاستی ئەوان مولزەم نابن بە تەمەنەکەوە، لەبەر ئەوە دەبینی عەددەدەکە زۆر دەبێ، ئێمەش لەبەر ئەوەی وەکو وەزارەتی دارایی هیچ خۆی بۆ ئامادە نەکردووە، با

نەبێتەوە بە سولفەی عەقارەکە، لەبەر ئەوە ئەو تەمەنە بە ڕەئی من زۆر کەمە، ئەگەر زیاد بکرێ، چونکە دوایـیش دەڵـێ: (أن يـبرم عقـد الـزواج لـدى المحاكم المختصـة في الإقلـيم)، ئـەوەش لێـرە لایـەکی تـری سـلبی دەردەخات، چونکە بەڕاستی ئەوانـەی کـە لـە دەرەوەی مـەحاکم زەواجیـان کـردووە، دوو، سێ منداڵیشـیان هەیە، زۆرجار مەحاکم بە ئیعتیبار وەری ناگرێ، دەبینی ئەوە دەبێ بـە فورسـەتێك پیاوەکـە یـەعنی ژنـان لێرەشـدا زەرەر دەکـەن، کـە دەچـێت ژنێـك دەهـێنێ بـە پێـی مەحکەمـە بـۆ ئـەوەی ئـەو سـولفەی زەواجـە وەربگرێ، بە نیسبەت دەرەجاتی خاصە، تەئیدی کاك عبدالسلام و زۆر لە هاوکارانم دەکـەم، بەڕاسـتی ئـەوە بۆ چینێکە کە ئیمکانیەتی نیە لە موەزەف، لەبەر ئەوە بە عەکسەوەن دەرەجەکە وای لـێ دێ لـە ملیۆنێـك مەعاشی کەمتر نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار سالار محمود، کەرەمکە.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئەوەی پەیوەندی بە بڕگەی یەکەمەوە هەیە لـە ماددەی (2)، هەسـت دەکـەین ئـەوەی کـە باسـی دانیشتن و هاووڵاتی بوونی ئەو هەرێمە دەکات، ئێمە بیرمان نەچێ، لە داڕشتنەوەی هەر پـرۆژە بڕیـار یـان هەر پـرۆژە یاسایەکدا دەبـێ قسـەیەکیش لەسـەر ناوچـەکانی کێشـە لەسـەر بکرێـت، چـونکە ئـەو خەڵکانـە خەڵکی کوردستانین، ناوچەکە بە نیسـبەت ئێمـەوە کوردسـتانە، کـە ئـەوە جێگـەی جـەدەلی تـر هـەڵناگرێ، بەڵام بە پێی ئەو یاسایانە ئێمـە ئـەو خەڵکانـە مـەحرووم دەکـەین لـە ئـەو پرۆسـەیەی کـە پەیوەنـدی بـە هـەرێمی کوردسـتانەوە هەیـە، ئایـا ئـەوە لـە ڕووی قـانونی، تەنانـەت لـە ڕووی سیاسـی و کۆمەڵایەتیشـەوە کاریگەرییەکی ناجۆری لەسەر ئێمە نـابێ، کـە بێگومـانم دەیـبێ، لەبـەر ئـەوەی ئێمـە لـە چوارچێوەی ئـەو پرۆسەیەدا لە دوای پرۆسەی ئازادی عیراقەوە، زۆرینەی خەڵکی خۆمان هان داوە بچنە ئـەو ناوچـانە، تاکـە مەسەلەش خەڵکی ئـەو ناوچـانە لـە ئێمـە دابـڕێ، ئێمـە ئـەو مەسـەلەی فـۆرمی خۆراکەیـە کـە بـەو جـۆرە دەچنە ئەوێ و حیسابیان بۆ دەکرێ خەڵکی ئەوێن، هیوادارم لەو پرۆژە یاسایەوە ئێمە ئەساسـێك دابنـێین، خەڵکی ناوچەکانی کێشە لەسەر هاوبەش بن لەو ئیمکانیاتە ماددی و مەعنەویانـەی کـە خـەڵکی ئێمـە لێـی بەهرەمەند دەبن، لەسـەر ئـەو ئەساسـە هیـوادارم ئـەو مەسـەلەیە موعالەجەیـەکی قـانونی بـۆ بدۆزرێتـەوە لەلایەن لێژنەی قانونی و بەڕێزتانەوە، چونکە کاریگەری دەبـێ لەسـەر ئاینـدەی ئـەو هەرێمـەی ئێمـە، مـن دەمەوێ ئەو مەبەستە بقۆزمەوە بۆ بابەتێکی تر، لە ڕاستیدا ناکرێ ئێمە بڵێین هەر پـرۆژە بڕیارێـك، یـان هەر پرۆژە یاسایەك بێتە هەرێمی کوردستان و لە پەرلەمانی بـەڕێزی کوردسـتان موناقەشـە دەکـرێ، ئێمـە بڵێین هاوشێوەی ئەو یاسایە لە عیراقدا هەیە، لە کاتێکدا دۆخی هەرێمی کوردسـتان و خوازیـارانی ئاینـدەی ئەو هەرێمە ئەوەمان لێ دەخوازن کە ئێمە جۆرێك لە خوێندنەوەی دوورمان هەبێ بـۆ ئـەو یاسـایانەی کـە لە هەرێمی کوردستان دا..........

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە، ماددەکە نە باسی سەرۆکی هەرێمی تیایە، نە باسی حکومەتی عیراقی تیایە، پێنج خاڵە، تکایە، شەشە، ڕەئیت لەسەر ئەوە بدە.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵی دووەم ئەوەی پەیوەندی بە تەمەنەوە هەیە، هیوادارم لەسەر ئەو بابەتە دیقەتی زیاتر هەبێ، چونکە پرۆسەی هاوسەرگیری پەیوەندی بە تەمەنەوە نیە لە ڕاستیدا، دەکرێت قسە لەسەر ژیانی ئینسان بکرێت، کە دەکرێ تا دوایین ساتەکانی تەمەنیشی پەیوەستی بەو پرۆسەیە هەبێ، خاڵێکی تر، ئەوەی پەیوەندی بە دەرەجاتی خاصەوە هەیە، بە حوکمی ئەوەی لە ئەو پرۆژەیەدا لە هۆکارە پێویستیەکانی داهاتووە بۆ ئەو خەڵکانەیە کە کەم دەست و کەم دەرامەتن، ئەو یاسایە بە پێویست دەزاندرێ، تەصەورم وایە ئەو بڕگەیەی کە پەیوەندی بە دەرەجاتی خاصەوە هەیە لەوانەیە زیادە بێ، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار دانا سعید صوفی، کەرەمکە.

بەڕێز د. دانا سعید صوفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستیەکەی منیش تێبینیم هەیە لەسەر، دەتوانم بڵێم زۆربەی خاڵەکان، لە خاڵی یەکەمەوە دەست پێ دەکەم، کە باسی ئەوە دەکرێ: (أن يكون طالب السلفة من مواطني كوردستان)، لێرە ئایا کێ دەگرێتەوە؟ ئایا تەنیا پیاو دەگرێتەوە؟ یاخود ژنەکەش دەگرێتەوە؟ ئەگەر لە حاڵەتێکدا، بۆ نموونە یەکێکیان خەڵکی دەرەوەی هەرێمی کوردستان بوو، یاخود موقیم نەبوو لێرە، ئایا یەکێك لەوانە تەنیا کە داواکاری سولفەکەیە دەتوانێ؟ لەبەر ئەوەی لە دەقەکەوە هاتووە دەڵێ: ئەوەی کە داوا دەکات موقیم بێ لە هەرێمی کوردستان، ئایا تەنیا ئەوەی کە داوا دەکات؟ یاخود هەردووکیان لەو حاڵەتەدا؟ مەسەلەی دووەم، مەسەلەی تەمەن، بەڕاستی من پێم باشە تەشجیعی ئەوە نەکەین، با بڵێین زەواجی پێش وەخت، زەواجی موبەکیر، یەعنی تەمەنەکە کەم بکرێتەوە، پێموایە بە شێوەیەك لە شێوەکان، لە ڕووی یاساییەوە تەشجیعی ئەوە دەکەین، ئەوەش پێموایە زۆر باش نیە، بۆ هیچ کۆمەڵگایەك، جا ئەگەر وایە تا (18) بمێنێتەوە، یان ئەوەتە زیاد بکرێت بۆ (20)، لەسەر خاڵی سێیەم هیچ تێبینیەکم نیە، بەڵام لەسەر خاڵی چوارەم، کە دەڵێ: نابێ سوودمەند بووبێ پێشتر، مەسەلەن سولفەیەکی تری وەرگرتبێ، ئایا لەو حاڵەتە دیسان دیاری نەکراوە، حیساب بۆ پیاوەکە دەکرێ یاخود ژنەکە دەکرێ؟ یەعنی بەڕاستی ئەو مەسەلانە دەبێ یەکلایی بکرێتەوە، لەو دەقە دیار نیە، لەبەرچیش؟ ئێستا ئێمە ئەگەر دیسان ئەوەی ڕەبت بکەینەوە بە خاڵی

شەشەم، کە دەڵێ: ژنەکە و پیاوەکە هەردووکیان وەکو یەك حیساب دەکرێن (لأغراض هذا القانون)، من پێموایە دارشتنەکە هەڵەیە، ئەگەر (لأغراض هذا القانون) بێ، ئەگەر بچین بۆ ماددەی (6)، لەوێ ماددەی شەش باس لەوە دەکات، دەڵێ: ئەگەر لە یەك جیا ببنەوە، ئەگەر لە یەك جیابوونەوە تەنها پیاوەکە مەسەلەی ئەو سولفەیەی کە ماوە لەسەری دەمێنێت، ئەو مەجبوور دەبێت کە دەفعی بکات، ئایا ئەوە تەناقووز نیە؟ ناکۆکی نیە لە نێوان ئەو برگانە؟ من پێم باشە ئەوە پێداچوونەوەیەکی بۆ بکرێ، لەبەر ئەوەی یان ئەوەتە دەستنیشان بکرێت، ئایا مەبەستمان لێرە تەنیا ژنەکەیە؟ یان پیاوەکەشە؟ یاخود هەرکێیەك بێت؟ با بڵێین تالبی سولفە بێت، لەسەر برگەی پێنجەم کە باس لە دەرەجاتی خاصە دەکات، من پێم باشە بۆ ئەویە لەو کێشەیە نەجاتمان بێ، صیاغە بکرێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەوانەی کە مووچەکەیان لە (3/1)ی سولفەکە زیاترە، ئەوانە نەگرێتەوە، ئەو کاتە لەبەر ئەوەی ئیحتیمالی ئەوەی هەیە سولفەکە زیاد بکرێ، بگۆرێ، یانیش لەوانەیە مووچەی ئەصحابی دەرەجاتی خاصە لەوانەیە بگۆرێ، تۆ نازانی، لەوانەیە بەو شێوەیە نەمێنێتەوە، مودیر عامێك لەوانەیە ئێستا (2) ملیۆن، یاخود دوو ملیۆن و نیو وەربگرێت، بەڵام لەوانەیە لە ئایندە بە شێوەیەکی تر بێت، جا بۆیە من پێشنیار دەکەم حیساب بۆ ئەوە بکرێت برِی سولفەکە چەندە؟ لەسەر ئەو ئەساسە ئەو کەسانە نەگرێتەوە کە مووچەکەیان لە (3/1)ی سولفەکە زیاترە، یاخود رێژەیەکی تر دابندرێ، زۆر سوپاس.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، رێزدار زانا رؤوف، کەرەمکە.

بەرێز د. زانا رؤوف حمە کریم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێش ئەوەی لەسەر ماددەکە قسە بکەم، یەك پێشنیازم هەیە بۆ بەرێز جەنابی وەزیر، یەعنی دەکرێت لە پێشنیاری تەئجیل کردنی کردووە، بەڵام خۆ دەکرا هاوکاریشمان بکات لە ماددەکەدا، چونکە بە نەتیجە ئەگەر ئەو یاسایە پەسند بکرێ، لەوانەیە پێویستمان بە رەئی ئەو هەبێت کە بتوانێت بۆ وردەکارییەکانی، چونکە ئەوە دەبێ وەزارەتی دارایی رێنمایی پێویستی بۆ دەربکات، بۆیە هیوادارم یەعنی ئەگەر لە هەندێك برگە بە کەڵکی ئەوە بێت، یەعنی هەر لەسەر هەمان رەئی نەبێت، بڵێین یەعنی من داوا دەکەم بگەرێتەوە چونکە ئێمە لەسەری بەردەوام بووین، لەسەر ئەو پرۆژەیە، هیوادارم بتوانین ئەگەر رەئیەکانی بۆ ئەو بابەتە سوودی لێ وەرگرین، بۆ ئەو حاڵەتە، بە نیسبەت برگەکەوە من بێگومان پشتگیری لەو ماددەیە دەکەم، گلەییم رێگە لە هاورێیەکانیشم، هەندێ لەو بەرێزانە هەبێ، ئێمە راپۆرتەکەمان کە ئامادە کرد، داواکارییەکەمان ئەوەبوو، وتمان یان بە دوو را دەچین، یان هەموومان بە رەئی موەحەد دەچین، دوایی وابزانم وا رێککەوتین کاك شێروان کە هەمووماندا بە رەئیەکی هاوبەش بچین، بۆیە تەصەور دەکەم زۆربەمان لەسەر ئەو خاڵانە هاوبەش بین، بە نیسبەت ئەصحابی دەرەجاتی خاصەوە، بەرێزان ئەوە بە تایبەتی بۆ زیاتر بۆ ئەوانەی دەخلی مەحدوود دانراوە، ئەوە تەبیعەتێکی ئیختیاریشی هەیە، یەعنی خۆ

تۆ هەموو کەسێ زەواجی کرد، ئیجباری ناکەی سولفە وەرگرێ، یەعنی ئیختیاری یە، عادەتەن ئەوانەش کە دەخلیان مەحدوودە، ئەگەر بە دڵی نیە دەتوانێ وەری نەگرێ، بە نیسبەت کەلیمەی ئەخیریانەوە، (الزوج و الزوجة بحكم شخص واحد) خۆی شیکردنەوەکە، مەبەستەکە لەو حاڵەتە ئەوەیە، ئەو سولفەیە دەدرێ بە عەقدی زەواج، نادرێ بە پیاو، نادرێ بە ژن، دەدرێ بە عەقدی زەواج، ئیتر کێ دەچێ موعامەلەکە دەکات، لێرەشدا بۆیە ئەو عیبارەتە دانراوە، (يعتبر الزوج و الزوجة بحكم شخص واحد)، یەعنی دوایی بۆ ماددەکانی تر بۆ ئەوەی تووشی گرفتی ئەوە نەبین، ئایا مەبەستمان لە پیاوەکەیە؟ یاخود مەبەستمان لە ژنەکەیە؟ ئێمە مامەڵەمان لەگەڵ عەقدێکی زەواج کردووە، پێویستی بە کۆمەڵێك ئیجرائات هەیە، بە پێی ئەو ئیجرائاتانە تۆ دەچیت ئەو سولفەیە وەردەگریت بە پێی ئەقساتێك کە دوایی ئاماژەی پێدراوە، باس بکرێتەوە، هەر ئەوەندەم هەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار ئاواز عبدالواحد، کەرەمکە.

بەڕێز ئاواز عبدالواحد خضر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بە گشتی تێبینیم لەسەر ماددەی دووەم هەیە، چونکە لە ماددەی دووەم تەنیا باس لە زەوابتی پێدانی سولفە دەکات، ئەویش ئەوەی وەرگرتنەوەکەی چۆنە؟ مادام شێوەی وەرگرتنەوە لە ڕاپۆرتی هاوبەش باس نەکراوە، پێم باشتر بوو ئەوە بمێنێتەوە بۆ ڕێنماییەکانی وەزارەتی دارایی، خۆی ئەو ڕێنماییانەی دەربکردبا، لە خاڵی دووەمیش سەبارەت بە تەمەنی (18) ساڵ، من پێم باشە هەر وەکو خۆی بمێنێتەوە، چونکە ئەو کەسە ئەگەر فەرمانبەر بوو، خۆی لە تەمەنی (18) ساڵ خوارتر دانامەزرێت، ئەوە فەرمانبەر شموول دەکات، بەڵام ئەگەر لە (18) ساڵ کەمتر بێت، ئەو کاتە ئێمە دێین تەشجیعی زەواج دەکەین بۆ تەمەنی خوار لە (18) ساڵ، کە ئەوەش بە پێی دیراسات دەرکەوتووە، زەواج لە خوار تەمەنی (18) ساڵ بە هیچ شێوەیەك دروست نیە، دواتر ئاکاری سلبی لێ دەکەوێتەوە، لەو خاڵەی یەکەمیش کە باس لە بڵێین دانیشتووی کوردستان دەکات، پێم باشترە یەك لە لایەنەکە، جا چ ئافرەت بێ چ پیاوەکە، یەك لەوان کافیە ئەگەر دانیشتووی کوردستان بێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار د. أحمد إبراهیم، کەرەمکە.

بەڕێز د. أحمد إبراهيم علي:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ماددەی دوو منیش چەند تێبینیەکم هەیە، لە خاڵی دووەم لە فەقەرەی دووەمدا: (أن يكون طالب السلفة من مواطني كوردستان)، تەبعەن ئایا سولفەکە دەدەین بە خەڵکی دەرەوەی هەرێمی کوردستانیش؟ یان تەنها بۆ هەرێمی کوردستانە؟ ئەو کاتە دەبێ ئیقلیمی بۆ زیاد بکەین، (لمواطني إقليم كوردستان)، لە

فەقەرەی دووەمدا (ثانياً: أتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره)، بە ڕای من مەرج نیە (18)ی تەواو کردبێ، چونکە بە پێی قانون ئەگەر کەسێك تەمەنی (15) ساڵ بێ، یان (16) ساڵ بێ، بە ئیزنی قازی دەتوانێت پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام بدات، لەو حاڵەتەدا ئەگەر ئێمە ئەو فەقەرەیە دابنێین، بە ڕەئی من ئەوە ئیجحافە بە حەقی ئەو گەنجانەی کەوا لە تەمەنی (15) و (16)ساڵیدان، دادگاش مافی ئەوەیان پێ دەدا کە پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام بدەن، ئەو کاتە ئێمە بێ بەشیان دەکەین لەو سولفەیە، دیارە مەرجیش نیە ئەو کەسەی کە سولفە وەردەگرێ تەنها کەسی فەرمانبەر یان موەزەف بێت، ئێمە وتوومانە موەزەف و غەیری موەزەف دەتوانێت ئەو سولفەیە وەربگرێت، لە ئەسبابی موجەبەشدا هاتووە، هەدەف لە پێدانی ئەو سولفەیە بەڕاستی بۆ ئەوەیە کەوا گەنجان بتوانن خێزان پێك بێنن، توانای ئەوەیان هەبێ کە خێزان پێك بێنن، لەبەر ئەوە بە ڕەئی من ئەو فەقەرەیە نەبێت، بە پێی قانون هەر کەسێك توانای هەبێ، حەقی ئەوەی هەبێ کە هاوسەرگیری پێك بێنێ، بتوانێ ئەو سولفەیە وەربگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار سالم تۆما، کەرەمکە.

بەڕێز سالم تۆما کاکۆ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نیسبەت ماددەی دووەم من تەنها دوو تێبینیم هەیە، یەکەمیان: بڕگە چوار (أن لايكون مستفيداً من سلفة زواج أخرى)، یەعنی مومکینە هاوسەرەکەی نەخۆشە و هەرچی ئیمکانیاتی هەیە صەرفی دەکات، دواییش کۆچی دوایی دەکات، ئایا ئیمکان نیە ئەگەر ئەو کەسە بیەوێ بۆ جاری دووەم هاوسەرگیری بکات، ئیستیفادە وەربگرێ لە سولفەی زەواج، من حەز دەکەم چاو پێ خشاندنەوەیەکی بۆ بکرێ، ئەوەی دووەم، یەعنی بڕگەی پێنجەم، ئێمە لێرە سنووردارییەك بۆ مەوزووعی دەرەجات خاصە دادەنێین، بەس بۆ مەوزووعی تاجیرێك دانانێین، ئیحتیمالی هەیە تاجیرەکە زۆر ئیمکانیاتی زیاترە لە مودیر عامێك، بە قەناعەتی من دەبێ ئەو بڕگەیە لابچێت، ئەو تەمییزە نەمێنێ بەینی دەرەجات خاصە و خەڵکی تر، چونکە خەڵك هەیە موەزەف نیە و تاجیرە، حەقی هەیە ئیستیفادەی لێ وەربگرێ، بەس کابرای موەزەف و دەرەجە خاصە حەقی نیە، ئیجحافە بە حەقی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار هاژە سلیمان، کەرەمکە.

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە من لەگەڵ ڕای لێژنەی هاوبەشم، چونکە خۆمان لەگەڵ لێژنەکە دانیشتین کاتێ کە ئەوە داڕێژرا، بەڵام من تەنها یەك تێبینیم هەیە، ئەویش ئەوەیە کە بڕگەیەك زیاد بکەین، ئەویش ئەوەیە ئەو پیاوەی کە ژنی دووەم مارە دەکات، ئەو موستەفید نەبێ لەو بڕە پارەیە، چونکە بەڕاستی هەرچەندە

لەماددەی چوارەمدا لە بڕگەی چوارەمدا هاتووە (أن لايكون مستفيداً من سلفة زواج أخرى)، بەڵام لەوانەیە جاری یەکەمی سولفەکەی وەرنەگرتبێ، لە ژنی دووەم داوای سولفەکە بکات، بۆیە ئەگەر بکرێ ئەو بڕگەیە زیاد بکرێ لە ماددەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بۆ مەعلوماتی جەنابت، لە دەورەی (2)، وەختی ئەو بابەتە موناقەشە کرا، ئەوەی ژنی دووەم دەهێنێ شرووتی بۆ دانراوە، یەکێ لە شرووتەکانی دەبێ بە ئەوراقی سبووتی، ئیسپاتی بکات کە موتەمەکینە، لەبەر ئەوە لێرە نایگرێتەوە، یەعنی پێویست ناکات ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس، ڕێزدار د. بشیر، کەرەمکە.

بەڕێز د. بشیر خلیل حداد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستخۆشی لە لێژنە هاوبەشەکە دەکەم بۆ ئامادە کردنی ڕاپۆرتەکە، بەڕاستی ئەوە مەوزووعێکی گرنگ و هەستیارە، زۆریش پێویستە بۆ ئەمڕۆی کۆمەڵگاکەمان، بە نیسبەت ماددەکەوە لە (أولاً) منیش ڕام لەگەڵ د. صباح یەکە، تەئیدی دەکەم، کە بنووسین (و مقيماً فيها)، لە جیاتی (ساكناً)، چونکە (ساكناً) دەکرێ بە موەقەت هاتبێ و بڕواتەوە، بەڵام (مقیم) بە ئەبەدی لێرە بێ، تا بۆ ئەوە بێ ئەوانەی کە لە خاریجن، لە ئەورووپا دەژین، حاڵ و وەزعیان باشە، نەك بچی لەوێ ژن بێنێ و لێرە سولفەکە وەربگرێ، ئەوە موقیمی دائیمی بێ لێرە ئینجا بتوانین ئێمە لێرە ئەو سولفەی پێ بدەین، لە (ثانياً) (أتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره)، من پێموایە ئەو فەقەرەیە زیادە، لابرێت، لەبەر ئەوەی مادام ئێمە لە (ثالثاً) وتوومانە (أن يبرم عقد الزواج لدى المحاكم المختصة)، مەحاکمی موختەصە شتێك ناکات کە لە (18) کەمتر بێ، ئەگەر لە (18) کەمتریش بوو، لە (16) و (15)ەکە بوو، دیارە بۆ خۆی مصوغاتی قانونی هەیە، وەکو لە قانونی باری کەسێتی دا هاتووە، ئەگەر ئەویش بوو، ئەویش مانیع نیە، کەواتە ئەگەر مەحکەمە ڕێی پێدا ئەوە شتێکە بۆ خۆی موستەحەقی سولفەکە دەبێ، لە (خامساً) (أن لايكون من أصحاب الدرجات الخاصة)، منیش لەگەڵ ئەوەم، ڕاستە ئەصحاب دەرەجاتی خاصە لەوانەیە دەرەجاتی وا هەیە کە مووچەی مانگێکی بکات بە قەد سولفەکە، بەڵام منیش ڕام دەخەمە پاڵ ڕای کاك سالم، زەمانەت چیە؟ ئەگەر هاتو کابرا موەزەف نیە، بەڵام لەوانەیە بازرگانە، بازرگانی وا هەیە داهاتی مانگانەی دوو بە قەد سولفەکەیە، وەریش دەگرێ، جا ئەوەش دەبێ موعالەجە بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار برهان رشید، کەرەمکە.

بەڕێز برهان رشيد حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی دووەم، بڕگەی یەکەمی کە دەڵێ: پێویستە ئەو کەسەی داوای سولفە دەکات خەڵکی هەرێمی کوردستان بێ، بەڕێز ئێمە چەند حاڵەتێکمان هەیە، یەکێك لەو حاڵەتانە ئاواز خان وتی پێش من، یەکێك خەڵکی کوردستان بێ و زەواج لەگەڵ یەکێکی تردا بکات، ئەوە حاڵەتی یەکەم، حاڵەتی دووەم، لاجیئی کوردمان هەیە، هی پارچەکانی تری کوردستانە، ئیقامەی دائیمیشیان هەیە، (10) ساڵە لێرەیە، (5) ساڵە لێرەیە، من داواکارم ئەو دوو حاڵەتەی بۆ ئیزافە بکرێ، ئەگەر یەکێکیان خەڵکی کوردستان بوو زەواج دەکات لەگەڵ عەرەبێکدا، لەگەڵ تورکێکدا، زائیدەن لاجیئەکانیش کە ئەوە حاڵەتێکی ئینسانییە، حاڵەتێکی قەومییە، لاجیئێکی زۆری دیموکرات و کۆمەڵە و ئەوانە هەیە کە زیاد لە (10) ساڵە لەو وڵاتەدان، ئیقامەی دائیمیان هەیە، بە صورەتێکی شەرعیش لەو وڵاتەن، بڕگەی دووەم کە دەڵێت (18) ساڵی تەواو کردبێت، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، لە شەرع و قانونی ئەحوالی شەخصی عیراقیشدا هەندێ جار ئافرەتی (17) ساڵ، یان لە خوار (18) ساڵەوە بە ئیزنی دادگا بۆی هەیە مارەی بکات، لە قانونی عقوباتیشدا هەندێ حاڵەت هەیە لە وەکو ماددەی (427)، کە ڕێگەی داوە ئەگەر (15) بێ، (16) بێ، (17) بێ حەقی ئەوەی داوە مارەی بکات لەگەڵ موجریمەکە، بۆیە ئەوە بەڕای من دەبێ ئەوە پڕکرێتەوە ئەو بۆشاییە، لەبەر ئەوە لە ڕووی شەرع و قانونەوە هەندێ جار خوار (18)ساڵیش حەقی زەواجی هەیە، هەندێ جار دادگا ئیزن دەدات بە ئافرەتێك کە خوار (18) ساڵ بێت شوو بکات، بڕگەی چوارەم کە دەڵێ: پێویستە (أن لايكون مستفيداً من سلفة زواج أخرى)، وەکو عەرزی جەنابتان کرا، هەندێ جار وەفاتی خێزان هەیە، هەندێ جار بە هۆی نەخۆشییەوە ئەو ژنە ناتوانێ بە ئەرکی خۆی هەستێ، دادگا ئیزنی دەدا ژنی دووەم بێنێ، ئەوە شەرت نیە کە دادگا ئیزنی داوە ژنی دووەم بێنێ ئەو پیاوە دەوڵەمەند و موتەمەکینە، هەندێ جار بە هۆی تەمەکونەوە ئیزنی نادات دادگا، هەندێ جار بە پێی قانونی ئەحوالی شەخصی، بە هۆی نەخۆشی ژنەکەوە ئیزنی دەدات، حەقە ئەوەش ئیستیسنایەکی تێدا بکرێ و ئیزافە بکرێ بۆی، بڕگەی پێنجەم، لە ماددەی دووەم، کە دەڵێ (أن لا يكون من أصحاب الدرجات الخاصة إذا كان موظفاً)، بەڕێز قانون بە عام و موجەرەد دەردەچێ، بەڕای من مەبدەئی عام لە قانوندا، قانون عام و موجەرەدە، حەق نیە ئەو تەفریقەیە بکرێ، ئەوەش بۆ ڕای جەنابتان جێ دەهێڵم، بڕگەی شەشەم، کە دەڵێ (يعتبر الزوج و الزوجة بحكم شخص واحد لأغراض هذا القانون)، بەڕێز بڕگەی شەشەم مورتەبیتە بە ماددەی شەشی ئەو یاسایەوە کە دەڵێ: ئەو سولفەیە پێویستە تەنها پیاوەکە بیداتەوە، بە پێی شەرع و قانون لە قانونی عیراقیدا ئیستیقلالی زیممەی مالی هەیە لە بەینی ژن و پیاودا، کە ئیستیقلالی زیممەی مالی هەبوو، هەندێ جار ئافرەتەکە موەزەفە، پارە وەردەگرێ، ئەو پارەیەش بۆ خۆی صەرف دەکات، کە بۆ خۆیشی صەرفی دەکات، مەفرووز نیە پیاوەکە بیداتەوە، ئەوە عەدالەتێکی، ئەگەر ئەوەشمان زانی لە زۆربەی حاڵەتەکاندا ئەساسی بەیتی بۆ ئافرەتە، نەك بۆ پیاو، ئەگەر ئەوە ناعەدالیەتێکی تێدایە؟ پێویستە ئەگەر دەکرێ یەکی نیوەی ئەو پارەیە وەرگرن، ئافرەتەکە موەزەف بێ، هەمووی خۆی وەریدەگرێ، پیاوەکە بۆ بیداتەوە؟ من پێش ئەوەی بێمە جەلسەی پەرلەمانەوە لەگەڵ حاکمەکانی ئەحوالی شەخصی

سلێمانی دا قسەم کرد، هەندێکیان ڕایان وابوو کە پێویستە ئەوەش ئەگەر ئافرەتەکە صەرفی کردبوو، پیاوەکە نەیداتەوە، (عند إثبات العکس)ی بۆ زیاد بکرێ، بۆیە ئەوە مورتەبیتە بە ماددەی شەشەوە، پێویستە تەفریقە بکرێ، حاڵەتەکان جیا بکرێتەوە، ئەگەر ئافرەت وەری گرتووە و خۆی صەرفی کردووە، پیاو بۆ بیداتەوە، یان هیچ نەبێ یەکی با یەکی نیوەی بدەنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بۆ مەعلوماتی جەنابت، بە پێی یاسا لە (15)ساڵی ئەتوانن مێرد بکەن، ئەگەر باوك و دایکیشی قبوڵیان نەکرد، مەحکەمە بۆی هەیە لەو حاڵەتەدا مارەی بکات، سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەخولی پێشوودا لەچاککردنی یاسای باری کەسێتی، حاڵەتی تایبەتمان بۆ (15)ساڵی داناوە، یەعنی ئەوە ئیستیسنایە، نەمان کردووە، بە عمومیات ئەوە حەز ئەکەم هەموو ئاگادار بن، ئیستیسنا بۆ حاڵەتێك کە، ئەگەر ئیجابی کرد کە لەمەحکەمە مارە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار پەیمان عزالدین، فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدین عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر دوو خاڵی ئەم ماددەیە تێبینیم هەیە، یەکەمیان: بڕگەی دووەم، من پێش تێبینیەکەم پێم باشە پرسیارێك ئاراستەی لیژنەی یاسایی بکەم، کە جائزە ئێمە لەڕووی یاساییەوە ئێمە ماددەیەك لە یاسایەکدا ئیزافە بکەین، کە عقوبە لەسەر جێبەجێکردنی قانونێکی تر دابنێت، کە پێشتر هەر لەم پەرلەمانەوە ئیقرار کراوە، ئێستا دەچمەوە سەر تێبینیەکەم، کە من لێرەدا قسە لەسەر ئەوە ناکەم، ڕەئی شەخصی من چیە بۆ زەواج، 18 یان سەرووی 18 یان خوارووی 18، بەڵام مەفروزە وەکو پەرلەمانی کوردستان تەعامول لەگەڵ قانونە کار پێکراوەکان و تەعامول لەگەڵ واقیعی حاڵدا بکەین، کە لەهەرێمی کوردستاندا هەیە، لەهەرێمی کوردستان و بەپێی ئەو قانونەی کە لەم پەرلەمانەدا دەرچوو، کە من ئەو کاتە ئەندامی پەرلەمان نەبووم و شەڕی زۆری تێدا کرا، بۆ سنی قانونی، سنی قانونی بە 16 ساڵ دانراوە، لە زەرووڕەی قسوەشدا لەخوار 16 ساڵ حاکم ئەتوانێ لەکاتی وادا مارەی بکات، کەواتە ئێمە دوو حاڵەتمان هەیە، کە خوار 18 ساڵ زەواجی تێدا بکات، یەعنی کۆمەڵێ خەڵکمان هەیە هەر ئەم پەرلەمانە حەقی داوەتێ کەوا زەواج بکات، ئێمە بەمە پێمان وایە بەم ماددەیە عقوبە لەسەر ئەو کەسانە دائەنێین کەوا مومارەسەی حەقێکیان ئەکەن، کە هەر قانون ڕێگای پێداون، یان ئەمانەوێت لەمەوە بچینە ناو ئەوەی کە تەحدیدی سنی قانونی 18 بکەین، کە پێم وایە هیچ حاڵەتێکیان جائیز نیە، ئەگەر ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە

بەقەتعی سنی قانونی ئەبێ 18 ساڵ بێت، ئەبێ و مەفروزە قانونی ئەحوالی شەخصی هەموار بکەینەوە، هەتا ئەو کاتەش کە هەموار ئەکرێت، هەموو کەسێك لەڕووی بنەماکانی ماڤ مرۆڤەوە کە قانون حەقی پێداوە زەواج بکات، ئەوەش حەقیەتی کە سوودمەند بێت لە سولفەی زەواج، بۆیە من پێشنیاری لابردنی بڕگەی دووەم دەکەم لە ماددەی دووەم، لەبڕگەی پێنجەمدا دیسان منیش هاوڕام، لەگەڵ ئەو بەڕێزانەی کە باسیان کرد، بەپاڵپشتی بۆ قسەکەی کاك دکتۆر زانا، کە ئەمە ئیختیارییە، شەرت نیە هەموو دەرەجاتێکی خاصە وەری بگرێت، وە بە پشتگیری بۆ ئەو ڕایەی کەوترا، ئێمە نەمانتوانیوە کە هاوسەنگی بکەین لەنێوان ئەوانەی کە وەری دەگرن، چونکە ئەم سولفەیە هاوولاتیش دەگرێتەوە، باشە ئەگەر هاوولاتیەك کە داهاتی مانگانەی زیاترە لە خاوەن دەرەجاتی خاصەیەك کە وەری بگرێت، باشە بۆ دەرەجات خاصەکەش وەری نەگرێت، ئەگەر ویستی، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەو خاڵەش لابرێت، لەکۆتاییدا پشتیوانی پێشنیارەکەی شەونم خان دەکەم، چونکە لەم ماددەیەدا بڕگەیەکی تێدا نیە لەسەر چۆنیەتی دانەوەی سولفەکە، بۆیە با ئەو بڕگەیە ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار پەیمان عبدالکریم، فەرموو.

بەڕێز پەیمان عبدالکریم عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای پشتگیری کردنم لە پرۆژەکە، تەنها تێبینیم ئەوەیە لەخاڵی یەکەم، (ساکناً فیها)تەبعەن ئەوە پێویستە بگۆڕدرێت بە (مقیماً فیها)ئەو ئیقامە دائیمیەش، ئەگەر هەبێت شتێکی خراپ نیە، چونکە بەڕاستی ئەوەی کە لەدەرەوەیە خۆمان دەزانین پێویستی بەوە نیە، تەنها بۆ خەڵکی کوردستانە، بۆ زەوابتی دانەوەکەشی پێویستی بەڕوون کردنەوە هەیە، پشتگیری لە شەونم خان دەکەم، کە دیاری کردنی دانەوەی بڕی سولفەکە، لەکاتی بوونی منداڵی یەکەم لەساڵی یەکەمدا، بەڕاستی حەقە وەزارەتی دارایی بۆمان ڕوون بکاتەوە، کە پێشتر لێخۆش بوون هەبووە لە سولفەی زەواج، ئایا پابەندە بەو لێخۆش بوونەوە یان نا، لە خاڵی چوارەمیش، (ان لایکون مستفیداً من سلفه زواج اخری)، لێرە چ بەنیسبەت ژنەکە و پیاوەکەش حەقە، ئەو بڕگەیە زیاد بکرێت، تەنها لە حاڵەتی وەفاتی یەکێکیان نەك بۆ زیاد کردنی ژن یان تەشجیع کردنی تەڵاق، تەنها لەحالەتی وەفات یانیش نەخۆشیە درێژخایەنەکان، ئەویش بەهۆی ڕاپۆرتی لایەنی دیاری کراوبێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار گەشە خان، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حەفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من قسەکەم لەسەر زیاد کردنی بڕگەیەکە، پێم باشە و پشتگیری لە قسەکەی هاژە خان دەکەم، کە پیاو تەنها لەکاتی پرۆسەی هاوسەرگیری یەکەم، واتە ژنی یەکەمی بێت، سوودمەند بێت لەو سولفەیە، بەڕێزت وەڵامت دایەوە کە ئەو مەرجە دانراوە کاتێ کە هەبوون بێت ئەتوانێ ژنی دووەم بهێنێت، بەڵام لێرەدا وەکو تەئکید کردنەوەیەك لەسەر ئەوە، بڕگەی پێنجەمیش بەم شێوەی لێبکرێت، داواکاری سولفە لەو هاووڵاتیانە بێت کە داهاتیان سنووردارە، ئیتر ئەوە دەرەجە خاصەش ئەگرێتەوە کە شمولی ئەو سولفەیە نەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عومەر هەورامی، فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی پەیوەندیدارە بەلیژنەی داراییەوە من وەڵامی ئەو بابەتانە دەدەمەوە، چەند بەڕێزێك باسی ئەوەیان کرد، کە بۆ تەمەنەکە دیاری بکرێت 18 ساڵ بێت، تەسەور بکەم، ئەگەر بەڕێزان ئەسبابی موجەبەیان خوێندبێتەوە ئەم هاوکارییە یان ئەم یاسایە، بۆ ئەوە دەردەچوێندرێت بۆ هاوکاری کردنی ئەو گەنجانە یان ئەو موەزەفانەی کە باری ئابووریان خراپە، پاڵپشتیان دەکات، لەگەڵ ئەوەدا ئێمە لەکاتی موناقەشە کردنی ئەم پرۆژە یاسایە ئەوەمان لەبیر بوو، ئێمە نابێ هانی هاوسەرگیری پێش وەختەو بێ پلان بدەین لەهەرێمی کوردستاندا، چونکە دواتر لەوانەیە کارەسات و خراپیەکانی زیاتر بێت، ئەوە تایبەت بەو خاڵە من لەگەڵ ئەوەدام وەکو خۆی بمێنێتەوە، تایبەت بە بڕگەی پێنجەم کە زۆرێك لە بەڕێزان باسیان کرد، پاش ئەوەی کە ئەو بەڕێزانە قسەکانیان خستە ڕوو و ڕوونیان کردەوە، من لەگەڵ ئەوەدام ئەو بڕگەیە نەمێنێت، لەبەر ئەوەی ئەوانەی کە دەرەجە خاصەیان هەیە، فەرمانبەرن لە حکومەتدا، ڕێژەیەکی زۆر دیاری کراون، کەمن، لەگەڵ ئەوەشدا لەوانەیە تەمەنەکەیان گەشتبێتە ئەو حاڵەتەی کە لە پرۆسەی هاوسەرگیری تێپەڕی بن و هاوسەریان پێکهێنابێ، بۆیە من پشتیوانی ئەو ڕەئیە دەکەم، تایبەت بە شێوازی گەڕاندنەوەو ئەقساتەکان، کە چەند بەڕێزێك خستیانە ڕوو، من تەسەور دەکەم ئەمە لە ماددەکانی دواتردا دەتوانین چارەسەری بکەین، چونکە ئەم ماددەیە تایبەت بە وەرگرتنی سولفەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی کۆمەڵایەتی فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی 18 ساڵی من خۆم وا تێگەشتووم کە ئەمە دوو کەسن ئەچن داخڵی عەقدێك دەبن و ئیمزای دەکەن، ئیلتزامێکی قانونی و سنی قانونی ئەهلیەی قانونی لە وڵاتی ئێمە وابزانم 18 ساڵیە، بۆیە گرێدانەوەی 18 ساڵی بە زەواج وا بزانم ئەوە وازحەو ئەو گرێدانە نیە، لە هەر عەقدێکی ڕەسمی

ئیلتزامات وئەو شتانەی تێدا بێ ئەبێت 18 ساڵی ئەهلیەی یاسایی هەبێت، من وا تێگەشتووم، بەنیسبەت ئەوەی کە زەواجی یەکەم یان دووەمی بێت، ئەوە وابزام لە ئەسباب موجەبە وازحە کە چی وتراوە، دوو ڕەئی هەیە لە لیژنەی یاسایی کە ئەسباب موجەبە بەشێکە لە یاساکە، هی تر هەیە ئەڵێت با ڕووحی ئەسباب موجەبە لەناو ماددەکان بێت، بۆیە ئەکرێت لیژنەی یاسایی ئەگەر قبوڵی بکەن، لە چوارەم و پێنجەم ڕۆحی ئەم سولفەیە دیاری بکەین، بڵێین سولفەی زەواج دەدرێت بەوانەی کە دەیانەوێت بۆ جاری یەکەم، ئەوە بکەین بە مەرجێك کە دەڵێین بۆ گەنج ئەوە دەمج بکەین لەگەڵ خاڵی پێنجەم کە ئەوەش موشکیلەیەکی گەورەیە، ئەگەر کەسەکە فەرمانبەر بوو، خاوەن دەخلی تایبەت بوو، لەوانەشە زۆربەیان فەرمانبەر نەبن و لە قتاعی خاص بن، کە کابرا ملیۆنێك وەربگرێت و مونافەسەی گەنجی ئێمە بکات، بۆیە پێشنیاری منی موحەدەد چوارەم و پێنجەم، ئەگەر قبوڵ بێت بکرێت بەیەك و بڵێین (بدرێت بەوانەی کە بۆیەکەمین جار ئەچنە پرۆسەی هاوسەرگیری بەتایبەتی گەنجەکان و ئەوانەی کە داهاتی موحەدەدیان هەبێت) سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی، تکایە ڕەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەوەی کە گرنگە و ئیشارەتی پێدرا، مەسەلەی ئەهلیەی زەواجە، بە گوێرەی ماددەی 7 لە قانونی ئەحوالی شەخسی، ئەهلیەی زەواج تەحدید کراوە بە شکلێکی عام تەواوکردنی 18 ساڵیە، یەعنی 18 ساڵی تەواو کرد ئەهلیەی زەواجی هەیە، ئەوە قاعیدەی عامە، ئیستسنائەن، فەقەرەکەتان بۆ دەخوێنمەوە، (اذا طلب من اكمل السادسة عشرة من العمر الزواج فللقاضی ان يأذن به) شەرت و شروتی ئیزنی داناوە، ئەگەر زرورای قسوەش هەبێت لە فەقەرەی 2 هاتووە، ئەویش مەجالی پێداروە، بەڵام ئەوەی کە لێرە هەیە مەسەلەی 18 ساڵیەکە، تەبعەن ئەهلیەتی قانونی بە نیسبەت مەعامەلاتی تیجاری و مەدەنی 18 ساڵە، وە بە هەمان شێوە بە نیسبەت عەقدی زەواجیش 18 ساڵە، بەڵام ئێمە کە گوتوومانە 18 ساڵ، مەعنای وا نیە ئەو گەنجە ئێمە مەحروم دەکەین لە سولفەکە، ئەو گەنجەش حەقی سولفەی هەیە، بەڵام ڕەنگە زەواجەکەی ئەگەر لە 16 کرد دەتوانی کە 18 ی تەواو کرد معامەلەکەی تەقدیم بکات و سولفەکەی پێ وەربگری، یەعنی ئێمە دەمانەوێ ئەوە بڵێین ئەوەی کە دەیەوێ هاوسەرگیری بکات مەحروم نابێ لە سوود وەرگرتن لەو یاسایەی کە ئێمە دەری دەکەین، دەتوانێ ئەگەر 18 ساڵەکەی تەواو کرد ئیعتیادی معامەلەکەی خۆی تەقدیم بکات و سولفەی زەواج وەربگری، بە نیسبەت مەسەلەی (ان يكون مقيما فيه) ئێمە ئەوەڵەن/ قانونی مواتەنەمان نیە ئەوە یەك، دوو/ (مقيما فيه) ڕەنگە فکر بۆ ئەوە بچێت ئەو کەسەی ئیقامەیان هەیە و لە دەرەوە هاتوونە و لێرەن، ئێمە کە گوتمان (ساكنا) لە زۆبەی زۆری قانونەکانیشمان ئاوامان گوتووە کە دەڵێن (ساكنا) لەگەڵ مواتەنەتەکە یەکتری دەگرێتەوە، کەواتە لە

خەڵکی هەرێمی کوردستان و مواتنی هەرێمی کوردستان ، وە لێرە ساکنە و سوکنەی حەقیقی، بۆیە ئەم خاڵەمان دارشتووە، بە نسبەت فەقەرەی 6 (یعتبرالزوج والزوجە بحکم شخص واحد) لە بۆ ئیستحقاقی ئەو سولفەیە دامان ناون، نەك بۆ مەسائیلی تر کە هەندێ لە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئیشارەتی پێیدا، بەڵێ ڕەنگە هەندێك کەس لەمەسەلەکە تێ نەگەن یاخود بە شکلێکی تر بۆ خۆیان تەفسیر بکەن، بەڵام مەسەلەکە لە زۆربەی زۆری قەوانینی ئەوە هاتووە، دەڵێ بۆ ئەغرازی ئەو قانونە ئیعتبار دەکرێت (بمثابة شخص واحد) بە نیسبەت ئیستیردادی سولفە، ڕاستە فەقەرەیەك نەهاتووە، بەڵام ئێمە دەتوانین لە ماددەی 3 چۆنیەتی ئیستیردادی سولفەکە ئیشارەتی پێی بدەین و فەقەرەیەکی جیای بۆ دابنێین، ئەمە ئەو مولاحەزەتانە بوون کە من ویستم بە بەڕێزتانی ڕابگەیەنم، نازانم ئەگەر بەڕێزان مولاحەزاتی تریان هەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافی ئافرەت ڕەئیتان؟

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین بەو پێشنیارەی کە کردمان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عونی موداخەلەت هەیە؟

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم یەك، دوو ئەندامی پەرلەمان ئیشارەتیان بەوەدا موستەفید لە سولفە کوردستانیانی دەرەوەی هەرێمیش بێت، ئەمە بەڕاستی ئیلتزاماتێکە مالی زۆر قورس دەکەوێتە سەر حکومەتی خۆمان، ئەگەر بەو شێوەیە بڕوات، ئێستا حکومەت مەجبور نیە ئەو تەحەمولاتانە قەبوڵ بکات کە زیاتر تەحەمولی بکات خەزێنەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا چەند موداخەلەیەك هەبوو، یەك/ بڕگەی 5 لابچێت، دوو/ دەرەجە خاسە لابچێت، کە چەند بەڕێزێك پشتیوانیان لێی کرد، هەروەها پێشنیارێکی تر هەبوو کە بۆ یەکەم عەقدی زەواج بێت، ئەویش پشتیوانی لێی کرا، بۆ عومریش هەمان شکل هەبوو، ئێستا فەقەرە فەقەرە دێینە خوارەوە، لیژنەی یاسایی تکایە فەقەرەی 1 بخوێننەوە، ئەگەر ئیزافە بوو هەبوو شملی ئەوێ بکات، پێویستی بە دەنگدان بوو، دەیانخەینە دەنگدانەوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تدفع سلفة الزواج وفق الظوابط الاتية:

1. ان يكون طالب السلفة من مواطني كوردستان ـ العراق وساكنا فيها.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر ئەحمەد نوقتەی نیزامیت هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیقلیمەکە قرتاوە، اقلیم کوردستان.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەرئەوەی ئەوە نەکراوە لە ماددەی 1 پێناسە نەکراوە، بیل فعل اقلیم کوردستانی ئیزافە بکرێت جێگای خۆیەتی، ئێستا ئەو فەقەرەیە دەخەینە دەنگدانەوەو لەگەڵ ئیقلیم کوردستان، کێ لەگەڵە تکایە دەست بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەندکرا، بۆ فەقەرەی 2 کاک عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

2. اتم طالب السلفة الثامنة عشرة من عمره.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم فەقەرەیە داوا کرا بوو لەلایەن چەند ڕێزدارێکەوە کە لابچێ، ئێستا لاچوونەکەی دەخەینە دەنگدانەوە، یەك بەڕێز دیفاعی لێ بکات کە بمێنێ و یەکی تریش لابچێ، ئەوەی کە دەیەوێ فەقەرەی 2 لابچێت؟ کاك عمر نورەدینی، ئەوەی کە دەیەوێ بمێنێ، ئاشتی خان بوو وتی بمێنێ کاك عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر حمە امین خدر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لەوە دەکەم کە ماددەی 2 لابچێ، لەبەرئەوەی بڕگەی 2 لە ماددەی 2 ، لەبەرئەوەی بڕگەی 3 کە سەیری بکەین بۆ خۆی دەڵێ ئەو کەسە سولفەی زەواج وەردەگرێ کە عەقدی زەواج لە بەردەمی مەحکەمە دەکات، کەواتە کە عەقدی زەواجی لەبەردەمی مەحکەمە کرد ئەمە قانونیە و ئیتر شەرعیەت وەردەگرێ، ئەوە یەك، دوو/ عیبرەت لە قانونەکە ئەوەیە کە ئێمە پارە دەدەین بۆچی؟ پارە نادەین بە عمر، پارە دەدەین بەوەی کە ژن دەهێنێ، مادام بڕگەی 3 عەقدی زەواجەکە لە بەردەمی مەحکەمە دەکرێت 18 بێ یان 17 بێت، مادام مەحکەمە تەسدیقی عەقدەکە دەکات، کەواتە شەرعیەت وەردەگرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئاشتی خان کەرەمکە.

بەڕێز ئاشتی عزیز قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن بـەرگری لـەوە دەکـەم کـە ئـەم بڕگـەیـە بمێنێتـەوە، وە تەئکیـد دەکەمـەوە لەسـەر ئـەو سـنە قانونیـە، لەبەرئەوەی ئەمە سنی ئەهلیەتێکی قانونی هەیە ئەو شەخسە و ئەمـە خـاڵێکی ئیجابیـە، وە خـاڵێکی تـر بەڕاسـتی ئەمـە سیاسـەتێکی منحـەیی نیـە سـولفەیە، ئـەو ئەعبائـە مالیـە بـۆ کەسـێکی 18 سـاڵ لـەڕووی ئیقتسادیشـەوە لەوانەیـە زۆر تـر بتـوانێ کەفالـەتی ئـەو عیبئـە مالیـە بکـات، خـاڵێکی تـریش ئێمـە وەکـو موحتەوا یەکێك لە کێشەکانمان ئەو زەواجە موبەکیرەیە، ڕاستە لەبەر ڕێزگرتن لە کۆمەڵێك ئەو بنودانەی کە لە شەریعەی ئیسلامی دا هاتووە، حەقیەتی زەواج دراوە بە تەمەنی 16 ساڵ و خوارتر بـە ئامـادەبوونی وەلی ئەمر، بـەڵام لـەم محتەوایـە ئێمـە خۆمـان هـەموومان ئاگامـان لێیـە کێشـەیەکی زۆر زۆر هەیـە لەسـەر مەسەلەی تەفریق و تەڵاق کەلەو تەمەنە کە لە خوارەوەیە، ئەگـەر ئێمـە وەکو موشـەریع و وەکو کۆمـەڵێ خەڵك کە نوێنەری خەڵکین تەئیدی ئەو محتەوایە بکەین و بەرگری لێ بکەین، جارێکی تـر ئێمـە بەڕاسـتی ئەهلیەتی قانونی بـۆ زەواج شـەرعی بکـەین و بـە تایبـەتی لـە سـولفە وەرگرتنـدا کـە لەوانەیـە لـە هەنـدێ مەنتیقە دا کە ئاستی وشیاری لە ئاستێکی لاواز دا بێت ئەمە ببێتە حافزێکی گەورە کە تەشجیعی زەواج لە 15 و 16 دا بکرێت، یەعنی دەنگێکی زۆر بێنێ، لەبەرئەوە من تەئیدی ئەوە دەکەم ئەمە دەبێتە ڕەدعێـك بۆ کەم کردنەوەی زەواج لەو تەمەنەدا.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، تکایە بێ دەنگ بن، کـێ لەگـەڵ ئەوەیـە بڕگـەی 2 (اتم طالـب السلفة الثامنة عشرة من عمره)لابچێ، ئەو پێشنیارە هەبوو بۆ لادانی، کێ لەگەڵ ئەوەیـە لـە مـاددەی 2 بڕگـەی 2 لابچێ تکایـە دەسـت بـەرز بکاتـەوە؟ 19 کـەس لەگـەڵ ئەوەیـە لابچـێ، کـێ لەگـەڵ ئەوەیـە کـە بمێنـێ؟ بـە زۆرینەی دەنگ مایەوە، بۆ بڕگەی 3 کەرەمکە کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

3- ان يبرم عقد الزواج لدى المحاكم المختصه فى الاقليم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم بڕگەیە موناقەشەی لەسەر نەبوو مەحاکمی موختەس بکرێت، کێ لەگەڵە تکایە دەست بـەرز بکاتـەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، بۆ فەقەرەی 4 کەرەمکە کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

4- ان لايكون مستفيدا من سلفه زواج اخرى.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەم بڕگەیە کە لە سولفەیەکی تر موستەفید نەبێ ڕەئیەك هەبوو، دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵە وەك خۆی بمێنێ دەست بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە؟ 1 کەس بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ فەقەرەی 5 کەرەمکە کاك عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لێرە موشاوەرەمان کرد لە بەینی خۆمان، بە نیسبەت فەقەرەی 5 بە نیسبەت فەقەرەی 5 موشاوەرەکەی بەو شێوەیە بکەین، (5- ان یکون طالب السلفة من مواطنی ذوی الدخل المحدود)، چونکە لە ئەسبابی موجبەکەش ئیشارەتمان پێیدا، هەدەفی قانونەکە ئەوەیە موساعەدە کردنی کەم دەرامەتەکانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیار هەبوو بۆ ئەوەی لابچێ، (5- ان لایکون اصحاب الدرجات الخاصة اذا کان موظفا) نوقتەی نیزامیت هەیە کەرەمکە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من نوقتە نیزامیەکەم لەسەر ئەو موقتەرەحەیە کە ئێستا لیژنەی یاسایی دایبەزاند، مەقیاس چیە بۆ (ذوی الدخل المحدود)؟، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر ئەو موقتەرەحەی کاك عونی کردی، مەسەلەی تەحدید کردنی ئەوەی کە دەخلی مەحدود، ئێمە ئەگەر ئەوە تەسبیت بکەین لەناو ئەم قانونە بەڕاستی ڕۆتینیاتێکی زیاتر ئەدەین بە مەسەلەی مەعامەلەکردنی وەرگرتنی ئەم سولفە زەواجە، دواتر هەندێ ئیش و کاری زیادەش بۆ وەحداتی ئیداری بەڕاستی کە ئەوان دەبێ ئەو حاڵەتە دیاری بکەن، لەبەرئەوە دانانەکەی بە قەناعەتی من لەجێگەی خۆی نیە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەرەمکە کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری ئەسبابی موجبە بکەین ئێمە باسی دەخلی مەحدودمان کردووە لەوێ، ئەمەش دەلالەت لەسەر نیەتی موشەریع دەکات سەبارەت بەو قانونە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەڕێزان دوو پێشنیار هەیە، یەکەم/ ئەوەیە کە ئیلغا بکرێت، بڕگەی 5 نەمێنێ، یەکەم دەخەینە دەنگدان، ئەگەر دەنگی هێنا ئەوە لائەچێ، ئەوەی تر ئەو پێشنیارەی لیژنەی یاساییە کە ئێستا پێشکەشیان کرد، تکایە بێ دەنگ بن، کێ لەگەڵ ئەوەیە بڕگەی 5 لابچێ، لە شوێنی خۆی نەمێنێ تکایە دەست بەرز بکاتەوە؟ 24 کەس لەگەڵە کە لابچێ، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە بمێنێ؟ ئەوە لە شوێنی خۆی ماوە زۆر سوپاس، کەرەمکە کاک عونی.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

6ـ یعتبر الزوج والزوجة بحکم شخص واحد لاغراض هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بە نیسەبت ئەو بڕگەیەش، نیزامی هەیە کەرەمکە.

بەڕێز حمە سعید حمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادام بڕگەکە دەمێنێتەوە ئیقتراحێك و دوو، سێ ئیقتراح هەبوو کە دوو، سێ پەلەمانتار کە باسی تەحدید کردنی ڕاتبی ئەو دەرەجە خاسەی کرد، هەندێ وتیان روبع و هەندێکی تر وتی سولس، پێم وایە ئەوەش ئیتر لەوە رزگارمان دەبێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تەواو پەسەند کرا و ڕۆیشت، بەڕێزان ئێستا کێ لەگەڵ ئەوەیە بە نیسبەت زەوج و زەوجە، هەندێ پێشنیار هەبوو کە جیا بکرێنەوە، وەکو دوو کەس سەیر بکرێن، پێشنیاری لیژنەکانی موشتەرەکیش ئەوە بوو کە بە یەك کەس حساب بکرێت، تکایە خاوەنی ئەو موقتەرەحەی کە ویستی (یعتبر الزوج والزوجە بحکم شخص واحد) نەمێنێ بکرێتە دوو شەخص سیاغەکەی بزەبت پێمان بڵێ، بۆ ئەوەی سیاغەکەی خۆی بخەینە دەنگدانەوە، بما مەعنا، کاك رفیق بیڵێ کەرەمکە.

بەڕێز د.رفیق صابر قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارەکەم نووسی و بۆ جەنابی کاك شێروان و کاك حاکمم نارد، (یستفید الزوج او الزوجة من سلفة الزواج) پێویست ناکات بە حوکمی واحد بێت، یەکێکیان بۆی هەیە وەری بگرێت، یان ژنەکەیە یان ....

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مەعنای وایە یەك كەسە و ناخرێتە دەنگدانەوە، نەفسی مەعنا دەدات برای بەڕێز، ئێستا نەسەكەی بخوێننەوە بۆ ئەوەی بیخەینە دەنگدانەوە.

كەرەمكە كاك عونی.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

6- يعتبر الزوج والزوجة بحكم شخص واحد لاغراض هذا القانون.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە جارێكی تر بیخوێننەوە، كەرەمكە كاك عونی.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

6- يعتبر الزوج والزوجة بحكم شخص واحد لاغراض استحقاق السلفة.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان وەك ئەوەی گوێتان لێی بوو، كێ لەگەڵە تكایە دەست بەرز بكاتەوە؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵ دانیە؟ 2 كەس لەگەڵ دانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەی 3 تكایە، كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادە 3

تكون مبلغ السلفه خمس ملايين دينار.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی كۆمەڵایەتی ڕەئیتان لەسەر ئەوە؟

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەبەر ئەو هۆیانەی كە باسمان كرد پێشی ئێستا، موسیرین لەسەر ئەوەی مەبلەغی پارەكە دیار نەكرێت، لەبەر چەند هۆیەك، یەك/ ئەم 5 ملیۆنە ڕەنگە ساڵێكی تر ببێتە 5 هەزار، چونكە سفرەكان لادەچن، دوو/ ئێمە تەسەورمان كرد بە پێی وەزع و داهاتی هەر دووكەس با ئازاد بن چەندیان وەرگرتووە با فەرز نەكەین لەسەریان، بۆیە نەسەكەمان ئەوەیە ببێتە 2 ئیقتراحەكەمان، هەروەها چارەسەر كردنی شێوەی گەڕاندنەوەی پارەشمان ڕەبت كردووە بەمە، پێشنیاری ئێمە ئەوەیە (أ- يمكن لطالب السلفة الحصول على مبلغ لايزيد عن عشرة اضعاف الدخل الشهرى للزوجين)، (على ان لايزيد) لادەدەین، چونكە تەبەنامان

کرد کە ئەسحابی دەرەجە خاسە تێدا نەبن، (بـ تسدد السلفة باقساط شهرية لاتزيد عن الاثنين بالمئة من مبلغ السلفة)، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی ڕەئیتان لەسەر ئەوە؟

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە ڕەئی لیژنەی موشتەرەکە دواتر وەکو شەخسی خۆم لەناو لیژنەش ڕەئیەکم هەبوو، دواتر وەکو پەرلەمانتار دەیخەمە ڕوو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی داکۆکی لە مافی ئافرەت ڕەئیتان لەسەر ئەوە؟

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمان وابوو بەم شێوەیە بێت کە کەمتر نەبێت لە 5 ملیۆن بۆ ئەوەی ئیختیار هەبێت بۆ ئەو کەسانەی کە خاوە دەرامەتێکی وا نین فەرز نەبێت لەسەریان ئیللا 5 ملیۆن قەرز بکەن، بەڵکو حەدی ئەعلای بۆ دابندرێت لە 5 ملیۆن کەمتر نەبێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان لەسەر ئەوە؟

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام ئەو پێشنیارەی کاک عبدالسلام کردی بە نیسەبت گەڕانەوەی سولفەکە بە 2٪ ی مەبلەغی سولفەکە، ئێمە تەئیدی دەکەین و ببێتە بڕگەی 2 لەو ماددەیە، واتە ئەو ماددەیە ببێ بە دوو بڕگە، بڕگەیەکیان تەحدید کردنی 5 ملیۆنەکەیە، بڕگەی دووەمیش چۆنیەتی گەڕاندنەوەی سولفەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر هەر هەمان ڕەئی پێشووت هەیە؟، زۆر سوپاس، ئەوە مەعلومە بۆ گشت ئەو خوشك و برایانە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان کێ دەیەوێ لەسەر ئەو ماددەیە قسە بکات؟ ناسك تۆفیق، عمر عبدالرحمن، شێرزاد حافز)، کەسی تر هەیە؟ کەرەم بکە کاك عمر صدیق.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من رەئیم وایە بۆ تەقدیر کردنی ئەم مەبلەغە، سێ لایەن لەبەر چاو بگرین، یەك/ ئەو کەسەی موستەفیدە، واتا ئەو کەسەی کە دەچێتە پرۆژەی هاوسەرگیرییەوە.

دوو/ باری ئابووری گشتی.

سێ/ قوەی مالی حکومەت.

لەسەر ئەو سێ لایەنەی کە باسم کرد، من رەئیموایە لێرە تەحدیدی مەبلەغەکە نەکەین، بەڵکو ساڵانە لەکاتی موناقەشە کردنی قانونی بودجەی هەرێمی کوردستان، لەوێ تەحدید بکرێت، هەروەکو پارساڵ، ئەمساڵ بۆ سولفەی پێشینەی خانووبەرە ئەو کارەمان کرد، ئەویش لەبەر چەند هۆکارێك، هۆکارێك/ بەوە کە دەگەڕێتەوە بۆ موستەفید، یان ئەو کەسەی کە پارەکە وەردەگرێت، لەوانەیە ئەگەر ئێمە ئەم بڕە دەست نیشان بکەین، ئەگەر پێنج ملیۆنە، یان هەر چەندێکی تر بێت، لەوانەیە ساڵێکی تر، یان دوانی تر ئەو بڕە پارەیە بەشی پێداویستیەکان، یان هاوکارێکی باش نەبێت بۆ موستەفید، یان لەوانەیە زۆر لەوە زیاتر بێت، کە موستەفید بیەوێت بە دەستی بهێنێت.

لایەنی دووەم/ کە ئێمە دەبێت جارێکی تر لەبەرچاوی بگرین، بەهای ئەو بڕە پارەیە، لەوانەیە لەساڵی داهاتوودا، یان لە ساڵانی داهاتوودا بۆ ئەو بڕە پارەیەی کە ئێمە لێرە دەست نیشانی دەکەین، ئەگەر ملیۆنێکە، یان پێنج ملیۆنە، نەتوانین بەشێك لە پێداویستیەکانی ئەو کەسەی کە دەیەوێت ئیستیفادەی لێ بکات پێی چارەسەر بکەین.

لایەنی سێیەم/ کە قوەی مالی حکومەتە، بەڕێزان، ئێوە خۆتان دەزانن ئەو بەشە بڕە پارەی حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵانە کە دەدرێت بە حکومەتی هەرێمی کوردستان، وەکو بەڕێز وەزیری دارایی چەند جارێك، چ لێرە، چ لە دەرەوە ئەوەی خستۆتە روو دەفعەکانیان، پێدانەکانیان نزیکی سی و شەش جار بە مەعەدەلی لە مانگێکدا ئەوجا لەوانەیە، هەندێ جار زیاترە، هەندێ جار کەمترە، ئەمە وا دەگەیەنێت کە ئێمە بەردەوام سیولە، یان پارەی پێویستمان نییە لەناو بانکەکاندا، تا ئەو خەڵکە موستەفید ببێت لە وەرگرتنی پێشینەکە، بە شێوازێکی تر، ئەگەر ئێمە بە یاسا ئەم زەختە لەسەر بانکەکانی حکومەت، یان لەسەر وەزارەتی پەیوەندیدار دروست بکەین، ئەو کاتی بەشێوازێکی تر زەخت لەسەر حکومەت دەکەین، کە حکومەت نەتوانێت لە کاتی خۆیدا بڕی پارەی مووچەی فەرمانبەرەکانی خۆی بدات، یان بە شێوازێکی تر بڵێین کاریگەری راستەوخۆی دەبێت لەسەر تەنفیز کردنی ئەو مەشاریعە ئیستیسماریانە کە هەن لە هەرێمی کوردستان، بۆیە من جارێکی تر پێشنیار دەکەم ئەم بڕگەیە هەروەکو بەڕێزانیش گوتیان بکرێت بە دوو بڕگە، یەکیان/ بەو شێوەیە بێت: (بڕی سولفە بۆ هاوسەرگیری ساڵانە لە یاسای بودجە دەست نیشان دەکرێت)

2- پێدانەوەی سولفە نابێت لە 2%ی بڕی وەرگیراو بێت.

زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ڕێزدار دكتۆر ئاراس كەرەم بكە.

بەڕێز د.ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەحەقیقەت دوای ئەو ڕوون كردنەوانەی بەڕێز وەزیری دارایی بەپێی بۆچوونی شەخصی خۆم دۆخەكە گۆڕا، هەر یەكێك لە مەبادیئی نیزامی پەرلەمانی هەر ولآتێك، یەكێك لە مەبدەئە سەرەكیەكانی تەعاونە لەنێوان مەجلیسی وزەراو لەنێوان پەرلەمان، یەعنی عیلاقەكە عیلاقەیەكی تەعاونیە، بە ڕەئی من ئێستا دوو حالەت مواجەهە دەكەین، حالەتێكیان/ زۆرینەی ئەندامە بەڕێزەكان ڕەئییان وا بوو كە بەردەوام بین لەسەر ئەم پرۆژەیە، بە ڕەئی من با بەردەوام بین، بەلآم ئەگەر بكرێت لە ڕووی یاساییەوە، ئەم ماددەی 3 تەئجیل بكەین بۆ دوای ئەو كاتەی كە ڕای حكومەتمان بۆ دێت بۆ ئەوەی ئێمە كێشەیەك لەنێوان پەرلەمان و حكومەت دا دروست نەكەین، نازانم تا چ حەدێك لەو بوارە موحقم، بەردەوام بین و بێینە سەر ماددەی 4 و 5 تاوەكو دوایی، مەعنای وایە ئێمە ئەو هەدەفەمان پێكا كە بەردەوام بین لەسەر یاساكە، لەلایەكی ترەوە بە تەماین موەدەتێك بدەین بەوەی كەوا حكومەت ڕای خۆی بنێرێ بۆمان دەربارەی ئەو مەبلەغە بۆ ئەوەی لەو كێشەیە نەجاتمان بێت و سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەم كەوا ماددەی 3 نەمێنێ و هەڵگیرێ لێرە، لەبەرئەوەی وەكو بەڕێز كاك عمر باسی كرد ئێمە نازانین قوەی شرائی بازاڕ چۆنە و هەروەها دیراسەیەكی بودجە و میزانیەی حكومەتی هەرێمی كوردستان نەكراوە، بۆیە بەڕەئی من ئەو 5 ملیۆنە هەڵگیرێ، ئەوە بهێڵدرێتەوە كەوا هەموو ساڵێك میزانیە چەند بوو لە میزانیە دیاری بكرێت كەوا ئێمە چەند دەتوانین تەخسیسی بكەین بۆ ئەو مەبلەغەی كەوا چەند بە هاووڵاتیان سلفە بدرێت؟ پاشان پشتگیری لەوە دەكەم كەوا دەفعی ئەقساتەكان 2٪ بێت لەوە زیاتر نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل سعید گەڵاڵی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە جەنابی كاك د.ئاراس.......... .

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

تكايە باسی هیچ ئەندامێك مەكەن و ڕەئی خۆت بدە و قسەكەی ئەوت پێ ناخۆشە ڕەئی خۆت بدە، ناوی یەكتر مەهێنن رجائەن، چونكە ئەویش جوابت دەداتەوەو یەكێكی تر جوابت دەداتەوە، جەوەكە تێك دەچێت، هەر كەسێك ڕەئی خۆی دەدات، تكایە، كاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل سعید گەلاڵی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سلفەكە با 5 ملیۆن بێت، دیارە بەڕەچاو كردنی وەزعی ئیقتسادی عیراق ئێمە قەرار دەدەین، ئێمە بەشێكین لە عراق، وە ئیقتسادی عیراق خۆشبەختانە ئێستا ئیقتسادێكی زۆر زۆر باشە، ئێستا میزانیەی ئەمساڵی عیراق ئەگەر موسادەقەی لەسەر بكرێت 73 دۆلارە بۆ هەر بەرمیلێك، ئێستا بەرمیلێك نەوت لە 90 دۆلار تێ پەڕیوە، وە عیراق میزانیەی خۆی ڕۆژانە لەسەر دوو ملیۆن بەرمیل نەوت داناوە، بەڵام وەزیری نەوتی عیراقی دەڵێت دوو ملیۆن و شەش سەد هەزار بەرمیل نەوت تێ ئەپەڕێنین، لەبەرئەوە هەموو ئەوانە بۆ ئێمە ئەوە ڕۆشن دەكەنەوە كە میزانیەی كوردستان كە بەشێكە لە میزانیەی عیراق مەجالی زۆر باشی تیایە بۆ ئەوەی بتوانین سلفەیەكی باش بۆ ئەم مەجالە دابنێین، بۆ ئەوەی كە ئێمە ڕزگارمان بێت لە سەدا چەندی هین بێت، چونكە زۆر جارباسی ئەوە دەكرێت ئەو سلفەیەی كە دەگەڕێتەوە نسبەت لە سەدا چەندی مەعاشەكە بێ و مووچەكە بێ، ئێمە دیارە كە دەردەچێت هەر بۆ كارمەند نیە، بۆ ئەوەی رزگارمان بێت لەو تەفاسیلە من پێم باشە ئەو سلفەیەی كە دەدرێت یان ئەو قەرزەی كە دەدرێت بە گەنجەكان یان بۆ زەواج، لە ماوەی 5 ساڵ بگەڕێتەوە، لە ئەسڵی ماددەكە باسی ئەوە كراوە كە ئەوەی منداڵی یەكەم و منداڵی دووەم، دەمەوێ شتێك ئیزافە بكەم بۆ ئەوە، من پێم وایە 20٪ ی ئەو 5 ملیۆنە هەر لەگەڵ عەقدی زەواجیان ئیعفا بكرێت، یەعنی بكرێتە منحە، كە 20٪ ەكە دەكاتە 1 ملیۆن، كە مەبلەغێكی زۆر نیە، هەروەها 30٪ ی ئیعفا بكرێت بۆ ئەوەی كە منداڵی یەكەمی دەبێت، بەڵام من بەڕاستی لەگەڵ مەبدەئی ئەوە نیم كە منداڵی 2 و 3، ئەوە تەقریبەن نەك هینە، ئەوە تەشجیعی تەحدیدی نەسلەو من لەگەڵی دانیم، بۆیە بە قەناعەتی من ئەو دوو فەقەرەیە گرنگە كە 20٪ ئیعفا لەگەڵ زەواج دا، 30٪ یش دوای منداڵی یەكەم، كە ئەمە یارمەتی دەرێكی باشە، ئێمە كێشەیەكمان هەیە، دیارە لە دنیادا كە پارە دەدرێت بە خەڵك بە بێ زەمانەت نادرێت، یەعنی هەر كەسێك نەك حكومەت، هەر كەسێك پارە دەدات زەمانەتی دەوێت، زەمانەتیش یا ئەوەیە كە كارمەند بێت ئەوە كێشەی نییە، ئۆتۆماتیكی لە مووچەكەی ئەبڕێت بە پێی ئەو هینەی كە لە قانونەكە دا هاتووە، بەڵام یەك كێشەمان هەیە ئەوەی كە هاووڵاتی بێت، هاووڵاتیش ئەوەی كە موڵكی هەیە دیارە لەسەر موڵكەكەی پێی دەدرێت، ئەوەش هەر كێشەمان نییە، ئێمە كێشەیەكمان هەیە حەتمەن واشی لێ دێت، دیارە لێرە تەفاسیڵ نیە، بەڵام من دەزانم وەزارەتی مالیە لە تەعلیماتەكانی دا وایە، ئێتسا هەمان كێشەمان هەیە لەسلفەی عەقار دا، لە سلفەی عەقار مەسەلەن لادێكانی ئێمە موستەفید نین، چونكە تاپۆیان نییە، چونكە موڵك نین بەڕاستی، لێرەدا كێشەكە دیسانەوە گەنجان تووشی ئەو كێشەیە دەبن، ئەوەی كە موەزەف نییە، ئەوەی كە موڵكی

نییە، لێرە بەڕاستی ڕووبەڕووی ئەوە دەبێتەوە کە شمولی ناکات، نازانم ئەوە بە یاسا چۆن ڕێك دەخرێت، حاڵەتێکی ئاوا ئیستسنا دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك برهان فەرمووو.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەك لە هەواڵەکان لە چەند ڕۆژی ڕابردوو بڵاویان کردەوە عیراق زیاد لە بایی 84 ملیار دۆلار ساڵی ڕابردوو نەوتی فرۆشتووە، هەروەها تەوەقوعاتی ئۆپێك دەڵێت لە ساڵی داهاتوو بەرمیلی نەوت 100 دۆلار تێ ئەپەڕێنێ، عیراقێش وەکو وەزیری نەوت قسەی کرد تەسدیری 600 هەزار بەرمیل زیاد دەکات، ئەمە خاڵی یەکەم.

خاڵی دووەم/ دەربارەی ئەم مەبلەغە کە لە ماددەی 3 دا هاتووە، من ئەوەندە دەزانم لە مودەی ڕابردوودا، بەهۆی کۆچی گەنجەکانمان بۆ ئەوروپا، ژمارەیەکی زۆر قەیرە کچ ماوەتەوەو شوویان نەکردووە، من قەناعەتم وایە ئیستیسنایەك بکرێت لەوە، ئەو کچانەی کە تەمەنیان تێپەڕیوە لەپێناوی تەشجیع کردنی شووکردنیان و خەڵك بچێتە داوایان، مەبلەغەکەیان بۆ بکرێتە هەشت ملیۆن، بۆ ئەوانەی لە تەمەنێکن (35) ساڵیان تێپەڕاندووە، ئەمە شتێکی چاکە، هاوکاری و تەشجیعیشە بۆ ئەو وەزعە تاریئەی کە پێشتر هەرێمەکەمان تووشی بووەو، کە گەنج بە لێشاو دەچوو بۆ دەرەوە، دەربارەی خاڵێکی تریش، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، من قەناعەتم وایە بۆ منداڵی یەکەم و دووەم ئیعفا بکرێت لە دانەوەی سولفەکەی، ئەگەر منداڵی یەکەمی بوو لە 25٪ی ئیعفا دەکرێت، کە منداڵی دووەمی بوو 50٪ی ئیعفا بکرێت، لەبەر...........

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بورهان بەس باسی رەقەمەکەیە، ئایا ئەوەندە پێنج ملیۆنە؟ دە ملیۆنە؟ سەد ملیۆنە؟ هیچە؟ یەکە؟ باسی ئەوە بکە چاوەکەم، ئەوە لە جێگەی تر باس کراو، باس دەکرێت، کەرەم بکە.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز، ببورە، لە هەمان ماددەیە، ئەگەر ڕێگەم پێ بدەیت رەئی خۆم بڵێم، ئەگەر دیقەتی ئیحصائیاتی جنوب بکەین عەددی دانیشتوانی باشووری عێراق شیعە مەزهەبیەکان زۆر زیادی کردووە، نیسبەی کورد لە دروست بوونی دەوڵەتی عێراق لە 27٪ بووە، ئێستا بۆتە 22٪ و لە 23٪ دابەزیوە، ئەگەر ئێمە بتوانین لە منداڵی یەکەم و دووەم ئیعفای بدەینێ، ئەوە زۆر زۆر باشە، بۆ نیسبەتی دانیشتوان و تەوازوونی دانیشتوانی ئێمە لەگەڵ باقی مەناتیقی عێراقدا، ئەگەر لە منداڵی یەکەم و دووەمدا ئیعفای لە 25٪ و لە 50٪ی بدەینێ، وەکو تەئکیدیش دەکەمەوە ئەو ئافرەتانەی لە سەرووی تەمەنی (35) ساڵەوەن، داواکارم

بۆیان بکرێت بە هەشت ملیۆن، لەبەر ئەوەی پێشتر گەنجەکانمان چوون بۆ دەرەوەو ئافرەتێکی زۆر ماوە، زۆر سوپاستان دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ڕێزدار پەیام ئەحمەد کەرەم بکە.

بەڕێز پەیام احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من یەکەم جار پێشنیاری ئەوە دەکەم، وەکو هاوکارانم باسیان کرد بڕگەی دووەمی بۆ زیاد بکرێت، بۆ ئەوەی چۆنیەتی ئەو سولفەیە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت، کە وەکو هاوکارانم باسیان کرد.

دوو/ من لەگەڵ ئەوەدام، کە ئەو پێنج ملیۆنە تەحدید بکرێت و بمێنێتەوە، لەبەر ئەوەی ئێمە لێرە ئەو جیاوازییە لەنێوان خەڵکەکەدا ناهێڵین، ئەگەر باسی ئەو نیسبەیە بکرێت، باسی مەعاشی فەرمانبەرێك بکرێت لە دوو سەد هەزار، لە حەددی ئەدنایەکەی دوو سەد هەزار دینارە، ئەگەر زەربیشی بکەین موزاعەف، دە جار موزاعەفی بکەین، ئەوە دەکاتە چوار ملیۆن، لێرەدا تۆ یەك ملیۆنت بۆ زیاد کردووە، دوای ئەوە تۆ ئەو فەرمانبەرە مەسەلەن مەعاشەکەی زیاترە، لێرەدا تەعادولێك دروست دەکرێت لە بەینی ئەوانەی کە مەعاشەکانیان زیاترەو، لەبەر ئەوە لەگەڵ ئەوانەش کە مەعاشەکانیان حەددی ئەدناییە، هەروەها لەگەڵ کرێکارێك و لەگەڵ دەوڵەمەندێك هاتووە، لێرەدا وەکو یەك حکومەت تەعامولیان لەگەڵدا دەکات، ئەویش پێدانی پێنج ملیۆنەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ڕێزدار جەمال تاهر.

بەڕێز جەمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیل پێشیا ئەز وەك ئەندام پەرلەمان پشتگیریت دکەم، کو چەند لە توانادا بیتن، ئەم بیشێن هاریکاریا تۆلەزە بکەین، بۆ ئاڤا کرنا خێزانێ، بابەت بلی من دەرگەهێ عاتیفیێ نەچین، بەلکی ئەم پتر پشت دەرگاهی زانستی و ئابووری بچین، ئەگەر ئەم بێین بەرێ خۆ بدەینە مەبلەغێ سلفە کە هاتیە پێنج ملیۆن، بۆچی پێنج ملیۆن؟

جەنابێ سەرۆکێ، ئەمە وا دیارە یەکەم پرۆژە، یان قانونە، لەوانەیە تێپەڕ دەبێت، بێی هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی دارایی.........

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز، چەند مانگە، نا، تکایە وەرە سەر فەقەرەکە، وەرە سەر ماددەکە، مەچۆ موحازەرە مەدە، رجائەن، تکات لێ دەکەم، ئەوە با بۆ جەنابت بخوێنمەوە، لە 2010/6/30 بە کتابی (414) ئاراستەی لیژنەکان کراوە، ئاراستەی لیژنەی دارایی کراوە، ئاراستەی حکومەت کراوە، کە ئەو هەموو ماوەیە یەکتر نەبینن،

تەقصیری ئێمە نییە، نیزامە، حفز دەكەم، ئسولی جەلسات چۆنە ئاوا دەچین، دوێنێش خۆتان دەنگتان بۆدا، لەبەر ئەوە ئێستا دەتوانی لە ئەخیردا دەنگی بۆ نەدەیت، ئەگەر دەنگی نەهێنا وەكو ئەوەیە كە جەنابی وەزیر پێشنیاری كرد، وتی بگەڕێتەوە، ئەو كاتە ئەگەڕێتەوەو دەچێتە دەورەكەی تر، بەڵام ئێستا موناقەشەی جەنابت لەسەر ماددەی 3 یە، لەسەر بڕی پارەكەیە، تكاتان لێدەكەم لەوە دەرنەچن، فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

باشە وەكو پارەكە من وەكو خۆم، پشتگیری ئەو ژمارەیە ناكەم، جێی دەهێڵم بۆ وەزارەت، كە ئەوان ژمارەیەك دابنێن و پشتگیری لە ڕەئی دكتۆر ئاراس دەكەم كە ئەم بڕگەیە دوا بخرێت بۆ ماوەیەكی تر، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار كاك جەلال، فەرموو.

بەڕێز جەلال علی عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە سیستمی دارایی و ئابووری هەموو دونیا و هەموو وڵاتێك، تەحەمولێكی هەیە و ڕێژەیەكی هەیە، بەڕای من مەسەلەی (1)ملیۆن بۆ (5)ملیۆن، ئەگەر بەڕێژەی سەدی حسابی بكەین ئەوا سەدی پێنج سەد دەكات، من تێناگەم چ بودجەیەك بەچ عەقڵیەتێكی ئابووری یان دارایی تۆ داوای زیاد كردنی شتێك بكەیت كە لە سەدا پێنج سەد بێت، كە ئەمە بەڕاستی تێپەڕاندنە لەهەموو سیستەمەكانی دونیای سەرمایەداری و ئەوانی تریش، سەدی پێنج سەد شتێك نیە كە قابیلی حەل بێت، وەكو بەردی قورس وایە كە هەڵی بگریت، باقیەكەی من ئەڵێم تەئیدی ڕەئیەكەی كاك دكتۆر ئاراس دەكەم، چونكە پێم وایە لەسەدی پێنج سەد لەهیچ شتێك حسابی بۆ ناكرێت و جێبەجێش نابێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار دانا سعید صۆفی، فەرموو.

بەڕێز د. دانا سعید صۆفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەبلەغی (5)ملیۆن بەپێی لێكدانەوەی لیژنەكان لەوانەیە، گونجاو بێت بۆ ئەمڕۆ، بەڵام ئێمە یاسایەك دەردەكەین كە تەنها بۆ ئەمساڵ نیە، وەكو زۆر لەهاوكارانم باسیان كرد، بازاڕ لەگۆڕاندایە هەروەها داهاتی فەرد و داهاتی گشتیش لەگۆڕاندایە، جا بۆیە ناكرێت ئێمە ئێستا تەحدیدی ئەو مەبلەغە بكەین ئێستا، بۆیە پێشنیار دەكەم تا وەزارەت یان حكومەت بتوانن دەوریان هەبێت لەدیاری كردنی ئەو بڕە پارەیەدا، پێشنیار دەكەم لە میزانیەی هەرێم ساڵانە دیاری بكرێت، بەڕێژەی 10 بەرامبەری داهاتی فەرد، ئەوەی كە

پێی دەڵێت داهاتی فەرد یان داهاتی نیشتمانی، لەهەموو وڵاتێك بۆ خۆیان دەیکەن کە ئەمساڵ یان لە ماوەی ئەو ساڵەدا، داهاتی نیشتمانی چەند بووە، لەو داهاتەشەوە موعەدەلی داهاتی فەرد چەندە، یەعنی دەبێت بەپێی داهاتی فەرد بێت و بەپێی بازاڕ بێت، لەبەر ئەوە وەزارەتی داراییش، ئەوان بۆخۆیان ڕەسمی سیاسەتی دارایی هەرێم دەکەن، بۆیە من پێم باشە ئەوان دەوریان هەبێت لەدیاری کردنی ئەو بڕەو لە میزانیەی هەرێم ساڵانە دیاری بکرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار گوڵیزار خان، فەرموو.

بەڕێز گوڵیزار قادر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا دەستخۆشی لەلیژنەی هاوبەش دەکەم، بەڕای من ئەو بڕە کەمە بۆ گەنج کە ژن بهێنێت یان بیەوێت ژیانی هاوسەری پێك بهێنێت، بۆیە من داوا دەکەم، ببێت بە (7)ملیۆن چونکە ڕۆژ بەڕۆژ زێڕ لەبازاڕەکان بەرز دەبێتەوەو کەلوپەلی ناوماڵ بەرز دەبێتەوە، دیارە هیچ ژنێکیش بەبێ زێڕ مێرد بەپیاوان ناکەن، بۆیە تکام ئەوەیە کە ببێت بە (7)ملیۆن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار سەرگوڵ ڕەزا،فەرموو.

بەڕێز سەرگوڵ رضا حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەم ماددەیە من وەکو ئەصڵی پڕۆژەکە لە بەماددەی دووەم هاتووە، کە بڕی پێشینەکە لە (5)ملیۆن کەمتر نەبێت، پێم باشە هەر بەو شێوەیە بێت، ئەگەر ئێمە ئەساس دابنێین بۆ ئەم بڕە پارەیە کە لەسەر چ ئەساسێك بێت، ئەوکاتە ئێمە ئەڵێین بۆ هەموو هاوولاتیەکە، ئەگەر لەسەر ئەساسی ڕاتب و مەعاشە، ئەو کاتە ناعەدالەتی تێدا دەبێت، چونکە ئەو کەسەی کەماوەیەکی زۆرە تەعین بووە مەعاشی زۆرەو ئەوەی کە تازە تەعین بووە مەعاشی کەمە، لەو حاڵەتە ناتوانین عەدالەت بهێنینە دی، ئەو هاوولاتیەشی کە فەرمانبەر نیە، لەوکاتەدا چ پێوەرێك بۆ ئەوان دادەندرێت، بۆیە من پێم باشە کە دیاری کراو بێت، نەك لەسەر ئەساسی ڕاتب بێت، خاڵێکی تریش ئەگەر ئێمە هەر لەم ماددەیەدا باسی چۆنیەتی گەڕاندنەوەی سولفەکە دەکەین، ئەتوانین تێبینی لەسەر ئەو بڕگە بدەین جەنابی سەرۆك، ئەگەر باسی گەڕاندنەوەی سولفەکە بکەین، من پێم باشە وەك چۆن هەر لەئەصڵی پڕۆژەکە باسمان کردووە، کەلەدوای تێپەڕ بوونی دوو ساڵ بەسەر زەواجەکە ئەوکاتە سولفەکە وەربگیرێتەوە، پشتگیری ئەو ڕایەش دەکەم کەوا پێشتر ئەندامانی تر باسیانکرد، کە لەگەڵ وەرگرتنی لە 20%ی ئیعفا بکرێت، لەگەڵ عەقدی زەواجەکەدا، دوای ئەوەی کەمنداڵێکیان دەبێت ئەو خێزانە، لە 25%ی ئیعفا بکرێت، یەعنی ئەمە تەشجیعێکە بۆ زیاد بوونی نەوەکان، ئێمە خۆمان بەدەست ئەوەوە دەناڵێنین کە گەلی کورد کێشەمان هەیە لە ژمارەی

دانیشتووانـدا، پێم باشە لەکاتی دانانی ئەو تەعلیماتە بۆ سولفە ئەمانە بەهەند وەربگرێت، کە لە ئەصڵی پڕۆژەکە لە ماددەی چوارەم هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار شڤان، فەرموو.

بەڕێز شڤان احمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو بڕە پارەی کە لێرە هاتووە، (5)ملیۆن زۆر زۆر کەمە، بۆ ئەو وەزعەی کە ئێستا تێیدایین قوەی کڕینی زۆرەو پارەکەش بەشی ئەوەنـدە ناکات، کە چارەسەرێکی گونجاو بێت بۆ ئێستا وە ئیحتیمالە ئەمە لە داهاتوودا گۆڕانکاری تری بەسەردا بێت، بۆیە من پێم باشە کە کەمتر نەبێت لە (10)ملیۆن، بۆ ئەوەی کە موستەفیدە ئیختیاری هەبێت بەپێی داهاتی خۆی ملیۆنێك یان دوو ملیۆن سولفە وەردەگرێت، 10 وەردەگرێت، بەپێی داهاتی خۆی موستەفید بێت، ئەوەی کە بەپێی دەخلی قەومی هەر فەردێکیش، ئەوە شتێکی زۆر واردە ئیحتیمالە بەپێی موازەنە کە لەعێراقدا نیشاندرا ئەو 10 ملیۆنە کافیە هەر کەسێك بتوانێ دەفعی بکات لە ماوەی 2 ساڵدا، ئەو نیسبانەی کە هاتووە لە ئەصڵی ماددەکەدا، لە 20٪ و لە 25٪ بۆ منداڵی یەکەم و دووەم، من بڕگەیەکی تر زیاد دەکەم کە ئەگەر دووانە بێت ئەوە هەر لەهەمووی عەفوو بکرێت، وەکو موکافەئەیەك بۆ ئەو خێزانە، بۆ تەشجیعێکیش بۆ تەوازونی سوکانی، چونکە موشکیلەی گەورەمان هەیە لە تەوازونی سوکانی ئەمە لەقانونی ئەحوالی شەخصی بوو ئەوە من قسەم زۆر دەبێت، لەوێ باس دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار شەونم خان، فەرموو.

بەڕێز شەونم محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو بڕگەیەوە کە (5)ملیۆن دەستنیشان کراوە، بۆ ئەو سولفەیەی کە بدرێت، بەڕاستی من پێشتر موداخەلەیەکم کرد لەسەر بڕگەی یەکەم، مەبەستم لەتەوزیحی ئەو خاڵە بوو، کەوتم ئەبێ بڕەکە دیاری بکرێت، چونکە تەحدید نەکردنی بڕی پارەکە، حکومەت دەخاتە ژێر زەختێکی گەورەوەو لەوانەیە نەتوانێ، بێگومان ئێمە وەکو باسکرا، لە لایەن ئەو هاوڕێ بەڕێزانەوە نە ئیحسائیەکی باشمان لەلا هەیە، نە ئێستاش ئەتواندرێت بڕیار بدرێت جگە لە قوەی شیرایی پارەکە جگە لە میزانیە، ناتوانین قەرار بدەین سولفەکە چەندی سەرف بکرێت ئێستا لەم هۆڵەدا، لەبەر ئەوە من پێم باشە ئەو بڕگەیە بە کراوەیی بمێنێتەوە، بڵێین ئەو بڕگەیە تەحدید بکرێت لەسەر میزانیەی ساڵانە، چونکە حسابی ئەوە بکرێت قیمەتی پارەکە چەندە؟ هەروەها چەندیش تەحدید دەکرێت؟ هیوادارم کە میزانیە ئەوەندە باش بێت، ببێت بە (10)ملیۆن نەك (5)ملیۆن، چونکە لەسەدا سەد من پشتگیری ئەوە دەکەم کە گەنجان سوود لەو

سولفەیە ببینن و ژیانی هاوسەری پێك بهێنن، بەڵام پێم باشە بڕگەكە بە كراوەیی بمێنێتەوە، ئیعتیماد بكاتە سەر ئەوەی كە میزانیە چەندەو، میزانیەش ئێمە دەزانین حاڵەتێكی موستەعسی نیە، میزانیە دێتە بەردەمی خۆمان، خۆمان ئەزانین چەندە؟ ئەو كاتە لەكاتی موناقەشەكردنی دەتوانین قسەی لەسەر بكەین و بڕی سولفەكە دیاری بكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار سیوەیل، فەرموو.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی سێیەم، ئێمە ئەگەر باس لەوە بكەین كە ئێمە تەئجیلی بكەین یان بمێنێتەوە، خۆی ڕۆحی یاساكە هەر ئەو ماددەیە، حەز دەكەی لەبەیانی تا ئێوارە، باسی ماددەكانی تر بكە، هەتا 9 دەگەیتە ئەوەی هیچ ئەهەمیەتێكی نیە، ئەگەر تەحدیدی پارەكە نەكەین، ئەوە یەكەم: دووەم: كە باس لە بودجە دەكرێ انشاء الله بودجە باشتر بێت لەساڵی پار، لەبەر ئەوەی كە باسی میزانیە كرا، لەبەر ئەوە پێم باشە، ئەگەر ئەو ماددە بكرێت بەدوو بڕگە، یەكەم: هاوڕام لەگەڵ گەشەخان، كە لە لیژنەی داكۆكی كردن لەماڧ ئافرەتانە، دووەم: ئەوەی كە سولفەكە لێی دەگەڕێنیتەوە لە 2٪ بێت زیاتر نەبێت، ئەوەی بۆ زیاد بكرێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار كاك كاردۆ، فەرموو.

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سێیەم، كە هاوكارم سیوەیل خان، باسی كرد ڕۆحی ماددەكەیە، بۆیە پیشتوانی كرد لەم پڕۆژەیە بۆ ئەم ماددەیە، لەسەر چەند بنەمایەك بووە، كە دەتوانم بڵێم بۆ ئەوەی ترسی حكومەت بڕەوێنمەوە لەوەی كە دەتوانێ ئەم كارە جێبەجێ بكات، ساڵانە حكومەت ئەم سولفەی داوە بەس ئەم بڕە نەبووە، ئەمە یەكەم، دووەم: ئەگەر سەیری ئەو وڵاتانە بكەین، كە پشت بەنەوت دەبەستن ئەم كێشەیان نیە، ئێمە لەعێراقدا دەژین و لە 17٪ لە عێراق وەردەگرین، دەزانین وەزعی نەوتیش چۆنە، خاڵێكی تر ئێمە لەم ماوەیە ئاراستەی گۆڕانكارییەكان لە خزمەتی بەرز بوونەوەی كەمتر كردنەوەی قورسایی، یەعنی باری داراییە لەسەر كوردستان، بۆ نموونە دەزگا فیدڕالیەكان كە لەكوردستان هەن، وەكو پۆلیسی گومرگ و كارمەندەكانی.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە كاك كاردۆ ئەو (5)ملیۆنەت پێت باشە كەم بێت یان زیاد بێت وە چۆن بدرێتەوە؟ ئیتر مەجالی ترت نادەم، ناسك خان، فەرموو.

بەڕێز ناسك تۆفیق عبدالكریم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە من سەرەتا دەستخۆشی لە ئامادەكارانی ئەم ڕاپۆرتە دەكەم، چونكە بەڕاستی دوێنێ بەزۆرینە لەگەڵ ئەوەدا بوون كە تەئجیل بكرێت، بەڵام زۆر جوان دایان ڕشتۆتەوە، بۆیە دەستخۆشیان لێ دەكەم، سەبارەت بەم ماددەیە من پێم باشە، كە یەكەمجار لە (5)ملیۆن كەمتر نەبێت، ئاوا بیهێڵینەوە، چونكە ئەگەر ئەم (5)ملیۆنەمان نەنووسی ئەوە هەر ئەصڵی پڕۆژەكە نامێنێ، ئەوە یەكەم: دووەم: یەعنی ئەمە عیبئی مالی دروست ناكات لەسەر حكومەت؟ بەڵام بەعەسكەوە ئەمە سولفەیەو دەدرێتەوە، بۆیە لەخاڵێكی تردا باسی دانەوەكەی كە دەینە لە 2٪ كەمتر نەبێت، ئەگەر مولاحەزە بكەین، ئەمساڵ وەكو كاك كاردۆ ئیشارەتی پێدا بودجەی عێراق زیاتر بووە، لەپار، ئەگەر وامان دانا كە زیاتر نەبوو، ئێمە دەتوانین لەو پارەی كە بۆ مەسروفاتی تر دانرابوو، ئێمە دەتوانین تەقدیرەن جیای بكەینەوەو بەشی ئەمەش دابنێین، یەعنی ئێمە ئەو حساباتانەمان كردووە كاتێ كە تەقدیری ئەم پارەمان كردووە، چونكە مادام سولفەیە عیبئی مالی دروست ناكات، مووچە نیە، سولفەیە، دەیدەیتێ و دەتداتەوە، لەبەر ئەوە من پشتگیری لەو ڕایە دەكەم و لە ئەصڵی پرۆژەكەشدا هاتبوو، لەدوای ساڵێك یان دوو ساڵ لەدوای زەواج لێیان وەربگیرێتەوە، ئەوە یەكەم، دووەم: ئەگەر لەساڵی یەكەم مناڵیان بوو، لە 20٪ی لێ ببڕێت، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، ڕێزدار عومەر عبدالرحمن، فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێشەكی پێم وایە مەسەلەی (5)ملیۆن یان (10)ملیۆن، یان هەرمەبلەغێك لەمەدا دابندرێت بۆ مەسەلەی هاوسەرگیری هێشتا هەركەمەو پێویستە هاوسەرگیری بەردەوام بێت و هەموومان بەهەموو شێوەیەك پشتگیری لەم پرۆسەیە بكەین، بەڵام پێشتر باس لەهەندێ داتا كرا لەشارێكی وەكو سلێمانی نزیكەی20 هەزار گرێبەستی هاوسەرگیری دەكرێت لەساڵێكدا و لەمەودواش زیاتر دەبێت، ئەگەر بە (5)ملیۆن زەربی بكەین و بێینە سەرتاسەری هەموو كوردستان، من پێم وایە ئەگاتە زیاتر لە 150 تا 200 ملیار دینار، ئەمە ئەبێتە بارێكی گران لەسەر میزانیە، لێرەدا من هاوكارم لەگەڵ ئەو ڕایەی جەنابی وەزیر كە پێشتر باسی لێوە كرد، ئەم مەبلەغە زۆرە، پێویستی بەدیراسەت كردنە، ڕاستیشە لەهەمان كاتدا، بازاڕ لەگۆڕانكاریدایە. تیایە لەوانەیە دوو ساڵی دیكە، ئەم 5 ملیۆنە كەس نەتوانێ هیچ گرێبەستێكی هاوسەرگیری لەسەر بكات، جا بۆ ئەوەی لەم كێشانە دوور كەوێتەوە، پێویستی بە دیراسە كردن و لێكۆڵینەوەیەكی دوورو درێژ و تەفسیلی هەبێت، بتوانرێ ئەم یاسایە بۆ ئەوە دابندرێ كە چەند ساڵێك بەردەوام........ .

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

تكايە ماددەكە كاك عبدالرحمن لەسەر ماددەكە ئەو پێشنیارەت لەو خسوسیەی ئەو 5 ملیۆنە هەبێ یان نەبێ و یان كەم بێ یان زیاد بێت، لەسەر ئەوە قسە بكە، لەسەر ئەسڵی پرۆژەكە، ئەوە تەواو بووە، ئێوە خۆتان دوێنێ لێرە بڕیارتان دا موناقەشە بكرێت، وا ئەمڕۆ موناقەشەی دەكەین، پێشنیار هەیە كە بڕگەی 5 نازانم چی لێ بكرێت، ڕەئی خۆتان بدەن بە دەقیقی، بەڵام نەچنە سەر ئەسڵی پرۆژەكە و دوابخرێ و دوا نەخرێ، ئەوە مونتەهیە، كەرەمكە كاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من نەچوومەتە سەر ئەسڵی پرۆژەكە، ئەگەر لەسەر ئەسڵی پرۆژە قسەم بكردایە لە ئەوەڵەوە قسەم لەسەری دەكرد، بەڵام لەم بڕگەدا كە سوڵبی پرۆژەكەیە 5 ملیۆن سلفەی زەواجە، پێموایە ئەركێكی زۆرە پێویستی بە دیراسە كردن هەیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك شێرزاد فەرموو.

بەڕێز شێرزاد عبدالحافظ شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە بڕە پارەكە هەر هەڵبگیردرێت، لەبەرئەوەی قیمەی شەرائی ساڵ بە ساڵ زیاد دەكات وەكو یەك، دوو هاوكارم هەر وایان گوت، پێم باشە ئەو بڕە پارەیەی كە دەدرێت بۆ هاوسەرگیری بۆ ئەوەیە كە كۆمەڵێك خەڵك ماونەتەوە كە تا ئێستا شوویان نەكردووە یان ژنیان نەهێناوە، ئەوانەی كە لە 35 ساڵیدان، یان 30 بەرەو سەرەوە بێت بڕە پارەی كە دەیاندرێتێ زۆر زیاتر بێت لەوەی كە گەنجن، دووەم/ ئەوەی جەنابی وەزیری مالیە باسی كرد كە حكومەت ناتوانێ ئەو پارەیە بدات، من پێموایە بتوانێ ئەو پارەیە بدات، لەبەرئەوەی ئێمە كە كاتی خۆی لە لیژنەی ناوخۆ باسی ئەو كرا كە هێزەكانی پۆلیس و ئاسایش ئەوان وایان گوت ناتوانین ئەوە بكەین، بەڵام قەناعەتمان پێیان كردو لە نەفەقاتی ئوخرا و نازانم ئەمانەی كە هەبوو پارەی زۆرمان لابرد لەم بودجەیە، فیعلەن بەوە جێ بەجێ كراو ئەو مەسەلەیە كرا، لەبەرئەوە پێموایە ئەمەش دەتوانرێ جێگای بۆ بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان دەربارەی ئەم موداخەلانە؟ ئەوەی كە لەگەڵ قسەی جەنابتان موتەناقزە، كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەروەكو پێشتریش ئیشارەتمان پێێ دا بە نیسبەت ئیزافە كردنی ئەم دەستەواژەی كە قستەكان بگەڕێتەوە بە 2٪ ی مەبلەغی سولفە، ئێمە لەگەڵداین كە ئیزافە بكرێت، بەنیسەبت ئەو 5 ملیۆنە، بەڕێزان

ئەندامانی پەرلەمان، ئێمە چوار لیژنە لەوێ دانیشتبووین، هەمووومان لەسەر ئەو بابەتە قسەمان کرد، لەوێ زۆربەی هەرە زۆری ئەندامانی لیژنە لەگەڵ 5 ملیۆنەکە بوون، ئێستا ئەوەی لەگەڵمان دانیشت بوو دەڵێ دەبێ ئەو 5 ملیۆنە دیراسەت بکرێت!، دەبێ بگەڕێتەوە بۆ حکومەت! ئێ باشە ئەو ڕەئیەی تەحدیدی کە درا چ قیمەتی هەیە ئێستا؟ ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تریشەوە زۆر لە بەڕێزانی ئەندامانی پەرلەمان دەڵێن با سولفەکە زیاد بکەین یاخود بە نیسبەت منداڵ بیکەینە مینحە ئەگەر هاتو منداڵێك بوو ئەوەندەو ئەگەر هاتو دوو منداڵ بوو ئەوەندە، بەڕێزان ئەوە تەناقوزێکی لەگەڵ ناوی قانونەکە هەیە، ناوی قانونەکە دەڵێ سولفە، سولفە مانای وایە ئیعادە دەکرێتەوە، مینحە معنای وایە ئیعادە ناکرێتەوە، یەعنی دەبێت ئێمە جیاوازیەك بکەین لەبەینی مینحە و سولفە، ئێمە زۆبەی هەرە زۆری ئەندامانی ئەو چوار لیژنەیە لەگەڵ ئەوە بووین کە ئەو دوو بڕگانە لابردرێت وە منحەی تێدا نەبێ و هەمووی ببێتە سولفە و بەو شێوەیەی کە دامانڕشتووە، ئەوانی تر ڕاستە ئێمە ناتوانین مەسەلەی 5 ملیۆنەکە ئەگەر هاتو وەزعی ئیقتسادی گۆڕا دەسکاری بکەین ئەگەر تەسبیت کرا لەو قانونە، بەڵام ئێمە لەبیرتان نەچێ لە سولفەی عەقار لە موازەنە مەبلەغەکەمان زیاد کرد، بەڵام بۆ زیادمان کرد؟ چونکە لە ئەسنای موازەنە بوو و حکومەتیش لێرە بوو و وەزارەتی داراییش لێرە بوو، ئێستا مەوزوعەکە جیاوازە، بە ئێمە دەڵێن بە چ بنەمایەك ئەو 5 ملیۆنەتان دانایە؟ بنەمای 5 ملیۆنەکە لەسەر ئەو ئەساسە دانراوە کە تەماشای دەخلی مەحدود دەکەین، کە تەماشای مەساریفی زەواج دەکەین دەبینین ئەو مەبلەغە بە مەنتقی ئێمە مەبلەغێکی موتەوازیعە، ئەمڕۆ مەساریفی زەواج مەعلومە چەند تەکلیف دەکات، ئیمکان نیە بە چوار مەبلەغی وەهاش هەتا دەخلی مەحدودیش هاوسەرگیری بتوانێ ئەنجام بدات، بۆیە لەسەر ئەو ئەساسە و ئەو بنەمایە دامان ناوە، ئەمە کۆی مولاحەزەکانە، نازانم ئەگەر لیژنەی مالیە چ مولاحەزەی تری هەبێ.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کەرەمکەن لیژنەی مالی، کاك عمر هەورامی فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاوکارانمان لە لیژنەی یاسایی ئاماژەیان بەوە دا کەتەحدید کردنی هەر مەبلەغێك کە چەند پەرلەمنتارێکیش ئاماژەیان بەوە دا تەحدید کردنی هەر مەبلەغێك دەبێ لەبەرچاو گرتنی بارودۆخی گشتی ئابووریەکە و وەزع و قوەتی مالی حکومەتی هەرێمی کوردستان لەبەرچاو بگیردرێت، چەند پەرلەمانتارێکیش ئەوەیان خستە پێش چاو، کە ساڵانە ئەم بڕە پارە لەناو بودجەی گشتی هەرێمی کوردستان دیاری بکرێت، ئەهەمیەتی ئەم بابەتە لەچیدایە؟، ئەهەمیەتەکەی لەوەدایە ئێمە کاتێ کە مەبلەغی کولی بودجەمان دێتە پێش چاو.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ڕەئی خۆت بدە، جوابی ئەندامانی پەرلەمانیش مەدەنەوە، بەس ڕەئی خۆتان ڕوون بکەنەوە، فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەحدید کردنی هەر مەبلەغێك، بەبێ لەبەرچاو گرتنی بارودۆخی ئابووری هەرێمی کوردستان و قوەتی مالی حکومەتی هەرێمی کوردستان، کارێك دەبێت کە ناواقیعی دەبێت، یاسایەك دەردەکەین کەدواتر ناتوانین جێبەجێی بکەین، ئەوە خالێك، خالی دووەم، هەندێك لەو بەڕێزانە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەندامانی لیژنە ڕەئی خۆتان چۆنە، ڕەئی ڕاپۆرتەکەتان بدەن وەك ڕاپۆرت، فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خالێکی تر، دەرچواندنی ئەم یاسایە، هەروەکو لە ئەسبابی موجەبەدا هاتووە، لە بڕگەکانی تر و ماددەکانی تردا هاتووە، گرنگیەکەی تەنها لەو خالە نیە، کە ئێمە ئێستا تەحدیدی مەبلەغەکە بکەین، بەڵکو گرنگیەکەی لەوەدایە، کە یەکەم: وەکو هەموو هاوولاتیان بەشێوەیەکی یەکسان بێت و دەتوانن موستەفید بن لە وەرگرتنی سولفەکە، دووەم: هەر لێرە بەپێی ئەم یاسایە چۆنیەتی گێڕاندنەوەی سولفەکە دەستنیشان بکرێت، سێیەم: گرنگی ئەم یاسایە لەوەدایە کە ئیجباری حکومەت دەکەین سالانە بڕێك پارە تەرخان بکات بۆ ئەوەی وەکو سولفە بیدات بەو کەسانەی کە دەچنە ناو پرۆسەی هاوسەرگیرییەوە، واتە گرنگی ئەم یاسایە تەنها لەیەك خالدا نیە، ئەویش ئەوە بێت تەحدیدی مەبلەغەکە بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەلایەتی فەرموو.

بەڕێز بەیان احمد کۆچەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ دەقی ماددەکەداین، وەکو چۆن لە ڕاپۆرتی هاوبەشدا هاتووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

گەشە خان، فەرموو.

بەڕێز گەشە دارا جلال حەفید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وەکو پێشتر ئاماژەم پێدا، وشەی کەمتر لە پێنج ملیۆن دیاری بکرێت، تەئیدی قسەکەی کاك شێروانیش دەکەم، کە بەنیسبەی لە 2٪ی مەبلەغەکە وەربگیرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا پێشنیارێك هەبوو، هەرپێش ئەوە لیژنەی دارایی لە ڕاپۆرتیان کە بۆ ئێمە هاتووە، ئەڵێن لیژنەکەمان پێشنیار دەکات، تاکو وەڵام دانەوەی حکومەت لەم بارەیەوە، وەزارەتی دارایی و کاروباری ئابووری، بەردەوام بێت، لەپێدانی پێشینەی هاوسەرگیری و کار بەهیچ بڕیارێکی تر نەکرێت، ئەوە ڕاپۆرتەکەی لیژنەیە کە دەڵێت بدرێت، ئێستا پێشنیارێك هەبوو کەئەندامێك کردی و چەند کەسێکی تر دیفاعیان لێکرد، کەماددەی سێیەم ئێستا دەنگ لەسەری نەدرێت و دوا بخرێت، ئێستا ئەم بابەتە دەخەینە دەنگدانەوە، با ئەو بەڕێزەی کە ئەو پێشنیارەی کردووە دیفاعی لێبکات، تا بیخەینە دەنگەوەو بەڕێزێکیش دیفاعی لێ بکات کە بەردەوام بین و بخرێتە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مەبدەئەی کەمن باسم کرد، ئەوەیە کە لە سیستمی پەرلەمانیدا، یەکێك لە مەبدەئەکانی تەعاونە لەنێوان ئەنجومەنی وەزیران و پەرلەمان، حاڵەتێکی تەعاونیەو حاڵەتێکە ئەبێت ئەو کێشانەی دروست دەبێت چارەسەر بکرێت بەشێوەیەکی هاریکاری، دوای ڕوونکردنەوەکانی بەڕێز وەزیری دارایی دەرکەوت، کە ئەم بابەتە پێویستی بەوە هەیە، لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە موناقەشە بکرێت بەتایبەتی بەڕێزیان کە لەم کاتەدا دانیشتووە تەنها وەزیرە، نوێنەری حکومەت نیە، پشت بەستوو بەو بارودۆخەی کەهاتە کایەوە دوای ڕوونکردنەوەکانی بەڕێز وەزیری دارایی، بەباشی دەزانین بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشەیە، ئەو بابەتە بگەڕێتەوە بۆ حکومەت تەنها ئەو ماددەیە تاکو ڕەئی خۆیانی لەسەر بدەن و دوایی بگەڕێتەوە بۆ پەرلەمان و ئەندامە بەڕێزەکان ڕەئی لەسەر بدەن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بورهان، فەرموو.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پڕۆژەیە چەند مانگێکە نوسخەی چووە بۆ حکومەت، حکومەت خۆی وەڵامی نەناردۆتەوە، ئەمە یەکەم: دووەم: ئەمساڵ فرۆشتنی نەوت (94)ملیار دۆلار بووە، بە تەوەقوعاتی (ئۆپێك)بەرمیلی نەوت دەچێتە سەرووی(100)ملیار دۆلار، وە عێراقیش بڕیاری داوە، کە لەتوانایدا هەیە، لە (600)بەرمیل زیاتر ئەمساڵ نەوت بفرۆشێ، دوای ئەوە ئەم پڕۆژەیە، ئەگەر ئەو ماددەیە تەئجیل بکرێت، ئەمە پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆیە، لەبەر ئەوەی دوێنێ بڕیارمان داوەو بڕیاری ئیستیسنامان نەداوە، بڕیاری ئەوەمان داوە کە هەموو پڕۆژەکە موناقەشە بکرێت، دوای ئەوە بەڕێز ئەگەر ئەم ماددەیە لابرێت وەکو ئەوە وایە کە پڕۆژەکە لەناواخنەکەی، لە سوڵبەکەی، لە مەزموونەکەی، لە جەوهەرەکەی دەربهێنین، ئەمەش پێچەوانەی کاروباری عورفی پەرلەمانیە، من تێناگەم لەغەیری ماددەی (83)بۆ یاسای بودجەیە، لەکوێوە هاوڕێ بەڕێزەکانم ئەو قسەیان هێناوە کە ئەمە ئیلا بەپێچەوانەی بڕیاری دوێنیمان بەپێچەوانەی

یاساوه موناقەشەی ئەم یاسایە ڕابگرین، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، من سەرم سووڕ دەمێنێت لە قسەی ئەو بەڕێزانە، لەبەر ئەوەی دوێنێ هەموو لیژنەکان بە ئیجماع بڕیارمان داوەو کۆبووینەتەوە لە لیژنەی یاسا، ئەوە بەڕێزیان دانیشتوون، کە بڕەکەی پێنج ملیۆن بێت، کاک عبدالسلام ئەو بەڕێزە داوای دەکرد وەکو نەمسا لەسەر حیسابی مەعاشەکە بێت، کە بڕەکەی چەند دەکات، ئیقتیراحێکی جوانیش بوو، بەڵام ئێمە دوێنێ ئیجماع هەبووە لەسەر ئەم پێنج ملیۆنە، من نازانم چۆن لیژنەکان بە پێچەوانەی قسەی خۆیان، بە پێچەوانەی بڕیاری دوێنێمان، بە پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆ، داوای تەئجیلی ئەو ماددەیە دەکەن، ئەگەر تەئجیل بکرێت، بەڕاستی یەعنی ئێمە ئەمڕۆ سێ سەعات و بیست دەقیقەیە لە زیادە دانیشتووین، یەعنی دەرهێنانی ئەم پرۆژە یاسایە لەناوەڕۆك و پێکهاتەو جەوهەرەکەی، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، نوقتەی نیزامیە؟ کاك سالار محمود کەرەم بکە.

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا راستە راپۆرتی لیژنەکانی مەعنی دەبێت بە نەزەری ئیعتیبار وەربگیرێت، بەڵام ئەمە مەسەلەیەکی کۆنکریتی نییە، یەعنی تەکنیکییەو دەکرێت لە دوای گفتوگۆ کردن و گوێ گرتن و بۆچوونی ئەندامانی پەرلەمان، بەڕێزان کە سەرۆکایەتی لیژنەکانیان لە ئەستۆیەو لەسەر مەنصەن، دەکرێت موراجەعەی بۆچوونەکانی خۆیان بکەن لە هەندێ باردا، بەتایبەتی لەم بارەدا، هیوادارم ئەو تێڕوانینەی کاك بورهان لە مەحزەریش بسڕێتەوە، چونکە ئەوە پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆ نییەو.......

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

نا، ئەوە حەقی خۆیەتی قسە بکات، کاك دانا کەرەم بکە.

بەڕێز د.دانا سعید صۆفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیارێکی تر هەبوو، کە لە میزانیەی ساڵانەی هەرێم دیاری بکرێت، پێموایە ئەوە حەلی موشکیلەکە دەکات، لەبەر ئەوەی ناگەڕێتەوە بۆ وەزارەت، بەپێی گۆڕانی بازاڕ، وەك گوتمان لەوانەیە پێنج ملیۆن بۆ ئەمڕۆ باش بێت، بەڵام بۆ ساڵێکی تر لەوانەیە کەم بێت، لەوانەیە قوەی شیرا زۆر دابەزێت، جا بۆیە بەپێی ئەو پێشنیارەش کە کۆمەڵێ ئەندام پەرلەمان پشتگیریان لێ کرد، من پێم باشە حەلی مەسەلەکە دەکات، هەم ناگەڕێتەوە بۆ وەزارەت، هەم لە بودجەی ساڵانەی هەرێم دیاری دەکرێت، بەپێی ئەو کاتە دەتوانرێت، واتا پەرلەمان بۆ خۆی قەراری لەسەر بدات کە چەند بێت؟ یاخود چەند نەبێت؟ ئێمە ئەو کاتە دیاری

دەكەین، یەعنی سالأنە، بۆ خۆمان دەورمان تێدا دەبێت، لەوانەیە دوای مانگێكی تر بێتەوە پەرلەمان، ئێمە بەخۆمان دیاری بكەین، بزانین ئایا پێنج ملیۆن بێت، كەمتر بێت، یاخود زیاتر بێت، پێموایە ئەوە باشترین رێگەیەو حەلی ئەو موشكیلەیە دەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، دانیشتنەكە تەئجیل دەكەین بۆ سەعات (11)ی بەیانی، بۆ ئاگاداریتان، بۆ ئەوەی باشتر گفتوگۆ لەگەڵ یەكتر بكەین، كەرەم بكە.

بەڕێز شێخ بایز تاڵەبانی/ وەزیری دارایی و ئابووری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

باس لەوە دەكرێت كە ئێستا نەوت زیاتر تەصدیر دەكرێت، یاخود نرخی لە گۆڕاندایە، من بەڕاستی دەمەوێت ئەوە بۆ جەنابتان روون بكەمەوە، چونكە لەو ماوەیە موازەنە دێتە بەردەستتان، ئەگەر ئێستا نرخی نەوت زیادی كرد بێت و زیاد تەصدیرەكەی، ئایا بۆچی موازەنەی ئێمە دە رۆژ پێش ئێستا، تا ئەمرۆكە، ئەمڕۆ لەگەڵ دە رۆژ پێش ئێستا ترلیۆنێك و حەوت سەد هەزاری كەمی كردووە؟ ئەوە یەك.

دووەم/ بۆ مەعلوماتی جەنابتان موازەنەكە دێتە بەردەستی جەنابتان، ئەمساڵ لە ترلیۆنێك زیاتر عەجزی موخەتەتمان هەیە، ئەوە دوو.

سێیەم/ بەڕاستی جەنابی سەرۆكی پەرلەمان، تەئكید دەكەمەوە وەكو وەزیری دارایی، لە هیچ لیژنەیەكدا بانگ نەكراوم بۆ موناقەشەی ئەمە، هیچ نووسراوێكی رەسمیشم بۆ نەهاتووە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

هەر بۆ ئاگاداری ئێوەی بەڕێز، بۆ جەنابی وەزیریش، من بە ئیمزای خۆم ئەو پرۆژەیەم تەحویلی حكومەت كردووە، دراوەتە ئەو لیژنانەی كە ئەوەتا بەڕێزیان لێرەن و ئەویش كاك ئاراس لە پشتی جەنابت دانیشتووە، لە تاریخی كە گوتم پێشتر، لەو تاریخەوە لەبەردەستیانە، ئینجا تەقصیری سەرۆكایەتی نییە، ئەگەر خەلەلێك هەبێت، لە شوێنی ترە، دانیشتنەكە بۆ سبەی سەعات (11) خوا ئاگادارتان بێت.

فرست احمد عبدالله	د. ارسلان بایز اسماعیل	محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی)
سكرتێری پەرلەمانی	جێگری سەرۆكی پەرلەمانی	سەرۆكی پەرلەمانی
كوردستان – عێراق	كوردستان – عێراق	كوردستان - عێراق

5- خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای دەستەی كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەكان لە هەرێمی كوردستان.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان، دانیشتنەكەمان دەكەینەوە، خولی سێیەمی هەڵبژاردن، ساڵی دووەم، خولی گرێدانی یەكەم، ژمارەی دانیشتن (23)، رۆژی دانیشتن (2010/12/30)، بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی (1992)ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژمارە (23)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی پێنج شەممە بێ، بەڵام لەبەر هەندێك پێویستی زیاتر بە دەردەشەی فراكسیۆنەكان دواخرا بۆ كاتژمێر (1,30) رۆژی پێنج شەممە رێككەوتی (2010/12/30)دا بەو شێوەیە بێت:

1. بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای پێشینەی هاوسەرگیری لە هەرێمی كوردستان.

2. خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای مادده هۆشبەرەكان لە هەرێمی كوردستان.

3. خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای چاككردنی مووچەی هێزەكانی ئاسایش و پێشمەرگە لە هەرێمی كوردستان.

4- خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای بەخاوەن كردنی خانووە بێ تۆمارەكان لە هەرێمی كوردستان.

5- خستنەڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای دەستەی كۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەكان لە هەرێمی كوردستان.

ئێستا داوا لە لیژنەكان دەكەم، لیژنەی یاسایی و لیژنەی كۆمەڵایەتی و لیژنەی داكۆكی كردن لە مافی ئافرەت و لیژنەی دارایی كەرەم بكەن بۆ شوێنی خۆیان، بەڕێزان، قەرار نەبوو لەناو قاعە قسە نەكرێت؟ تكایە نەختێك ئارامی بپارێزن، زۆر سوپاس، ئەوە نەتیجەی ئەوەی لە دەرەوە فراكسیۆنەكان خۆیان لەگەڵ لیژنەكان قسە ناكەن، كە دێنە ناو هۆڵی دانیشتن لێرە قسەكانی خۆیان دەكەن، تكایە موراعاتی خوشك برایەكانتان بكەن، بۆ ئەوەی گوێتان لە یەكتری بێت، جوان موناقەشەی وەزعەكە بكەن، لەبەر ئەوەی هۆڵەكە بچووكە، ئینجا زەرەر لە بەرژەوەندی گشتی دەدەن، ئێوە نوێنەری خەڵكی كوردستانن، زۆر سوپاس.

لیژنەی دارایی ئاخیر رەئیتان تكایە، دوێنێ لە دانیشتنەكە گفتوگۆیەكان تەواو بوو، موناقەشە كرا، دیفاع كرا، چەند پێشنیارێك هەبوو، پێشنیار هەبوو بۆ ماددەی سێ ئەسڵەن دوابخرێت و بنێردرێتەوە، ئەوە ناكرێت، چونكە ئێمە لەم پەرلەمانە بڕیارماندا گفتوگۆیەكان بەردەوام بێت، پێشنیاری تر هەبوو ئەسڵەن ماددەكە هەڵبستێت، چونكە پارە زیاد دەبێت، كەم دەبێت، میزانیە لەوانەیە كەم بێت، لەوانەیە زیاد بێت،

ئێستا داوا لە لیژنەکان دەکەین، کە دوێنێ دانیشتنەکەمان ڕاگرت، بۆ ئەوەی صیاغەیەك حازر بێت بخرێتە پێش ئێوەی بەڕێز، بۆ دەنگدان لەسەری، کەرەم بکە لیژنەی دارایی، لیژنەی یاسایی ئێوە کەرەم بکەن، فەرموو تا لیژنەی دارایی ئامادە دەبێت.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان.

دوێنێ پێشنیارێك هاتە ئاراوە، ئەویش ئایا ئەو مەبلەغەی بۆ سولفە تەحدید بکرێت لە زیمنی موازەنەی عامە جێگای بۆ بکرێتەوە، ئەو پێشنیارە لەلایەن لیژنەی داراییەوە پێشکەش کرا، بەهەمان شێوە چەند ئەندام پەرلەمانێکیش پشتگیری لێ کرد، جا ئەگەر بەڕێزتان ئەوەی بدەنە دەنگدانەوە، بۆ ئەوەی بزانین پاشی ئەوە صیاغەی ماددەکە بکەین، مسوەدەیەکی صیاغەمان نووسیوە، صیاغەکەش بەم شێوەیە:

(تحدد مبلغ سلفة الزواج سنوياً في الميزانية العامة، وبما يتلائم مع الظروف الاقتصادية)، ئەمە پێشنیاری لیژنەی دارایی بوو، کە دوو، سێ بەڕێز لە ئەندامانی پەرلەمان پێشکەشیان کرد، بۆیە داوا دەکەین ئەو پێشنیارە بدرێتە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (56) بەڕێز لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (26) بەڕێز لەگەڵدا نییە، زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەکەی تر تکایە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة:

لا تستوفى اية فوائد قانونية عن السلفة المدفوعة.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی داکۆکی کردن لە مافی ئافرەت ڕەئیتان لەسەر ئەو ماددەیە.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی ڕەئیتان.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش بە هەمان شێوە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی رەئیتان.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش بە هەمان شێوە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەمڕۆ لێرە نییە، چونکە ئەو رەئی ئەوە بوو، کە وەکو هەمووتان گوێتان لێ بوو پرۆژەکە بگەڕێتەوە، ئێستا ئێوەی بەڕێز کێ دەیەوێت لەسەر ئەو ماددەیە قسە بکات دەستی بەرز بکاتەوە؟ نییە، دەیخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (60) بەڕێز لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەکەی تر کەرەم بکەن.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی پێنجەم، بەڕاستی ئێمە بۆ صیاغەکەی زۆر بە وردی چووینە ناوی، صیاغەکەمان ئیعادە کردۆتەوە بەم شێوەیە:

(في حالة وفاة طالب السلفة يعفى الورثة من مبلغ السلفة او عما تبقى منه).

مەسەلەکەش ئەوەیە بەڕاستی، رەنگە یەکێك سولفە وەربگری نەگەنە ئەوەی کە ئیستیقتاعی لێ بکرێت، ئەمری خوای کرد، ئەمە هەر عەفو دەبێت، یاخود هەندێك لە مەبلەغی سولفەی داوەتەوە، ئینجا ئەمری خوای کرد، ئەمەش هەر عەفو دەبێت، بۆیە کردمانە (حالة وفاة طالب السلفة) لە لایەك، لەلایەکی تریشەوە (عما تبقى منه) ئەوەش حاڵەتێکی ترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی داکۆکی کردن لە مافی ئافرەت رەئیتان.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ڕەئی لیژنەی هاوبەشین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی ڕەئیتان.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش بە هەمان شێوە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، دوای ئەو گۆڕانکاریەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی پێشنیاری کرد.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی ڕەئیتان.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گرنگ ئەوەیە صیاغەکە گۆڕایە، هیچ ئیشکالی تێدا نییە، ئێمە لەگەڵ ماددەی پێنجەمین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ دەقی ئەو ماددەین کە خوێندرایەوە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك فرسەت تەوزیحی هەیە.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەین نەقلی وەرسە نابێت بەسورەتێکی عام، نەقلی تەریکە دەبێت، لەبەر ئەوە من پێشنیار دەکەم ڕاست بکرێتەوە (في حالة وفاة طالب السلفة قبل تسديد السلفة تعفى التركة عما تبقى بذمتە منها)، نەك (يعفى الورثة)، وەرسە لازمە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، یەك ڕەئی هەبوو، پشتگیری نەبوو، ئێستا ماددەکە وەکو خۆی دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ بەکۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددەی شەش کەرەم بکە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

في حالة حصول الطلاق او التفريق او فسخ عقد الزواج بين الزوجين تستحصل السلفة المدفوعة من الزوج والتي تعتبر ديناً ممتازاً وفقاً لاحكام القوانين النافذة في الاقليم بخصوص تحصيل الديون الحكومية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە بۆ خۆمان مولاحەزەمان لەسەر ئەو ماددەیە هەیە، (في حالة حصول الطلاق او التفريق)، تەبعەن ئەوە موتەعاریزە لەگەڵ ماددەی دووەم فەقەرەی شەشەم (يعتبر الزوج والزوجه)، دوێنێ قسەم لێ نەکرد، بەس ئەمڕۆ لەبەر ئەوەی ماددەی شەشەمە، هەندێك جار من بۆ خۆم دیفاع لە ژنان دەکەم وەکو ژن، بەڵام جاری واش هەیە ژنیش غەدر لە پیاو دەکات، (تستحصل السلفة المدفوعة من قبل الزوج) ئەدی ئەگەر ماڵەکە ژنەکە بردی؟ بۆ پیاوەکە بیداتن، بە ڕەئی ئێمە هەر کەسێك سولفەکە وەردەگرێت ئەو با دەفعی بکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، لیژنەی داکۆکی کردن لە مافی ئافرەت ڕەئیتان.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ ڕەئی لیژنەی کۆمەڵایەتین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنەی دارایی ڕەئیتان.

بەڕێز د.ئاراس حسين محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە ئەگەر ئەو کەلیمەیە بە مەجازی هاتبێت شمولی هەردوولا دەکات و هەمان مانا دەبەخشێت، بەڵام بەڕاستی چاوەڕێی لیژنەی یاسایی دەکەین بۆ ڕەد زیاتر، چونکە ئەوە مەسەلەیەکە زیاتر یاساییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێمانوایە نەفەقە لەسەر پیاوە، بۆیە ئەو ئیلتیزاماتەشمان خستۆتە سەر پیاو، بەلأم مادام تەرحی سیوەیل خان بەو شێوەیە، ئێمە پشتگیری تەرحەکەی دەکەین و هیچ مانیعێکمان نییە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، کەس دەیەوێت لەسەری قسە بکات؟ پێش ئەوەی ئەو بەڕێزانەی ئێستا ناویان دەنووسین بۆ قسە کردن، سیوەیل خان ئەگەر صیاغەکەی بکەن، بۆ ئەوەی ئەو بەڕێزانە موناقەشەی لەسەر بکەن، ئێستا ئەو ڕێزدارانە ناویان نووسراوە بۆ قسە کردن، (بورهان رشید، د.بشیر خلیل، سۆزان شهاب، امینە زکری، کوێستان محمد، شەونم محمد، شلێر، شڤان احمد، عبدالسلام بەرواری، ئاشتی عزیز)، کەسی تر هەیە؟ دوو ڕێزدار، عمر عبدالرحمن، د.احمد وەرتێ ناویان ئیزافە کرد، سیوەیل خان ئەگەر ئاخیر صیاغە بخوێنن، بۆ ئەوەی گوێیان لێ بێت، کە موناقەشە دەکەن لەسەری، کەرەم بکە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة:

في حالة حصول الطلاق او التفريق او فسخ عقد الزواج بين الزوجين تستحصل السلفة المدفوعة من طالبها والتي تعتبر ديناً ممتازاً وفقاً لاحكام القوانين النافذة في الاقليم بخصوص تحصيل الديون الحكومية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار بورهان رشید کەرەم بکە.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوێنێ لە ماددەی دووەم بڕگەی شەش، کە باسی ئەوە کرا بە مەسابەی شەخصی واحید، بە یەك کەس حیساب دەکرێت، بۆ بەڕێزتانم ڕوون کردەوە، بەپێی شەرع و بەپێی قانونی عێراقیش زیمەی مالی ژن و پیاو جیاوازە، زیمەیەکی مالی سەربەخۆیان هەیە، ئەوەش یەکێکە لە فەزلەکانی شەریعەو لە فەزلەکانی قانونی عێراقی، کە حەقی موڵکداریەتی وخاوەنداریەتی و زیمەی مالی جیاوازی داوە بە ئافرەت، بۆ بەڕێزیشتانم ڕوون کردەوە، کە ئەمە ڕەبتی هەیە لە ماددەی شەشی دوێنێ، ئێستاش کە هاتۆتە موناقەشەی سەر ئەم ماددەیە، من وەکو ڕەئی شخصی خۆم پێشتر زەوج بوو، ئێستاش دەکرێتە (من طالبها) هیچیان عەدالەت نییە، لەبەر ئەوەی ئەو پارەیەی وەردەگیرێت پێنج ملیۆنە، دە ملیۆنە، چەندێکە؟ بۆ بەرژەوەندی ئەو ماڵە سەرف دەکرێت، ئەگەر ئەوە بە نەزەری ئیعتیبار وەربگرین لە قانونی ئەحوال شەخصی عێراقیدا، زۆربەی ئەساسی بەیتی و ئەغراز ئافرەت دەیبات، بۆیە من ڕەئیم وایە ئەمە موناصەفەتەن بێت، مادام بۆ یەك ماڵ سەرف دەکرێت ئەو پارەیەی کە دەدرێت بە سولفە موناصەفەتەن لەبەینی ژن و پیاو،

هەردووكيان مولزەم بن نيوە بە نيوە بيدەنەوە، نەك بكرێتە سەر تەرەفێكيان، ئەگەر لەسەر زەوج بێت، لەسەر پياو بێت، رەنگە ژنەكە داوای كرد بێت بە حوكمی ئەوەی فەرمانبەرە پياوەكە كەفيلی ويستی بێت، ئەو وەختە ژنەكە سەرفی كرد بێت، ئەگەر تاليبەكەشی داوای كرد بێت، پياوە، يان ژنە، يەعنی داواكار، بۆ ماڵەكەی سەرف كردووە، بۆ هەردووكيانی سەرف كردووە، هەر عەدالەت نييە بە تاقی تەنيا بيداتەوە، بۆيە رەئيم وايە ئەگەر ژن داوای كرد بێت زوڵمی لێ دەكرێت ئەگەر هەمووی بداتەوە، ئەگەر پياو بێت هەر زوڵمی لێ دەكرێت، من داوام وايە ئەو صياغەی بەو شێوەيە دەكرێت موناصەفەتەن نيوە بە نيوە هەردووكيان بيدەنەوە، زۆر زۆر سوپاسی جەنابت دەكەم.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار دكتۆر بەشیر كەرەم بكە.

بەڕێز د.بشير خليل حداد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەم ماددەيەدا غموزێك هەيە، ئەويش ئەوەيە (في حالة حصول الطلاق او التفريق تستحصل السلفة المدفوعة)، ئايا (دفعة واحدة)، يان عەينی شت بە ئەقسات وەردەگیرێتەوە ديسان، ئەوە لێرە وا با وازيح بێت.

خاڵی دووەميش/ ئەوەی كە بۆ لە زەوج (تستحصل)، يەعنی لە حاڵەتی تەڵاق دان مەرج نييە زەوج موسەبيب بێت لە تەڵاقەكە، بۆ ئەوەی ئێمە رێگری بكەين لەو رێژە بەرزەی تەڵاق، من پێم باشەو وا پێشنياز دەكەم بڵێين ئەو سولفەی كەوا ماوەتەوە (تستحصل من الطرف المتعسف في الطلاق)، ئەوەی كەوا موسەبيبی تەڵاقەكەيە، كێ موسەبيبی تەڵاقەكەيە؟ ئەگەر ژن بێت، لە ژنەكە، ئەگەر پياو بێت، لە پياوەكە، بۆ ئەوەی رێگر بين لە تەڵاق و لە نيسبەی تەڵاقيش، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار سۆزان شهاب كەرەم بكە.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە خۆمان دەزانين وەرگرتنی سولفە بە كۆمەڵێك ئيجرائاتی ياسايی دەڕوات، ئيجرائاتە ياساييەكە ئەوەيە لە ماددەی شەشدا گوتوومانە هەردووكيان ژن و پياوەكە، هەر كامێكيان تەقديم بكەن بۆ سولفە بە نەزەری يەك شەخص دادەنرێت، چونكە ئەوان لەسەر عەقد وەريدەگرن، يەك كەسيش دەچێت ئيمزای دەكات، تاڵيبی سولفە دەچێت ئيمزا دەكات، خۆ هەردووكيان پێكەوە ناچن ئيمزا بكەن، كە تەلەبی سولفە دەكرێت تاڵيبی سولفە خۆی ئيمزا دەكات لەگەڵ يەك نوسخە لە عەقدی زەواجەكە دادەنێت و دەچێت تەقديمی

تەڵەبەکە دەکات، بۆ رەد دانەوەی لە حاڵەتی بەتاڵ بوونەوەی عەقدەکەدا، هەر دەبێ جارێکی تر تاڵیبی سولفە تەحەمولی پێدانەکە بکات، ئەگینا لە رووی یەکسانی جەندەرییەوە، فیعلەن قسەکەی کاك بورهان زۆر زۆر تەواوە، موناصەفەتەن، چونکە ئەوان ماڵێك پێکەوە دروست دەکەن، ئەو ماڵە هەردووکیان تیا بەشدار دەبن و هەردووکیشیان تیایدا دەژین، هەڵوەشاندنەوەی ئەو ماڵە، تەبعییاتی هەڵوەشاندنەوەی ئەو ماڵە، دەبێت لەسەر شانی هەردووکیان بێت، بەڵام خۆ هەردووکیان نەچوون ئیمزای تەڵەبی سولفەکە بکەن، یەك کەسیان چووە، بۆیە من پێم باشە بگوترێت (الطرف الطالب للسلفة) یەعنی (تستحصل من طرف الطالب للسلفة) وەك لیژنەی کۆمەڵایەتی و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار ئامینە ذکری کەرەم بکە.

بەڕێز ئامینە ذکری سعید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتگیریا رەئیا کاك بورهان دکەم، ئاخافتنێ من هاتنە کرن، ژ بەر هەندێ گەلەك سوپاس، بەس ئێك خاڵ ئەز ئاماژە پێ دکەم، پارانیا یەعنی کۆمەڵگا گەر بێین سەھ کەینە سولفەی زەواجێ دێ وەرگرنەڤە، گەلەك ژن یەت هەین خوداهات نین، وێت حاڵەتێدا، یەعنی دەبیتە بارگرانیا لەسەر وان ژن ئەوەی خوداهات نەبێتن، ئەز دبێژم نەوعەکی وەسانە ژی تێدا بێتە دیار کرن، کو هەردوو لایەن پێی موکەلەف بن، نەك لایەنێك پێی موکەلەف بێت، چونکە ژیانا هەڤ ژینێ دوو کەسا پێك دێت، هەردوو کەس پێت مەعنینا کو پێ بدەن، لە حاڵەتێکدا بۆ ژنێ وێ زێ ڤرین قەرزی کو داهات هەبیت، ئەگەر یاخوداهات نەبیتن، ژی بارگرانیەك دەبی لەسەر وێ و ماڵباتە وێ، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار کوێستان محمد کەرەم بکە.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم لەکاتێکدا ژن ئیمکانیەتی هەیە، تێچوونی ئەنجامدانی پرۆسەی هاوسەرگیری لەسەر هەردووکیان دابێت، دیارە ئەو پارەیەی کە وەردەگیرێت بۆ تێچوونی پرۆسەی هاوسەرگیرییە، ژن نایبات بۆ خۆی بیکات بە ئاڵتون، یان بە جل و بەرگ و، یان بە هەر شتێکی تری بدات، بەڵام دەبێت ئێمە مەوقیعی ئەو کۆمەڵگایەی خۆمان لەبەرچاو بێت، تەماشای ئەوە نەکەین، ئێمە لێرە (42) ژنی ئەندام پەرلەمانین و چەند وەزیرێك هەیە، چەند مودیر عامێك هەیە، زۆربەی ژنی ئێمە بژێوی لە ئاستێکی نزمدایە، ئەگەر ئەم بارە بخرێتە سەر ژن، ئەو ئەو سولفەیە بداتەوە، من پێموایە لە حاڵەتی ئەمە تەئسیر دەکاتە سەر

مەسەلەی جیا بوونەوە، بە هەردوو دیودا، چەکێك دەبێت بە دەستی پیاوەوە، کە دەتوانێت رێ لە ژنەکەی بگرێت، کە لێی جیا ببێتەوە، بە دیوەکەشیدا ئەگەر پیاو ئەو سولفەیەی لەسەر بێت، رەنگە بۆ تەلاقدان جارێکی تر باشتر بیر بکاتەوە، بۆیە بە رەئی من لەبەرچاو گرتنی باری ئابووری ژنانی ئەم کۆمەڵگایە، بە رەئی من وا پێویستە سولفەکە پیاو بیداتەوە، نەك ژن، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار شەونم محمد کەرەم بکە.

بەڕێز شەونم محمد غریب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەم بڕگەیەوە لەگەڵ رێزم بۆ رەئی هەموو هاوکارانم، من پشتگیری رەئیەکەی کوێستان خان دەکەم، چونکە بەڕاستی ئەگەر لە حاڵەتێك لە کۆمەڵگادا ژن و پیاوێك ئەم سولفەیان وەرگرت، بۆ دروست کردنی ژیانیان بەکاریان هێناو جیا بوونەوە، لەکاتی جیابوونەوە بۆ نموونە دوو منداڵیان هەیە، دەبێت دایکەکە بۆ ئەو دوو منداڵەش موکەفەلە بۆ بەخێوکردنیان، ئەگەر دایکەکە فەرمانبەریش بێت مەعاشیشی هەبێت، لەگەڵ ئەوەی سولفەکەش بداتەوە، ئەو نەفەقەیەی کە باوکیش لە مەحکەمەدا بۆ منداڵەکانی دەبڕێتەوە، هەموومان دەزانین ئەو نەفەقەیە بە هیچ شێوەیەك ناتوانێت دابینی ژیانی دوو منداڵ بکات لەو کۆمەڵگایە، بەشێوەیەکی رێك و پێك بەخێویان بکات، لەبەر ئەوە من لەو روانگەیەوە بەقەناعەتی تەواوە قەناعەتم بە یەکسانی جەندەری هەیە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا من لێرە رەئیم وایە ئەو حاڵەتە بکەوێتە سەر پیاوەکە، چونکە لە هەموو حاڵەتێکدا لەو کۆمەڵگایەی ئێمە مەجالی ئیش کردن بۆ پیاوەکان زیاترە وەك لە ژنەکان، بۆیە رەئیم وایە پیاوەکە ئەو پارەیە دەفع بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار شلێر محی الدین کەرەم بکە.

بەڕێز شلێر محی الدین صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە رەئی من لەبەر ئەوەی ئەو سولفەی کە وەردەگیرێت، ئەگەر ژنەکە وەریبگرێت، یان پیاوەکە، هەردووکیان بۆ ئەوەیە، بۆ دانانی ماڵێکە کە هەردووکیان تیایدا بەشدار دەبن، بۆیە لە کاتی تەلاق دانەکەش، هەردووکیان لەسەریان بێت ئەو سولفەیە بدەنەوە، چونکە ئەگەر وا بکەین، بەس یەعنی تالبی تەلاق، مەسەلەن تالبی تەلاقەکە ئەو سولفەیە بداتەوە، پیاوەکە چاوەڕێ دەکات قەت قەت ئەو ژنە تەلاق نادات، هەتا ژنەکە خۆی نەچێت تەڵەب بکات، بۆ ئەوەی سولفەکە نەکەوێتە سەری، بۆیە من لەو رەئیەم کەوا دەبێت لەسەر هەردووکیان بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار شڤان احمد کەرەم بکە.

بەڕێز شفان احمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن دەبینـم ئـەو صـیغەیە کـە هـاتووە صـیغەیەکی دروسـت نییـە، دروسـتەکەی وایـە، عەدالەتەکـە وایـە موستەفید بۆ یەك، چونکە یەك شتە بە هـەدەفی زەواجـە، پێکهێنـانی خێزانـە، هـەردووك پێکـەوە تـەوقیع بکەن، بۆ ئەوەی هەردووکیان مولزەم بن قانونەن، ئەوەی کە تەعەسوفی کرد، کاك دکتۆر بەشیر ئیشارەتی پێدا، حەقیقەتەکە لەوەیـە ئـەوەی موتەعەسـف ئـەو دەفعـی سـولفەکە بکاتن، نـەك موتەعەسـیف و غـەیر موتەعەسیف بە یەك ئەوە حیسابیان بـۆ بکرێـت، عەدالەتەکە لەوەیـە، ئەمـەش مانیعێکـە لـە مانیعـەکانی ئەوەی کە تەلاق کەم ببێتەوە، دەبێتە مانیعێکی کەم بوونی تەلاقیش، موتەعەسیف دەفعی سولفەکە بکاتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رێزدار عبدالسلام بەرواری کەرەم بکە.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە یاسا دوو لایەنی زۆر زۆر گرنگ هەیە، یەك/ نیەتە.

دووەم/ تەنزیمی بەجێهێنانی ئەو نیەتە.

ئەم سولفەیە ئەسڵەن بۆ ئەوەیە بۆ ئەوە هاوسەرگیری بنیات بنرێت، واتا حاڵەتی تەلاق دەبێت بەو شێوەیە وەربگرین، کە سولفە ببێتە مانیعی ئەوەی زەواج بمێنێـت، یـەعنی موبـەریرو نیـەت بـۆ زەواجـە، ئێمـە کـە داوامان کرد لە لیژنە لەکاتی وەرگرتن هەردووکیان تـەوقیع بکـەن، یـەك لـە سـەبەبەکان ئـەوە بـوو لایـەنی نیەتەکـە هـەبوو، لایەنــە قانونەکـەش تەشـریعە، لایەنــە تەشـریعیەکەو قانونیەکـە ئیلتیزاماتــە، ئەگـەر هەردووکیان ئیمزایان کرد بوایە، هەردووکیان دەزانـن لـە ئـەخیرەوە دەبێـت هـەردووکیان پارەکـەش بـدەن، مـادام ئـەوە تێپـەڕ بـوو ناگەڕێمـەوە سـەری، مـن تەسـەور دەکـەم ئەگـەر هـاتو ئـەوەی کـە تـەلاق دەدات، موتەعەسیف هەیەو تالِب هەیە، تالِبی تەلاق رەنگە ئەوەی کە غەدری لێ دەکرێت و زوڵمی لێ دەکرێت، داوا دەکات تەلاق بێت، ئینجا مەوقیفەکەی تەسبیت دەبێـت، واتـا ئـەو لەسـەر حـەق بـوو، مـەعقول نییـە ئێمـە سزایەکە دانێینە سەر ئەو، بۆیە من تەسەور دەکەم تاڵیبوها دروستە، لەبەر یـەك سـەبەب، چونکە وەختـی خۆی کە ئەو ئیمـزای کـرد، دەبێـت لـە شـروتەکان وازیـح بێـت، کـە نووسـراوە لـەکاتی تـەلاقیش تـەعلیمات دەبێت ئەوەی تێدا بێت، من تەعەهود دەدەم پارەکە بگەڕێنمەوە، من لەگەڵ کاك شـوانم، ئەگـەر تەماشـای کۆمەڵگایەکی تر بکەین، کە هەردووکیان ئیمزا دەکەن زۆر جار بەینیان لـە رووی ئیجتیماعیـەوە تێکچووە، بەڵام چونکە ئیلتیزاماتی شوقەو نازانم چیان هەیە، دەبێتە هۆیەك کە بمێنێنەوە ئەو عائیلەیە، لە ئاخیردا رەنگـە ئـەوەش حـەل بکـەن، واتـا تاڵیبوهـا تەسـەور دەکـەم عەدالـەت تـرە، چـونکە ئـەو ئیلتیزامەکـەی لـە سەرەتاوە زانیوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ڕێزدار ئاشتی كەرەم بكە.

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو خاڵە من دەمەوێت باس لەوە بكەم، ئەگەر ئامانج لە پشتی یەكسانی دابەش كردنی بەرپرسیاریەتی دادپەروەری نەبێت، ئێمە خۆمان زوڵممان كردووە، من تەئیدی قسەكانی كوێستان خان دەكەم لەو ڕوانگەیەوە، كە هەلی كار بۆ ژن، مەسەلە ئەوە نییە لە چاوگەیەكی ژنانەوە بڕوانێم و بمەوێ زوڵمێك و ئەركێكی زیاتر بخەینە سەر شانی پیاو، بەڵام لەو مونتەڵەقە زۆرو واقیعیەوە، ئەگەر ئەم كۆمەڵگایە بخوێنینەوە، هەلی كار كردنی ژن، فورسەتدان بە كار بۆ ژن لە ئاستێكی زۆر نزمدایە، ڕادەی نەخوێندەواری ژن، وشیاری ژن لە ئاستێكی نزمدایە، ئەمانە هەمووی وای كردووە، كە فورسەتی ئیش كردن بۆ ژن لە ئاستێكی لاواز دابێت، لەوانەیە ژنێك فەرمانبەر بێت، ئەگەر ئەو تاڵبی سولفەكە بێت، ئەو كێشەیەی تووش نەبێت، بتوانێت لە ئایندەدا قەرزەكە بداتەوە، بەڵام ئەگەر هاووڵاتیەك پێشكەشی قەرزێك دەكات لەبەرامبەردا خێزانەكەی هاووڵاتیە، بە تەنها یەك ئیشی سەرەكی ئەوە، كە بە موعەدەلی دوازدە سەعات لە شەو و ڕۆژێكدا بریتیە لە بەخێو كردنی منداڵەكانی و خاوێن كردنەوەی ماڵەوە، كە ئەمەش ئەو ئیشەیە لەبەرامبەردا ئەو هیچ داهاتێك وەرناگرێت، لەبەر ئەوە من بڕوا دەكەم ئەمە زوڵمێكە بەرامبەرو بەتایبەتی ژنی هاووڵاتی دەكرێت، چونكە ئەو موعەدەلی دەخلی سفرە ڕۆژانە، بە تەنها ئەو پارانەی بۆ خێزانەكەی سەرف دەكرێت، لەسەر داهاتی ئەو حیسابە، لەبەر ئەوە بڕوام وایە ئەمە لە ئێستادا پیاوی هاووڵاتیش لەم كۆمەڵگایە زیاتر دەست دەكەوێت، تەئیدی ئەو فیكرەیە دەكەم، كە دەبێت لەو مەرحەلەیەدا پیاو بیداتەوە، لەوانەیە بۆ مەرحەلەكانی تر، بەڵام ئێستا پیاو باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ڕێزدار عمر عبدالرحمن كەرەم بكە.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نەصی ماددەكە خۆی چۆنیەتی گەڕاندنەوەی ئەو پارانەیە لەكاتی حاڵەتی تەلاق و تەفریق و فەسخی عەقدی زەواجە باسی لەسەر كراوە، پێشتر لە ماددەكانی پێشوودا باس لەوە كرا، كە هەردوو زەوج و زەوجە بە حوكمی یەك شەخصن، كەواتە یەك كەرەت قەرز وەردەگیرێت بۆ هاوسەرگیری، مەسەلە لێرە مەسەلەی عاتیفی نییە، عیلاقەی بەینی ژن و مێردایەتی، ئەمە عیلاقەیەكی عەقدییە لە بەینی تاڵیبی سولفەكەو حكومەت و دەوڵەتدا دەكرێت، ئەم عیلاقە عەقدییە زیمەی مالی یەكێك دەخاتە ژێر قورسایی ئەو قەرزەوە، ئەویش پێی دەگوترێت مەدین، بەگوێرەی قانونی تەنفیزیش، هەر كەسێك بوو بە مەدین، هەموو ئەموالەكانی زەمانە بۆ دەینی دائین، ئەمە قاعیدەی قانونییە، ئەمە قانونە، بە واتا ئەو مەدینەی

کە پارەکە وەردەگرێت بە تەنیا خۆی تەحەمولی دانەوەی ئەو دەینە دەکات، لێرە باس لەوە کراوە هەر تەرەفێکیان دەتوانن بچن ئەو سولفەیە وەربگرن لە دەوڵەت، چ ژن دەتوانێت، چ پیاو دەتوانێت، بە واتا ئەگەر ژنەکە بێت، دەبێتە مەدینە و پیاوەکەش دەبێتە مەدین، لەلایەکی ترەوە ئەگەر بگەڕێینەوە سەر ئەحکامەکانی تەفریق و تەلاَق و فەسخ، لە ماددەکانی (40 و 41 و 42) لە قانونی ئەحوالی شەخصی، حەقی داوە بە تەفریق (لکلا الزوجین)، یەعنی هەردوو تەرەف دەتوانن ئەم عیلاقە عەقدییە هەڵبوەشێننەوە، کە هەڵوەشێندرایەوە، ئەمە رەبتی بە عیلاقە عەقدییەکەی سولفەکە نییە، کە لە بەینی تەرەفێك مەدین کردوویەتی لەگەڵ دائین کە دەوڵەتە، بە واتا مەدین لەوێ دەبێت تەحەمولی دانەوەی دەینەکە بکات، ئیتر هەر چۆنێك داوا کراوە، کامیان داوایان کردووە، راستترین شێوە بۆ ئەمە، ئەوەیە کە بڵێین تاڵیبی سولفەکە، چونکە ئەم عیلاقە عەقدییە رەبتی بە شەخصی تاڵیبی سولفەوە هەیە، بۆچی؟ چونکە قانونی عێراقی و موجتەمەعی عیراقی باسی لە زیمەی مالی بەینی ژن و پیاو کردووە، زیمەی لە گوێرەی قانونی عیراقی جیاوازە، نابێت ئەویتریان تەحەمولی ویزری ئەویتریان بکات لە دانەوەی قەرزێك، ئارەزووی خۆیانە لە کاتی دانەوەی قەرزێك ئەتوانێت ئیتیفاق بکەن، پیاو وەری دەگرێت، ژن وەری دەگرێت، کامەیان وەری دەگرێت، ئەبێت تەحەمولی دانەوەکەشی بکات، ناکرێت تۆ هەموو داینەکە بخەیتە سەر پیاوەکە، چونکە پیاو لە حاڵەتی تەفریق و تەلاَق و ئەمانە، مەهری ئەکەوێتە سەر، نەفەقەی ئەکەوێتە سەر، ئجوری مەسکەن و مەئکەلی ئەکەوێتە سەر، ئجوری حەزانەی ئەکەوێتە سەر، ناکرێت عەقدی سلفەکە یەکێکی تر وەری گرتبێ و، ئەوەش هەمووی بخەیتە سەر شانی پیاوەکە، وە خۆ کابرا لەو کاتە هیچ هەقێکی بە ژیان نامێنێت، لەبەر ئەو عیلاقە عەقدیەی کە هەیە، مەفروزە مەدین تەحەمولی داینەکەی خۆی بکات، مەدین ئەموالەکانی زەمانە بۆ دەینی داین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۆ جەنابت، ڕێزدار د. احمد وەرتی فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە هاوکارم کاك عمر لە ڕووی قانونیەوە ڕوونی کردەوە، ئەو کەسەی کە خۆی وەری دەگرێت، خۆی زەمانەتی هەیە ئەبێت بیداتەوە، بەڵام من پێموایە لە کۆمەڵگای ئێمە، لەبەر ئەوەی هەم یەکەم، لە ڕووی قانونیەوە نەفەقە لەسەر پیاوە، ئەو تەحەمولی مەسئولیەتی سەرپەرشتی کردنی ئوسرەو خێزانی لە ئەستۆدایە، ئەمە یەکەم، دوومیش وەکو کوێستان خان ڕوونی کردەوە، بۆ ئەوەی ستەم لەسەر ئافرەت کەم بکەین، لە حاڵەتێکا ئەگەر هەتا خۆشی فەرمانبەر بێت، زەوجەکە وەری دەگرێت، لە حاڵەتێکدا کە فەرمانبەر بوو، چونکە ئەگەر یەکێك لەو دوانە فەرمانبەر بوون، ئەولەویەت بۆ ئەوەیە کە وەری بگرێت، ئەگەر ئافرەتەکە فەرمانبەر بوو، دیسان من پێموایە لە ناو خێزاندا، دیسان پارەکە ڕادەستی مێردەکە ئەکرێتەوە، تەنانەت ئەگەر بۆ مەسەلەی مارەییش سەرف بکرێت لەو حاڵەتەدا، بۆ ئەوەی کە ستەم لە

ئافرەت نەکرێت، بۆ ئەوەی ئێمەش لێرە دیفاع لە ئافرەت بکەین، من پێم باشە کە لە ئەستۆی پیاوەکە بێت، پیاوەکە بیداتەوە، زەوجەکە، نەك ئافرەتەکە بیداتەوە، چونکە لەو حاڵەتەدا ئەگەر پارەکەی ڕادەستی مێردەکەی کردو، پاشان حاڵەتی تەڵاق یان تەفریقەکە ڕوویدا، ئەوکاتە ستەمەکە بۆ ئافرەتەکە ئەبێت، پارەکە سەرف کراوە، وە هەمیش پارەکە ئەبێت ئافرەتەکە بیداتەوە، من پێم باشە لەسەر مێردەکەی بێت، مێردەکە بیداتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ جەنابت، بەڕێزان ئێستا ئەو بەڕێزانە کە مداخەلەیان کرد، وازح بوو، منیش روون کردنەویەکم پێ باشە بیدەم، بە هەقیقەت ئەگەر بڵێین پیاو بیدات، ئیعتیراف دەکەین بەوەی پیاو باڵا دەستە لەسەر ئافرەت، ئافرەت تەبەعیە، ئەمە لە ناحیەیەك خراپە، ئەگەر بڵێین ئافرەت بیدات، زۆربەی ئافرەتان ئەمڕۆ ئیش ناکەن، لە ماڵەوەیە، یان ئافرەتی ماڵەوەیە، گوناحە نیەتی، ئەویش زوڵمێکە لێی ئەکرێت، بۆیە گونجاوترین ئەوەیە (طالب السلفة)، ئینجا (طالب السلفة) ئەگەر پیاو بێت، یان ئەگەر ژن بێت، ئەوە وەکو ڕەئیەك حەزم کرد ڕوون کردنەوەیەك، ئەگەر نەسەکەش نەبێت، (طالب السلفة) چونکە ئەو ئیشەکانی کردووە، بزانن لە ڕێگەی، کەفالەتی وەرگرتووە، متابەعەی کردووە، بەهەر حاڵ ئێستا چەند، پێشنیارێکە سیانە، (طالب السلفة) مەجموعەیەك خوشك و برا، پشتیوانیان لێی کردووە، هەروەها هی(تعسوف) ئەوەی کە ئیلا ئەبێت تەڵاق بدرێت، وە (مناصف)ش، ئەویش پشتگیری هەیە، کاك شێروان کەرەمکە.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ هەموو قسەکانی برای بەڕێزم کاك عمرین، ئەم عەقدە، عەقدێکی مەدەنیە، یەعنی هیچ پەیوەندیەکی بە قانونی احوالی شەخسیەوە نیە، ئەمە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم، ناکرێت ئێمە لێرە مەسەلەی یەکسانی و ئەو شتانە داخلی قانونەکە بکەین، لەبەر ئەوەی ئەوە عەقدێکی مەدەنیە، وە پەیوەندی بە تەڵاقی تەعەسووفی نیە، پەیوەندی بە نسبەی تەفسیر نیە، پەیوەندی بەو تەفریق و تەڵاقانە نیە، کە لە مەحاکمی ئەحوالی شەخسی جێبەجێ دەکرێت، نوقتەی سێیەم، لێرەدا ئەبێت کەفالەتێك تەقدیم بکرێت، دەکرێت ئێمە دوو کەفالەت تەقدیم بکەین، ئەو شەخسەی کە تالبی سولفەیە ئەو کەفالەتەکە تەقدیم دەکات، واتە تالیب سولفە تەحەمولی مەسئولیەتەکە دەکات، بە پێی ئەو کەفالەتەی کەتەقدیمی دەکات، ئێمە هەق وایە مەعامەلەکان، وەکو بڵێین ڕۆتینیەکان کەم بکەینەوە، بۆ ئەوەی بتوانین بە زووترین کات هینەکە دەفع بکرێتن، وە قانون تحصل دینی حکومیش، ئەو قانونەیە کە ئێستا تەنفیز دەکرێت لە هەرێمی کوردستان، تەبیعی دەینی حکومی ئیعتیبار دەکرێت، دەینەکی مومتاز، ئەگەر هاتو دەینەکی عادی هەبوو، دەینەکی حکومی هەبوو، دەینە حکومیەکە تەفزیل دەکرێت، کەنگینێ وەرگیراوە ئەوجا دەینە عادیەکان استحصال دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ڕێزدار سیوەیل، ڕوون کردنەوەیەك ئەدات.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە باسی دەین دەکەین، پێم خۆشە یەك شت بزانین، ئەگەر چ ژن، چ مێرد، ئەگەر پیاوەکە ویستی ژنەکەی تەلاق بدات، نەك پێنج ملیۆن دینار بیت، حەز دەکات 200 مسقاڵ زێڕ کە مارە کراوە، کە ویستی گوێی لێ نیە پارەکەی دەدات، پارەکەش دەداتەوە، یەك، دوو، ئەگەر ژنیش بەیەوێ تەلاق بدرێت، لە هەمووماڵەکەی خۆی خۆش دەبێت، ئەگەر شارەکیشی لەسەر تاپۆ بکات، لەبەر ئەوەی ناڕازیە، دەیەوێت نەجاتی بێت، ئەوە سێ، هەر ژنەکی کە دارایی نیە، کە مەعاشی نیە، حەتمەن سلفەی وەرناگرێ، کێ وەری دەگرێ، پیاوەکە وەری دەگرێ ئەگەر مەعاشی هەیە، زۆربەی جار هەرکەسەکی لە بەینی ژن و مێرد، لە بەینی بلێین ئەو دوو هاوسەرە، کە دەیانەوێت سلفەی وەردەگرن، مەعاشی کامیان زۆر ترە ئەو وەری دەگرێ، ئەگەر وابێت بە ئەقسات لێیان بگێڕنەوە، کە قستەکەیان کەمتر بێت، مەعاشەکە زیاتر لۆی بمێنێتەوە، لێرە ئێمە باسی یەکسانی ژن و پیاومان کردووە، هەرچەندە ئەمن لۆخۆم ژنم، بەلام پێم باشە (طالب السلفة) بێت بیداتەوە، ئەوکاتە کەس تێدا مەغدور نابێت، ئەگەر ژن داهاتی نەبێت، ئەگەر مەعاشی نەبێت، لە کوێ سلفەی وەردەگرێ؟، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا زۆرینەی بەڕێزان لەگەڵ ئەوەن (طالب السلفة) بێت، ئەوە دەخەینە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە (طالب السلفة) بیدات، تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ (طالب السلفة) ئەیداتن، سیاغەکە بکە، بۆ ئەوەی ماددەکە بە تەواوی بخەینە دەنگدانەوە، کەرەمکە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

المادة السادسة:

في حالة حصول الطلاق او التفريق او فسخ عقد الزواج بين الزوجين تستحصل النفقة مدفوعة من طالبها والتى تعتبر السلفة المدفوعة من طالبها والتى تعتبر ديناً ممتازاً وفقاً لاحكام القوانين النافذة في الاقليم بخصوص تحصل الديون الحكومية.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، زۆر سوپاس، دوو کەس لەگەڵ دانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر کەرەمکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة:

على وزارة المالية والاقتصاد اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی کەرەمکەن.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە لە ماددەی سێیەم، باسی ئەوەمان نەکرد، ئایا ئەقسات کو دەگەڕێتەوە، بە چ شێوەیەك دەگەڕێتەوە؟، لە ماددەی سێیەم بڕیار بوو، بەلاَم وابزانم سیاغەکە گۆڕا، ئەگەر لە ماددەی سابیعە دیاری بکرێت، کە ئەقسات نسبە چەند بگەڕێتەوە، پێمان باشە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافی ئافرەت کەرەمکەن.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی کەرەمکەن.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەلەمان:

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، ئەوەی هاوکارم باسی کرد، دواتر بە ڕێنمایی، وای تێدەگەم دەردەچێت لە لایەن وەزارەتەوە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی کەرەمکەن.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ دەقی ماددەکەین، ئیمکان هەیە بە ڕێنمایی عیلاج بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، کەس لەسەر ئەو ماددەیە قسە ئەکات؟، یەك کەس، کەرەمکە هاژە خان.

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من لەسەر ئەو ماددیە قسەم نیە، بەس من حەز دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لەسەر ئەو ماددەیە، ڕەجائەن، دانیشە، ڕەجائەن، تکایە بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بخەینە دەنگدانەوەو ئاخیر سیاغە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة:

على وزارة المالية والاقتصاد اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان کێ لەگەڵ دایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، سوپاس، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددەیەکی تر کەرەمکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثامنة:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی مافی ئافرەت کەرەمکەن.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی کەرەمکەن.

بەڕێز د.ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی کۆمەڵایەتی کەرەمکەن.

بەڕێز سیوەیل عثمان احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەكەین.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی كەرەمكەن.

بەڕێز شێروان ناصح حەیدەری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەكەی تەئید دەكەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، كێ لەسەر ئەو ماددەیە قسەی هەیە؟، كێ لەگەڵ دایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، سوپاس، كێ لەگەڵ دانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، سوپاس، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، بۆ ماددەیەكی تر كەرەمكەن.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادە التاسعە

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عونی پێش ئەوە، پێشنیارێك هەبوو، بۆ ماددەیەكی تر، سیوەیل خان كردی، رەئیتان لەگەڵ ئەوە، كەرەمكە.

بەڕێز گەشە دارا جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە دوێنێ، من و هاژە خان ئیقتیراحێكمان كرد، نەخرایە دەنگدانەوە، نازانم بە ماددەیەكی ئیزافی جێی بكرێتەوە باشە، كە تەنها لە پرۆسەی هاوسەرگیری یەكەمە، واتا ژنی یەكەم، سوود مەند بێت.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەوە وازحە، پێشنیارێكی زۆر مەعقولە، یەكەمین عەقد بێت، ئەوەی كردی دوو عەقد نەبێت، كێ لەگەڵ دایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵ دانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، سوپاس، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، تەواو بۆ ماددەیەكی تر، بۆ ماددەی نۆ، كەرەمكە.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سیاغەکەی نەنووسینەوە ئەو پێشنیارە؟،

المادة التاسعة:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تاريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقايع كوردستان).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو ماددەیە زۆر اعتیادیە، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، زۆر سوپاس، سیاغەی ئەو ماددەیەی ئیزافە کرا، لیژنەی یاسایی لەگەڵ داکۆکی لە مافی ئافرەت و کۆمەڵایەتی ئەیکەن، چونکە وازحە، ئەمە یەکەم عەقدە، بۆ یەکەم عەقد ئەبێتن، یەك جوملەیەکە و دادەنرێت، زۆر سوپاس، ئێستا ئەسباب موجیبە، تکایە.

بەڕێز عونی کمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

الاسباب الموجبة

الاسرة اساس المجتمع وتشكل صعوبة تكوينها والزواج في الظروف الراهنة مشكلة شاخصة تشمل الشريحة واسعة من الشباب الموظفين والمواطنين محدودى الدخل وبما ان لكل مواطن الحق في الزواج وتكوين الاسرة وللتخفيف من وطأة هذه المشكلة فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز کاك د. احمد نوقتەی نیزامی هەیە، کەرەمکە.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من نوقتە نیزامیەکەم لەسەر ئەوە بوو، ئەو مەوزوعەی کە خراوەتە دەنگدانەوەو موعالەجە کراوە، ماددەی دووەمە، (رابعا: ان لا يكون مستفيداً من سلفة زواج اخرى).

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگ درا، ئەو موناقەشە ناکرێت، هەیە ژنێکی هێناوە، سلفەی وەرنەگرتووە، بەلاَم ئەیەوێت ژنێکی تر بهێنێت، نایگرێتەوە، کەرەمکە.

بەڕێز بورهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

من نازانم، بەڵێ نوقتەی نیزامیە، ئەڵێ ئیعتبارەن بە تاریخی نەشریەوە ئەم یاسایە تەنفیز دەکرێت.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

دەنگی بۆ درا، ئاشتی خان کەرەمکە.

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەڵەیەك هەیە لە بەینی دوو بۆچوون كە خراوەتە دەنگدانەوە، دوێنێ خۆم یەكێك بووم لەوانەی كە، داوای ئەوەم كرد كە لەسەر عەقدی یەكەم بێت، یەعنی داكۆكیم لەسەر ئەو مەسەلەیە كرد، وابزانم بە هەڵەدا نەچووبم، كاك عبدالسلامیش بوو.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

ئاشتی خان، دانیشە ئەوە بڕایەوە، بۆ یەك كەسێك ئەگەر یەكجار ژن بێنێت، لە عەقدەكە درایەو تەواو، با ژنی تر نەهێنن، بەسە، تەواو تازە دەنگتان بۆیدا، ئەسباب موجیبە كەرەمكە، بەردەوامبە، بەڕێزان ئەسباب موجیبە كەس مولاحەزەی هەیە لەسەری، یەك كەس كەرەمكە.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لێرە ئەگەر بێین وەزارەتی ثقافة والشباب، كاتێ قانونەكەمان دەرهێنا، ئەگەر پێم غەڵەت نەبێتن، تەمەنی شاب لەوەمان دانا، لە بەینی 16 تا 44 ساڵ، باشە ئەگەر پیاوێك 45 ساڵ بوو، 46 ساڵ بێت، لەمە زیاتر بێت ژن بێنێت، ئایا لێرە مەشمول دەبێت یان نا، ئەمە پێشنیار دەكەم، بڵێین بەس(شریحة واسعة من المواطنین محدودی الدخل) بۆ ئەوە هەمووی دەگرێتن و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی كەرەمكەن.

بەڕێز عونی كمال سعید بەزاز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

مەبەست زیاتر لە دەركردنی ئەو قانونە، هاوكاری كردنی گەنجانەو (شباب) واتە، شەباب لەوێ موعالەجە كراوە، كە قانون هەیكەلیە، بەلاّم لێرە قانونەكی تایبەت مەندە زۆر، بۆ ئەو حاڵەتانەیە تەنها، عیلاقەی بە قانونی وەزارەتی ڕۆشنبیری نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان كێ لەگەڵ دایە ئێستا، ئەسباب موجیبە لەگەڵ گشت پرۆژە یاسایەكە، دەخەینە دەنگدانەوە، كێ لەگەڵ دایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، سوپاس، كێ لەگەڵ دانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، سوپاس، بە كۆی دەنگ پەسەند كرا، زۆر سوپاس، تەمەنا دەكەین، حكومەتی هەرێم، كێ دژیەتی، زۆرینەی دەنگ لەگەڵ بوو، كێ لەگەڵی دانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، ئەوانەی دەستیان بەرز كردەوە تەنها دوو كەس بوون، لەگەڵ دانەبوون، سێ كەس، ببورن، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، تەمەنا دەكەین گەنجەكانمان،